

vergadering **10**
zittingsjaar 2017-2018

Woordelijk Verslag

Plenaire Vergadering

van 29 november 2017

INHOUD

OPENING VAN DE VERGADERING	5
VERONTSCHULDIGINGEN	5
COMMISSIE VOOR ALTERNATIEVE FINANCIERING VAN OVERHEIDS- INVESTERINGEN	
Wijziging van de opdracht	5
SAMENSTELLING VAN DE COMMISSIES	
Wijzigingen onder de vaste en plaatsvervangende leden	5
INGEKOMEN DOCUMENTEN EN MEDEDELINGEN	6
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Rob Beenders, Tine Soens, Bart Van Malderen en Joris Vandenbroucke betreffende de garantie dat drinkwater een basisrecht is voor elke Vlaming – 1388 (2017-2018) – Nr. 1	
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Steve Vandenberghe, Joris Vanden- broucke, Bruno Tobback, Bert Moyaers en Rob Beenders betreffende het invoeren van statiegeld op blikjes en petflessen – 1393 (2017-2018) – Nr. 1	
Voorstellen tot spoedbehandeling	6
ACTUALITEITSDEBAT over meertaligheid op school – 3 (2017-2018)	6
ACTUALITEITSDEBAT over antidepressivagebruik bij kinderen en jongeren – 4 (2017-2018)	28
REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN	45
ACTUELE VRAAG van Martine Taelman aan Jo Vandeurzen, Vlaams mi- nister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de zorgberoepen	
ACTUELE VRAAG van Peter Persyn aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de problemen bij de invul- ling van de zorgberoepen en de garantie op kwalitatieve zorg voor de Vlaming	
ACTUELE VRAAG van Jan Bertels aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het hoge aantal vacatures in de zorgsector en de maatregelen om de attractiviteit van de zorgbe- roepen te verhogen	46
ACTUELE VRAAG van Lorin Parys aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de opnameplicht van ge- meenschapsinstellingen	50
ACTUELE VRAAG van Valerie Taeldeman aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over het initiatief van de Statiegeld Alliantie voor invoering van statiegeld op blikjes en plastic pet-flessen	54
ACTUELE VRAAG van Mercedes Van Volcem aan Liesbeth Homans, vice- minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bin- nenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding, over sport als onderdeel van het Vlaamse integratiebeleid	57

ONTWERP VAN DECREET houdende wijziging van diverse bepalingen inzake ruimtelijke ordening, milieu en omgeving – 1149 (2016-2017) – Nrs. 1 tot en met 9	
Algemene bespreking	60
Artikelsgewijze bespreking	76
ONTWERP VAN DECREET tot wijziging van diverse bepalingen van het Bodemdecreet van 27 oktober 2006 en artikel 38 van het decreet van 23 december 2011 betreffende het duurzaam beheer van materiaal-kringlopen en afvalstoffen, en tot opheffing van diverse bepalingen van het VLAREBO-besluit van 14 december 2007 – 1266 (2016-2017) – Nrs. 1 en 2	
Algemene bespreking	
Artikelsgewijze bespreking	77
ONTWERP VAN DECREET houdende wijziging van het decreet van 30 april 2009 betreffende het secundair na secundair onderwijs en het hoger beroepsonderwijs en de Codex Hoger Onderwijs van 11 oktober 2013, wat betreft het hoger onderwijs – 1300 (2017-2018) – Nrs. 1 en 2	
Algemene bespreking	77
Artikelsgewijze bespreking	78
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Rob Beenders, Tine Soens, Bart Van Malderen en Joris Vandenbroucke betreffende de garantie dat drinkwater een basisrecht is voor elke Vlaming – 1388 (2017-2018) – Nr. 1	
Voorstel tot spoedbehandeling	78
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Steve Vandenberghe, Joris Vandenbroucke, Bruno Tobback, Bert Moyaers en Rob Beenders betreffende het invoeren van statiegeld op blikjes en petflessen – 1393 (2017-2018) – Nr. 1	
Voorstel tot spoedbehandeling	79
ONTWERP VAN DECREET houdende wijziging van diverse bepalingen inzake ruimtelijke ordening, milieu en omgeving – 1149 (2016-2017) – Nrs. 1 tot en met 9	
Aangehouden stemmingen	
Hoofdelijke stemming	80
ONTWERP VAN DECREET tot wijziging van diverse bepalingen van het Bodemdecreet van 27 oktober 2006 en artikel 38 van het decreet van 23 december 2011 betreffende het duurzaam beheer van materiaal-kringlopen en afvalstoffen, en tot opheffing van diverse bepalingen van het VLAREBO-besluit van 14 december 2007 – 1266 (2016-2017) – Nrs. 1 en 2	
Hoofdelijke stemming	81
ONTWERP VAN DECREET houdende wijziging van het decreet van 30 april 2009 betreffende het secundair na secundair onderwijs en het hoger beroepsonderwijs en de Codex Hoger Onderwijs van 11 oktober 2013, wat betreft het hoger onderwijs – 1300 (2017-2018) – Nrs. 1 en 2	
Hoofdelijke stemming	81

MOTIE van Ortwin Depoortere, Chris Janssens, Stefaan Sintobin, Tom Van Grieken en Anke Van dermeersch tot besluit van het op 29 november 2017 in plenaire vergadering gehouden actualiteitsdebat over meertaligheid op school – 1394 (2017-2018) – Nr. 1	
Hoofdelijke stemming	81
MOTIE van Caroline Gennez, Elisabeth Meuleman en Joris Vandenbroucke tot besluit van het op 29 november 2017 in plenaire vergadering gehouden actualiteitsdebat over meertaligheid op school – 1395 (2017-2018) – Nr. 1	
Hoofdelijke stemming	82
MOTIE van Freya Van den Bossche, Elke Van den Brandt, Jan Bertels, Elisabeth Meuleman, Joris Vandenbroucke en Björn Rzoska tot besluit van het op 29 november 2017 in plenaire vergadering gehouden actualiteitsdebat over antidepressivagebruik bij kinderen en jongeren – 1396 (2017-2018) – Nr. 1	
Hoofdelijke stemming	82
MEDEDELING VAN DE VOORZITTER	82
REGLING VAN DE WERKZAAMHEDEN	83
BIJLAGEN	
Aanwezigheden	86
Individuele stemmingen Vlaamse Volksvertegenwoordigers	86

OPENING VAN DE VERGADERING

Voorzitter: de heer Jan Peumans

– De vergadering wordt geopend om 14.01 uur.

De voorzitter: Dames en heren, de vergadering is geopend.

VERONTSCHULDIGINGEN

De voorzitter: Ik deel aan de vergadering mee dat er verontschuldiging zijn ingekomen van de volgende leden:

Koen Van den Heuvel, Karl Vanlouwe: ambtsverplichtingen;

Karin Brouwers, Bart Caron, Cathy Coudyser, Marius Meremans, Bart Nevens, Katia Segers, Tine Soens, Orry Van de Wauwer, Miranda Van Eetvelde, Manuela Van Werde, Johan Verstreken: door het Vlaams Parlement toegestane zending;

Mathias De Clercq, Yamila Idrissi, Lies Jans, An Moerenhout, Joris Poschet, Güler Turan, Steve Vandenberghe, Paul Van Miert, Sabine Vermeulen: gezondheidsredenen.

Minister Bart Tommelein is eveneens verontschuldigd.

COMMISSIE VOOR ALTERNATIEVE FINANCIERING VAN OVERHEIDS-INVESTERINGEN

Wijziging van de opdracht

De voorzitter: Dames en heren, het Uitgebreid Bureau heeft op 27 november 2017 ingestemd met de volgende voorstellen met betrekking tot de Commissie voor alternatieve financiering van overheidsinvesteringen:

1. twee aangekondigde voorstellen van kaderdecreet inzake alternatieve financiering van overheidsinvesteringen (respectievelijk over de organisatie van pps en over financieringsinstrumenten) worden na hun indiening voor behandeling verwezen naar de Commissie voor alternatieve financiering van overheidsinvesteringen en dus niet naar de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting;
2. de Commissie voor alternatieve financiering van overheidsinvesteringen wordt ontslagen van haar opdracht een maatschappelijke beleidsnota op te stellen, wat impliceert dat er geen themadebat in plenaire vergadering zal zijn;
3. de Commissie voor alternatieve financiering van overheidsinvesteringen mag haar werkzaamheden voortzetten tot zij de voormelde voorstellen van decreet definitief heeft afgehandeld.

Is het parlement het hiermee eens? (*Instemming*)

Dan is aldus besloten.

SAMENSTELLING VAN DE COMMISSIES

Wijzigingen onder de vaste en plaatsvervangende leden

De voorzitter: Dames en heren, voor de sp.a-fractie zijn in de Commissie Grensoverschrijdend Gedrag mevrouw Freya Van den Bossche als vast lid vervangen door mevrouw Katia Segers en de heer Joris Vandenbroucke als plaatsvervangend lid vervangen door mevrouw Freya Van den Bossche.

INGEKOMEN DOCUMENTEN EN MEDEDELINGEN

De voorzitter: Dames en heren, de lijst met de ingekomen documenten en mededelingen werd op de banken rondgedeeld. (*Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 60/9)

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Rob Beenders, Tine Soens, Bart Van Malderen en Joris Vandenbroucke betreffende de garantie dat drinkwater een basisrecht is voor elke Vlaming
– 1388 (2017-2018) – Nr. 1

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Steve Vandenberghe, Joris Vandenbroucke, Bruno Tobback, Bert Moyaers en Rob Beenders betreffende het invoeren van statiegeld op blikjes en petflessen
– 1393 (2017-2018) – Nr. 1

Voorstellen tot spoedbehandeling

De voorzitter: Dames en heren, met toepassing van artikel 50 van het Reglement van het Vlaams Parlement heeft de heer Joris Vandenbroucke bij motie van orde het woord gevraagd.

De heer Vandenbroucke heeft het woord.

Joris Vandenbroucke (sp.a): Voorzitter, we zouden graag bij hoogdringendheid twee voorstellen van resolutie aan de agenda willen toevoegen. Een eerste voorstel van resolutie is van de heer Beenders en anderen betreffende de garantie dat drinkwater een basisrecht is voor elke Vlaming. Een tweede voorstel van resolutie is van de heer Vandenberghe en anderen betreffende het invoeren van statiegeld op blikjes en petflessen. De voorstellen van resolutie zijn ingediend en rondgedeeld.

De voorzitter: Ik stel voor dat we ons straks over deze voorstellen tot spoedbehandeling uitspreken.

Het incident is gesloten.

ACTUALITEITSDEBAT over meertaligheid op school – 3 (2017-2018)

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het actualiteitsdebat over meertaligheid op school.

Het debat is geopend.

De heer Depoortere heeft het woord.

Ortwin Depoortere (Vlaams Belang): Voorzitter, minister, dames en heren, deze week kwam naar buiten dat leerlingen die thuis een andere taal spreken dan het Nederlands, die ook mogen gebruiken op de speelplaats en zelfs in de klas. Tenminste, dit is de wens en de nieuwe leidraad waarmee het GO! aan de slag wil. Directeurs en leraars moeten positief omspringen met de moedertaal, of die nu Spaans, Pools of Arabisch is.

Voor het Vlaams Belang kan deze richtlijn of leidraad absoluut niet door de beugel. We hebben daarvoor een aantal redenen. Ten eerste zal deze leidraad leiden tot heel wat praktische problemen, want in sommige scholen, zeker in grootsteden, is het aantal thuistalen zeer groot. Als we dit legitimeren in scholen, maken we van elke school een kleine toren van Babel. Want wie zal bepalen welke thuistaal wel of welke thuistaal niet aan bod zou moeten komen? Hoe zal dit praktisch worden georganiseerd? De spraakverwarring zal letterlijk en figuurlijk het deel zijn van vele scholen.

Ten tweede zal het Nederlands dat nu al in de verdrukking komt vanwege de verfransing in Brussel en zeker in de Rand rond Brussel, nog meer moeilijkheden ondervinden om zich te handhaven.

Ten derde, leraars en directeurs die nu al het onderste uit de kan moeten halen om goed onderwijs aan te bieden, zullen zich geconfronteerd zien met een bijkomend probleem dat onvermijdelijk veel aandacht zal vergen.

De vraag is of leerkrachten daarop zitten te wachten, en of ze dat praktisch allemaal wel rond kunnen krijgen. ACOD Onderwijs Limburg liet nu al optekenen tegen het voorstel te zijn. Het lijkt me dat het onderwijsveld, dat deze theoretische leidraad in de praktijk moet brengen, daar eigenlijk helemaal niet mee gediend is.

Ten vierde, Nederlandstalige leerlingen zullen de dupe worden, omdat er meer aandacht zal moeten gaan naar de leerlingen met een andere thuistaal. Het valt dus te vrezen dat ook het algemene onderwijsniveau hierdoor zal dalen.

Ten vijfde, anderstalige leerlingen die wel de moeite hebben gedaan om Nederlands te leren, zien hun inspanningen eigenlijk niet meer beloond. Waarom nog inspanningen leveren, bijvoorbeeld door een taalbad te volgen, als er geen enkele plicht meer bestaat om Nederlands te gebruiken onder elkaar en/of in de klas?

Tenslotte hebben we ook nog twee principiële bezwaren. Het Nederlands is de voertaal in Vlaanderen, en dat moet voor ons ook zo blijven. Het Nederlands is de taal die Vlamingen onderling verbindt, en dat moet de leidraad zijn in de scholen. Het Nederlands moet niet alleen de instructietaal en de leertaal zijn, dat is nogal wieses, maar het moet voor ons ook de omgangstaal en de spreektaal zijn. Grote groepen anderstaligen die zich hier vestigen, die hier willen blijven en die hier willen inburgeren, die Vlaming onder de Vlamingen willen worden, moeten vooral het signaal krijgen dat ze inspanningen moeten leveren om de Nederlandse taal onder de knie te krijgen, want dat is toch de hefboom om te komen tot inburgering.

Minister, om al die redenen is mijn eerste vraag wanneer u deze leidraad van het GO! om meertaligheid toe te laten in onze scholen zult verwerpen en uit de onderwijswereld helpen.

Een ander punt dat ik hier toch ook kort wil aansnijden, is het politieke probleem dat hiermee wordt gecreëerd. Minister, we hebben de afgelopen dagen immers de verschillende meningen van de partijen en ook van u kunnen lezen in de media. Er is het feit dat de N-VA, de grootste regeringspartij, ook een tegenstander is van deze leidraad. Ik vraag me af of dat woorden voor de galerij zijn, of dat ze daar een principiële zaak van wil maken. Collega's van de N-VA, als dat laatste het geval is, dan moet u dat op de regeringstafel leggen. Dan moet u uw volle politieke gewicht in de schaal leggen om uw woorden in daden om te zetten en te tonen aan de bevolking dat het u menens is.

Minister, ik stel u dus de vraag: zijn uw uitspraken en uw standpunt een regeringsstandpunt? Zal dat nog opnieuw worden besproken op regeringsniveau? Wij zullen alvast een motie indienen om de Vlaamse Regering te vragen deze leidraad van het GO! te doen intrekken.

Collega's, de conclusie is duidelijk. De traditionele partijen zijn allemaal te vinden voor deze opgedrongen meertaligheid in onze scholen, waarbij het Nederlands dan wordt gedegradeerd tot een van de zovele talen, maar zeker niet wordt opgewaardeerd als de voertaal in Vlaanderen. Die achterliggende idee zullen wij als Vlaams Belang steeds bestrijden. We zijn numeriek misschien niet de grootste fractie in dit halfrond, maar ik weet wel dat ik hier de stem heb mogen vertolken van het overgrote deel van de bevolking. Dat hoeft ook niet te verwonderen, want het Vlaams Belang blijft de partij van het volk, een volk dat allang doorheeft dat

nieuwkomers hier welkom zijn, maar dat ze zich dan wel moeten aanpassen aan ons en niet omgekeerd. (*Applaus bij het Vlaams Belang*)

De voorzitter: De heer De Ro heeft het woord.

Jo De Ro (Open Vld): Ik heb voor de spreker ook vragen. Collega, graag zou ik u toch wel eens horen citeren uit de nota van het GO! om te staven wat u net aan Vlaanderen en aan ons parlement hebt verkondigd. U hebt verkondigd dat het GO! niet meer zou staan voor het Nederlands op school, dat het Nederlands in de GO!-school in de verdrukking zou komen. U moet me dan wel eens de pagina's aanduiden van de visietekst van het GO! die daarover gaan.

Deze nota is op 30 juni 2017 geschreven en verspreid in het GO!. U bent de vertegenwoordiger van de enige partij die namens het Vlaamse volk mag spreken – ik parafraseer uw eigen woorden. Waar heeft uw partij sinds 30 juni 2017 gezeten? Ik heb de conceptnota's van uw partij over dit thema in deze legislatuur eens opgezocht. Ik heb de voorstellen van decreet over dit thema van uw partij, die namens het Vlaamse volk zou moeten spreken, in deze legislatuur opgezocht, en ik heb het aantal amendementen van uw partij nagekeken. Ik heb ook uitgezocht hoe vaak jullie zijn meegegaan op werkbezoek en ik heb de tussenkomsten van jullie in de commissie Onderwijs opgeteld. Collega's, het was geen moeilijke wiskundige oefening: ik geraakte niet verder dan het mooie ronde getal nul. (*Opmerkingen van Stefaan Sintobin*)

Dit mag Vlaanderen ook eens weten. U bent heel sterk samen met uw partij – ik moest trouwens uw naam opzoeken omdat ik u nog niet veel heb gehoord –, maar in de commissie Onderwijs is het Vlaams Belang op de gewone vergaderingen nooit aanwezig. Nooit. (*Applaus bij Open Vld*)

De voorzitter: Mijnheer Sintobin, u kunt altijd het woord vragen. U hebt van alles geroepen, maar ik heb er niets van verstaan. Ik zou graag willen weten wat u hebt geroepen.

De heer Depoortere heeft het woord.

Ortwin Depoortere (Vlaams Belang): Laat ons serieus blijven, collega. We zijn hier vertegenwoordigd met zes volksvertegenwoordigers. U weet zeer goed dat wij daarmee geen volwaardige fractie vormen om stemgerechtigd te zijn in een commissie. We moeten de vele commissies onder ons zessen verdelen, en het lukt niet om altijd aanwezig te zijn in elke commissie.

Jo De Ro (Open Vld): Onderwijs is dus niet belangrijk genoeg om af te komen?

Ortwin Depoortere (Vlaams Belang): Mijnheer De Ro, het is mijn democratisch recht om hier de vragen te stellen die ik wil stellen. Ik hoef daarvoor geen lessen te krijgen van u of van iemand anders. (*Opmerkingen*)

Ik mag hier mijn vragen stellen aan de minister en aan andere collega's. Als u dat niet zint, dan is dat uw probleem, maar zeker niet het mijne. (*Applaus bij het Vlaams Belang*)

Jo De Ro (Open Vld): Ik zou veel liever vaker met u in discussie gaan. Alleen zien we u nooit. (*Opmerkingen van Bart Somers*)

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Kunnen we het ook even over de inhoud hebben, mijnheer Somers?

De voorzitter: Mijnheer Somers, u kunt altijd het woord vragen.

Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp.a): Voorzitter, ik zou graag in een ernstig debat tot de kern van de zaak komen. Collega's, één ding is over de grens van meerderheid en oppositie duidelijk: iedereen in dit halfrond is het erover eens dat in ons Vlaams onderwijs de onderwijstaal, het standaardfundament, het Nederlands is.

Dat is belangrijk omdat we in een gemeenschap leven waar iedereen, ongeacht zijn identiteit, zijn afkomst, zijn gezin deel van uitmaakt, omdat we belang hebben bij een gedeelde taal, een taal die ons toelaat met elkaar te communiceren, elkaar in de ogen te kijken, en een sterk taalbeheersingsniveau om kinderen alle kansen te geven in hun verdere leven. Op de arbeidsmarkt, of later na het leerplichtonderwijs, als we willen voortstuderen, is een onberispelijke kennis van het Nederlands ontzettend belangrijk.

Dat is belangrijk omdat er in ons onderwijs ontzettende uitdagingen zijn. Vandaag beheerst in ons Vlaams onderwijs bijna 20 procent van de jongeren de kennis van onze taal onvoldoende om de hefboomen te hebben om in het echte leven en op de arbeidsmarkt de kansen te grijpen. Daar moet ons onderwijs iets aan doen.

Er zijn verschillende redenen waarom niet iedereen hetzelfde excellente taalbeheersingsniveau heeft. Thuis taal die niet Nederlands is, speelt inderdaad een rol. Volgens de laatste peilingproeven voor het basisonderwijs beheerst 94 procent van de kinderen die thuis Nederlands spreken, horen en lezen, het Nederlands zoals dat wordt gevraagd in het basisonderwijs.

Bij jonge mensen die thuis geen Nederlands spreken, is dat slechts 83 procent. We zitten met een kloof. Er zijn ook andere factoren die ervoor zorgen dat de kennis van het Nederlands zeer ongelijk verdeeld is.

Zittenblijven is een voorbeeld. Wie tweemaal blijft zitten, heeft maar 42 procent kans om de kennis van het Nederlands effectief in de vingers te hebben. Voor wie niet blijft zitten, is dat gelukkig 94 procent. Ook tussen de verschillende studierichtingen gaapt een kloof. Van de jongeren die in het aso afstuderen, kent 93 procent goed Nederlands na het secundair onderwijs. In het tso is dat voor lezen en luisteren slechts 70 procent.

We moeten op die twee polen inzetten. De ambitie moet groot zijn. De kennis van het Nederlands moet voor iedereen beter dan vandaag het geval is. Daarnaast moet de schandelijke kloof kleiner worden. Het kan niet dat iemand vanwege zijn studiekeuze of zijn afkomst minder tools in handen heeft om het in het latere leven te maken.

Dat is de uitdaging voor ons onderwijs. Daar moeten we met zijn allen iets aan doen. Met sp.a willen we aan die twee polen werken. We steken onze hand uit naar de meerderheidspartijen. We hopen dat we de lat in verband met het Nederlands effectief hoger kunnen leggen. We kunnen daar met zijn allen zeer concreet iets aan doen. We moeten onze ambitie hoog stellen door de eindtermen voor het Nederlands van het eerste leerjaar tot het zesde jaar van het middelbaar onderwijs voor elk kind bindend te maken. We moeten meer ambitie hebben en daar met zijn allen aan werken. Het gaat om de leerkrachten, de ouders, de leerlingen en de directies. Dit moet gebeuren met pedagogische methodes die effectief tot realisaties leiden.

Indien we alles uit elke leerling willen halen, moeten we vooral bouwen op wat al in die leerling zit aan kennis die buiten de school is verworven. Het zal niemand verwonderen dat iemand die in een taalrijke omgeving opgroeit, veel meer oppikt als hij in een echte lerende schoolcontext terecht komt. Dat is zo als er verhaaltjes worden verteld, als er aan de keukentafel wordt gediscussieerd of als er een dialoog is tussen de puberende zoon en zijn ouders. Als die taalrijkdom wordt gevaloriseerd en als die discussie wordt aangewakkerd, pikken jongeren veel meer op.

We moeten die taalrijkdom valoriseren en hierop met ons onderwijs voortbouwen. Op die manier bouwen we voort op de talennota van de vorige Vlaamse Regering. Toen hebben CD&V, de N-VA en sp.a een gemeenschappelijk draagvlak gevonden. Op die manier kunnen we met zijn allen, los van de emotie en de partijpolitieke profilering, een basis vinden om het algemeen niveau van ons onderwijs op te trekken en om iedereen beter Nederlands te leren zonder iemand achter te laten. We bouwen dan, met respect voor ieders identiteit, voort op al de kennis die in elk kind aanwezig is. *(Applaus bij sp.a)*

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Mevrouw Gennez, u benadrukt hier dat het Nederlands de onderwijstaal is. Het zou er nog aan mankeren. U fietst behoorlijk slim rond de hete brij, die op pagina 10 van de nota van het GO! staat. U hebt verwezen naar de eindtermen en u vindt dat we veel ambitie moeten hebben. Ik ben het daarmee eens, maar ik wil u een vraag stellen.

Zullen we de eindtermen dan bereiken door wat ik letterlijk op pagina 10 lees? Ik citeer: "De opschriften aan de deuren van klaslokalen kunnen vertaald worden in alle op school vertegenwoordigde talen. Zo staat er dan bij 'PC-lokaal' ook 'obszar komputerowy', 'computer area', 'bilgisayar alani', 'racunalno podrucje' enzovoort. U moet me mijn uitspraak vergeven. Net als veel van onze leerkrachten ben ik die talen niet machtig. Zullen we op die manier die hogere eindtermen Nederlands halen? Ik citeer wat iets verder te lezen staat: "Zij kunnen ook aan betekenisonderhandeling doen met leeftijdsgenoten die dezelfde moedertaal spreken." Er wordt dan verwezen naar groepswerken: "In het kader van differentiatie kan de leerkracht ervoor kiezen om in dit geval homogene, eentalige groepen te vormen."

Gaan we dat op die manier doen? Ik ben blij dat u verwijst naar de talennota van 2011. Ik heb ze er nog even bijgehaald. In een andere hoedanigheid heb ik daar heel graag aan meegewerkt. Ik daag u uit: er staat nergens in dat we thuistalen of moedertalen van de tweede, derde of vierde generatie gaan gebruiken. Daar staat net het tegenovergestelde: we gaan lessen taalvaardigheid geven, we gaan naschools Nederlands geven. Ik ben dus benieuwd hoe u die hogere eindtermen gaat halen met thuistaal en moedertaal.

Caroline Gennez (sp.a): Heel simpel. De eindtermen bepalen, dat doen wij hier. Daar hebben wij het gemeenschapsonderwijs, het katholiek onderwijs of een andere onderwijsverstrekker niet voor nodig. Dat is de verantwoordelijkheid van u, van mij, van de partij van de minister en van alle collega's hier in dit half-rond. We reiken dus de hand. We hopen uit de grond van ons hart dat u bereid bent om die ambitie inderdaad hoger te leggen.

Eerlijk is eerlijk. Dat wij in Vlaanderen Nederlands onderwijzen, en dat dat de gedeelde taal is, is inderdaad de evidentie zelve. Maar wie wekt constant de indruk dat dat onder druk zou staan? Wie probeert daar partijpolitiek een geweldig polariserend spel van te maken? Het zal niet de sp.a zijn, mijnheer Daniëls, want wij bouwen inderdaad verder op de talennota. Nederlands op school, de thuistaal respecteren en er vooral voor zorgen dat de kloof tussen onze kinderen kleiner wordt. Dat doet men niet door te stigmatiseren, want jongeren, wat hun achtergrond ook is, moeten zich goed voelen op school. Het is de taak van de leerkrachten om alles uit elke jongere te halen. Dat zal ons Vlaams onderwijs opwaarderen, geen partijpolitieke profilering op de kap van wij en zij. *(Applaus bij sp.a en Groen)*

Koen Daniëls (N-VA): Mevrouw Gennez, ik ga u de vraag opnieuw stellen: op welke manier denkt u die hogere eindtermen te halen? Ik ben het met u eens: ik wil absoluut veel straffere eindtermen Nederlands zetten. Ik wil ze morgen schrijven: duidelijke eindtermen, concreet. Maar hoe zal aan het PC-lokaal alle talen ophangen, hoe zal het maken van homogeen eentalige groepswerken, het behalen

van de eindtermen realiseren? Meer zelfs, dat staat ook niet in de talennota. Uw minister Pascal Smet, uw partij, heeft dat destijds niet opgenomen in de talennota. U fietst om de hete brij. Zeg nu eens duidelijk: vindt u, ja of neen, dat die hoge ambities voor Nederlands kunnen worden gehaald, door die richtlijn – want die krijgen de scholen mee – te volgen? In die richtlijn staat niets wat in de vorige regeerperiode in dit parlement is goedgekeurd. De taalscreenings staan er niet in. De taalbaden Nederlands, afgesproken in de talennota, goedgekeurd tijdens de vorige legislatuur in dit parlement, staan hier niet in. De extra uren Nederlands na school in het secundair onderwijs, goedgekeurd tijdens de vorige legislatuur, in de talennota, staan niet in deze visienota. Dan is het toch wel lastig voor de directeurs en leerkrachten om daarmee aan de slag te gaan?

Caroline Gennez (sp.a): Ik denk dat de heer Daniëls één cruciale fout maakt: ik ben niet de woordvoerder van het gemeenschapsonderwijs, ik ben de woordvoerder van de sp.a. In dit parlement is het zaak je visie te verdedigen en een partijpolitieke consensus te zoeken. Ik kan daar heel duidelijk in zijn: op school praat men in de klas Nederlands, heel simpel. De leerkracht is iemand die lesgeeft in het Nederlands. Probeer het dus ook niet groter te maken dan het is, mijnheer Daniëls. Het zou toch al te belachelijk en al te onnozel zijn om van leerkrachten te vragen dat ze twee of drie, en in sommige gevallen zelfs tien talen moeten spreken vooraleer ze aan het instrueren kunnen gaan. Dat is onmogelijk! Het is niet wenselijk, niet nodig en het zal ook nooit gebeuren. Stop dus met dat te insinueren. Stop met de mensen iets wijs te maken en probeer constructief, samen met alle andere collega's, naar oplossingen te zoeken.

Jo De Ro (Open Vld): Voor mijn citaat uit de GO!-leidraad en visietekst heb ik iets minder talen nodig dan u, mijnheer Daniëls.

"In het Nederlandstalige onderwijs is het Standaardnederlands de instructie- en communicatietaal die door de wet is vastgelegd. Het functionele gebruik daarvan is dus het fundament voor alle leren binnen de huidige onderwijscontext."

Dat komt uit dezelfde tekst waaruit uw partij al dagen andere pagina's citeert om het GO! belachelijk te maken en hen woorden in de mond te leggen alsof alle kinderen voortaan in plaats van Nederlands Turks, Engels, Russisch, Duits of Roemeens zouden moeten spreken.

Ik draai de vraag om: stel dat aangetoond wordt dat met die aanduiding in andere talen op het klaslokaal of het computerlokaal de kennis van het Nederlands ook mee bevorderd wordt. Is uw partij daar dan per se tegen?

Koen Daniëls (N-VA): Mijnheer De Ro, we hebben het over de richtlijnen die naar leerkrachten en directies gaan, kortom, naar de mensen die het gaan doen. Er wordt gezegd dat ze de vrijheid hebben om daarmee aan de slag te gaan. Welnu, dat is geweldig. Maar in verband met die vrijheid staat er in die nota niet vermeld dat ze taalbaden Nederlands of extra Nederlands na school kunnen geven. Daar staat evenmin in wat ze kunnen doen met de taalscreenings.

Ik wil gerust antwoorden op uw vraag. Als ik een andere taal spreek en ik zie een computerlokaal, dan weet ik dat dat in mijn taal een computerlokaal is. Dat hoeft er in mijn taal niet op te staan, want dat zie ik. Als daar in het Nederlands bijstaat 'computerlokaal', weet ik dat het Nederlandse woord voor wat ik zie 'computerlokaal' is. Ik leer dus het Nederlandse woord 'computerlokaal' en niet het woord in mijn eigen taal, dat ik al ken. (*Applaus bij de N-VA*)

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

Kris Van Dijck (N-VA): Voorzitter, ik wil reageren op die laatste commentaren. Wanneer collega's kritiek hebben op bepaalde voorstellen wordt dit nogal snel

afgedaan als polariseren, stigmatiseren, uit zijn op politiek gewin. Dit is voor ons een grote bekommernis. In grote mate kon ik volgen wat mevrouw Gennez aanvoerde. Taalverwerving en de manier waarop anderstaligen het Nederlands onder de knie kunnen krijgen is immens belangrijk, maar wij zijn er rotsvast van overtuigd – ook al wil men dat polariseren noemen – dat voor 100 procent inzetten op een onderdompeling in de Nederlandse taal, ook bij groepswerken, voor ons de leidraad is. Daar zijn wij van overtuigd, politiek gewin of geen politiek gewin. *(Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Voorzitter, ik wil eerst en vooral een oproep doen om de kalmte te bewaren en iedereen eens aanraden om die tekst inderdaad helemaal te lezen. We hebben de voorbije dagen een enorme storm in een glas water gezien, waarbij de zaken op flessen worden getrokken. De polemieken wordt opgezocht en er wordt gepolariseerd. Waarom?

Ik wil ook even citeren uit de tekst. In die nota staat: "Nederlands is en blijft het fundament voor alle leren. (...) Een goede beheersing van het Nederlands is de centrale doelstelling van de school. (...) Er wordt verwacht dat ouders een positieve houding hebben ten opzichte van het Nederlands en inspanningen doen. (...) Er wordt niet verwacht dat leerkrachten andere talen leren en spreken. (...) Er wordt niet geduld dat er zich klikjes vormen op de speelplaats."

Dat staat allemaal letterlijk in die tekst. Er is zoveel stemmingmakerij over een nota, waar volgens mij niet zoveel wereldschokkends in staat. Er staat bovendien ook in dat het altijd een troef geweest is van het Vlaamse onderwijs dat we zo meertalig zijn. We moeten die troef van die talenkennis behouden en inzetten op taalsensitieve omgevingen, waar we van elke leerkracht een taalbewuste leerkracht maken.

Dat doe je inderdaad met een positieve houding ten opzichte van vreemde talen – of dat nu Engels, Pools, Frans, Arabisch of Russisch is. Er staan inderdaad voorbeeldjes in. Je gaat de thuistalen in je klas inventariseren en dan ga je bijvoorbeeld één keer per maand die taal met de cultuur en geschiedenis van dat land in de kijker zetten. Wat is daar fout mee? Dat is toch razend interessant? Dan leer je toch welke verschillende landen en talen er zijn? Is dat een overheersing van een andere taal in onze klassen? Natuurlijk niet. En dan die bordjes aan de deur of bij voorwerpen, telkens in een andere taal. Dat is goed om kinderen te prikkelen, om ze bewust te maken van de verschillende talen, om ze te doen nadenken: 'Tiens, welke taal zou dat zijn? En van wie? En wat zou dat betekenen in het Nederlands?' Dat is toch boeiend? Dat geeft een gevoel van erkenning voor de taal die dan misschien die van jou is en die daar toevallig bij staat. Dat bevordert het welbevinden. Op die manier wordt het leren bevorderd. Wat is daar in godsnaam zo dramatisch aan, collega's? *(Applaus bij Groen en sp.a)*

De voorzitter: De heer Diependaele heeft het woord.

Matthias Diependaele (N-VA): Mevrouw Meuleman, ik zal u eens zeggen wat daar zo dramatisch aan is. Ik begrijp het verwijt. Als je het inhoudelijk moeilijk hebt om de discussie echt aan te gaan, dan zeg je dat de andere polariseert. Het enige wat we hier doen, is een democratisch debat voeren met verschillende meningen.

Maar ik zal u zeggen waarom dit voor ons inderdaad zeer belangrijk is. Wij willen aan nieuwkomers in dit land geen foute signalen geven. Wij gaan ervan uit dat als je wilt deelnemen aan onze maatschappij in Vlaanderen, dat je absoluut ten volle moet deelnemen aan elk aspect ervan. Dan moet je zeker de taal beheersen, zodat je alle geneugten van de samenleving kunt beleven. Dan onderschrijf ik ten volle wat professor Van Damme vertelt: je mag niet het foute signaal geven.

U mag zeggen dat wij daar verkrampd op reageren of wat dan ook. Maar ik erken gewoon dat taal voor ons zeer belangrijk is. Dat heeft alles te maken met het feit dat mensen die naar hier komen, ook effectief ten volle moeten deelnemen aan onze maatschappij. U mag ons verwijten dat wij polariseren, maar ik heb schrik van een heel andere vorm van polarisering: segregatie. Ik heb schrik dat je het signaal geeft aan nieuwkomers dat ze in onze maatschappij en in onze scholen terechtkunnen met hun eigen taal. Dat is niet het signaal dat ik wil geven. Ik wil hun het signaal geven dat ze hier inderdaad met open armen ontvangen worden als ze onze taal overnemen. Daarom is dit een gevoelig punt en reageren wij hier heel sterk op. Dat is niet uit angst voor kindjes die thuis Nederlands spreken, maar uit schrik voor de kansen van die kinderen die thuis géén Nederlands spreken. Dát is onze bezorgdheid. (*Applaus bij de N-VA*)

Elisabeth Meuleman (Groen): Mijnheer Diependaele, die bezorgdheid delen wij. Ik denk dat we die allemaal delen. We zien wat de problemen zijn met kinderen die hier aankomen en die het Nederlands te weinig beheersen. Mijn collega had het over de kansen op de arbeidsmarkt. We gaan ervan uit dat we willen dat ze zo snel en zo goed mogelijk Nederlands leren. De vraag is hoe. Dan gaat het hier over die nota.

De voorzitter: Mevrouw Brusseel heeft het woord.

Ann Brusseel (Open Vld): Mijnheer Diependaele, u hebt het over de verschillende meningen, die toch echt geen probleem zouden mogen zijn. U stelt dat u meteen het verwijt krijgt dat u polariseert. De publicatie van het krantenartikel op de sociale media heeft inderdaad geleid tot heel wat felle en wat mij betreft ook wel overtrokken reacties. De emoties laaiden hoog op.

Met die meningen heb ik geen probleem. Maar het is net wat ik interessant vond aan de nota van het GO!: men laat daarin ook de vrijheid; men wil de mening overlaten aan de enige expert die het zal moeten waarmaken, en dat is de leerkracht. Die leerkrachten zullen zich, op basis van wat zich in de klas afspeelt, een mening vormen over hoe ze het best taalsensitief les kunnen geven in die klas. Volgens mij zullen ze dat ook doen. Ik had het er gisteren nog over met de heer Daniëls: eigenlijk zijn wij daar niet zo bang van. De leerkrachten kunnen het best inschatten wanneer welke taal eens eventjes aan bod komt. Die leerkrachten zijn er allemaal van overtuigd dat de leerlingen best Nederlands moeten kunnen.

Wat die meningen betreft, denk ik dat we nog altijd bij het decreet kunnen blijven, mijnheer Diependaele. We kunnen hier allemaal nog wel een tijdje bezig zijn met meningen, maar het decreet zegt welke eindtermen er moeten worden gehaald en dat de onderwijsinstellingen, de scholen, de pedagogische vrijheid hebben. Dat is voor mijn fractie essentieel.

Het doel is: talen leren, meertalig worden, Nederlands en andere talen. Dat is het doel. En hoe men dat doel bereikt, dat is de vrijheid van onderwijs. Ik denk dat ik uw fractie goed genoeg ken om te mogen zeggen dat jullie zeker niet willen raken aan die vrijheid.

En als we het nog even over meningen mogen hebben: vandaag was er een interessante brief van een docent lerarenopleiding van de Karel de Grote Hogeschool, Wouter De Smet, die stelt dat als je alle meningen van de academici er goed op naleest, ze eigenlijk complementair zijn. Ik denk dus dat we er eigenlijk wel gemakkelijk uit kunnen raken, als we een beetje wegblijven van de camera's en van Twitter. Dank u.

De voorzitter: Mijnheer Daniels, u antwoordt namens de heer Diependaele? (*Gelach*)

Koen Daniëls (N-VA): Ik antwoord niet namens de heer Diependaele.

De voorzitter: Maar ik veronderstel dat u een reactie geeft aan mevrouw Brussel?

Koen Daniëls (N-VA): Ik wil inderdaad een reactie geven aan mevrouw Brussel, absoluut. Ze heeft ook mijn naam genoemd, dus ik wil dat gerust doen.

We moeten wel even opletten, collega's, dat we hier geen verwarring zaaien. Het gaat niet over het leren van, zoals in het regeerakkoord staat, moderne vreemde talen, Frans, Engels, Duits. Daar gaat het hier niet over. Het gaat hier ook niet over OKAN-leerlingen, een leerling die vandaag is toegekomen. Daar gaat het niet over. Het gaat over, zoals de professor gisteren op de radio nog eens zei: in het vijfde leerjaar zit een leerling van de derde generatie, en die kan niet volgen in de klas. Collega's, weet je wat mijn vraag dan is? Hoe komt dat die leerling, met ouders die hier geboren zijn, met grootouders die hier geboren zijn, nu in het vijfde studiejaar lager onderwijs zit maar nog altijd niet die leerkracht begrijpt? Daar gaat het over.

En dan treed ik absoluut collega Diependaele bij dat het over het signaal gaat – gelukkig, Matthias. Het signaal dat je geeft als onderwijs, en ook voor leerkrachten, is duidelijk. We maken een engagementovereenkomst voor ouders. Dat staat hier ook niet in. We geven de leerkrachten de vrijheid. Daar staat niets over in. We geven dat engagement, we vragen dat, maar we gaan terzelfdertijd zeggen: 'Maar toch kun je in de klas toch nog verder in groepswork met je moedertaal.' Ja, wat is het nu? Wat moet die leerkracht nu? Mag die leerkracht met deze richtlijnen in de hand op een klassenraad zeggen: 'Ik wil eigenlijk, zoals in het decreet staat, een taalbad Nederlands voor die leerling in het lager onderwijs?' Het staat er niet eens in. Kies maar, voor iets dat er niet in staat.

Caroline Gennez (sp.a): Begrijpend lezen is een mooie deugd, en ik denk dat de meesten onder ons die eindtermen wel bereikt hebben. Maar ik zou echt willen oproepen, collega's, om ons tot de essentie te beperken. Zijn we het met zijn allen eens dat het ambitieniveau voor ons Nederlands voor alle kinderen in alle studierichtingen hoger moet? Dan moeten we daar ook iets aan doen in onze eindtermen. Twee: zijn we het eens dat de leerkracht de professional is die opgeleid is om met elk kind maximale leerwinst te boeken? Wel, laten we die leerkracht dan ondersteunen en laten we hem inderdaad, zowel naar vakdidactiek als naar algemene pedagogie, meester maken van zijn eigen professionaliteit in zijn school- en klascontext – letterlijk.

En drie: laten we toch vooral geen onderscheid maken tussen moderne, vreemde en andere talen. Het is heel duidelijk: Nederlands is de onderwijstaal, is de gedeelde taal in Vlaanderen. Daar zetten we met zijn allen op in. En je hebt kinderen die een andere thuistaal hebben. Dat kan inderdaad Frans zijn, maar dat kan ook een andere taal zijn. We moeten vooral zorgen dat ze leren, en daar de beste methode voor ontwikkelen. Als we van die drie uitgangspunten zouden vertrekken, collega's, denk ik dat we vooruitgang zouden kunnen boeken in het debat, veeleer dan stilstand en verwijten over en weer. (*Applaus bij sp.a*)

Elisabeth Meuleman (Groen): Voorzitter, collega's, ik ga nog even verder met de tekst. Het eerste was dus taalsensitief omgaan met die vreemde talen, af en toe eens een taal in de kijker, gewoon om die talige omgeving te creëren. Het tweede is: moedertaal kan een brug zijn. Als je als nieuwkomer in een klas toekomt en je begrijpt een taal niet – en het gaat ook over andere talen, het gaat ook over nieuwkomers; de talennota gaat over verschillende zaken – dan kan het nuttig zijn dat er iemand die ook jouw taal spreekt, af en toe eens een uitleg geeft in die eigen taal, als je het niet begrijpt. Het kan het verschil zijn tussen enerzijds niet mee zijn en moeten afhaken, en anderzijds kunnen aanpakken en mee zijn in een les. Het tweede is dus: die taal als brug gebruiken om sneller en beter mee te zijn en om sneller het Nederlands te kunnen oppikken als er ergens een gat valt.

Het derde is, zoals er letterlijk staat: "Laat ons op de speelplaats niet verbiedend optreden." Maar ook daar staat er, collega's, dat de visie geenszins voorbijgaat aan het feit dat we ernaar streven om zo veel mogelijk Nederlands in de vrije ruimte, dus op de speelplaats, te praten, en dat dat wenselijk is, maar dat het wenselijk is om de negatieve impact van verbieden zo klein mogelijk te maken. Wat kun je dus doen? Kinderen belonen als ze Nederlands spreken, vrijwilligers inzetten om Nederlands te spreken met de kinderen, ook op de speelplaats. Collega's, dat is het. Het gaat hier over een heel positief verhaal, een verhaal waar veel scholen, in Gent al sinds 2008, al jaren mee bezig zijn en aan werken. En scholen die dit toepassen, geven aan dat ze op een positieve manier met de meertaligheid van hun leerlingen omgaan en ze merken dat het werkt. Er is een positief schoolklimaat, leerlingen voelen zich welkom en gelukkig, en dat bevordert het leren en het samenleven op school. Er zijn zoveel scholen in het Gentse stedelijk onderwijs die het echt niet anders meer zouden willen doen.

Minister, ik hoop dat u dit niet terugschroeft en scholen ontmoedigt die hier al jaren enthousiast met hun team in investeren en er een beleid rond ontwikkelen. Ik hoop dat de scholen die hiermee bezig zijn, niet afgeschrikt zijn door de polemiek en de politieke stemmingmakerij die hier rond is gecreëerd, op een wat mij betreft zeer onverantwoordelijke wijze. Ik hoop dat u bevestigt, minister, dat die scholen kunnen verder doen en dat u leerkrachten kunt geruststellen dat wat ze doen, goed is en dat ze geen schrik moeten hebben om dit verder te doen. Ik hoop ook dat u initiatieven neemt om leerkrachten en directies die meertaligheid, die een meertalige omgeving, het sensitief en bewust omgaan met taal in onze scholen, als een troef zien, zult ondersteunen om daar een beleid rond te ontwikkelen en zult zorgen voor een goed en toegankelijk nascholingsaanbod. *(Applaus bij Groen, CD&V en sp.a)*

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, ik vind het eigenlijk zeer opvallend dat een dergelijk belangrijke debat, de Nederlandse taal die ons verbindt, de Nederlandse taal die kansen geeft, de Nederlandse taal die verschillen doet vergeten, dat dit debat stilletjes in het Vlaams Parlement moet passeren. Ik vind dat jammer.

Ik zit nog altijd met de vraag voor de leerkrachten, de directies en de ouders die thuis aan het kijken zijn ... *(Opmerkingen)*

Voilà, nu worden ze wakker. Dat vind ik zeer goed. Die leerkrachten en die directies thuis vragen zich af: hoe zit het nu? Want met deze regelgeving – ik kijk naar de collega's uit de Vlaamse Rand – worden alle Nederlandstalige scholen faciliteitenscholen. *(Opmerkingen)*

Ah ja, want je geeft aan dat de moedertaal in groepswerken kan worden gebruikt. Ik kan er niet aan doen maar ik lees ... *(Opmerkingen)*

Collega's, ik snap dat het ambetant is dat ik de vinger op de wonde leg. *(Opmerkingen)*

Je kunt daar wat lacherig over doen, maar die mensen komen daar elke dag in de realiteit mee in contact. En als we het signaal geven dat Nederlands heel belangrijk is om mee te draaien, dan moeten we opletten met tegenstrijdige signalen. En dat zit in de nota van het GO! *(Opmerkingen van Jos De Meyer)*

De voorzitter: Mijnheer De Meyer, laat de heer Daniëls eerst zijn punt maken, en dan kunt u tussenkomen. *(Opmerkingen van Jos De Meyer)*

U kunt direct tussenkomen. Laat hem toch eerst zijn punt maken en dan kunt u tussenkomen. Dat is toch geen enkel probleem?

Koen Daniëls (N-VA): In de pedagogische richtlijn van het GO! wordt er gezegd: onderwijstaal Nederlands, Nederlands, Nederlands. Goed, volledig mee akkoord. Maar dan komen de richtlijnen voor in de klas.

Die richtlijnen, collega's, dat zijn geen richtlijnen. We hebben hier de decreten goedgekeurd, maar de engagementverklaring voor de ouders waarin we vragen dat ze echt inzetten op het Nederlands thuis, dat staat er niet in. Taalbadens Nederlands in de lagere school zijn hier goedgekeurd tot één jaar. Dat staat er niet in. Taalscreening werd hier goedgekeurd. Dat staat er niet in. Drie uur Nederlands na school in het secundair onderwijs is hier goedgekeurd. Dat staat er niet in.

Dus als we het gemeenschapsonderwijs dan werkelijk pedagogisch-didactische richtlijnen zouden hebben gegeven, zouden die er toch ook hebben ingestaan. Ik vind die niet terug. *(Opmerkingen)*

Dat is een gemiste kans. Bovendien, een taal leren doet men door te oefenen. Laat ons dat stimuleren en die ambitie naar voren schuiven. Zoals professor Van Damme van de OESO zegt, creëer zoveel mogelijk oefenkansen; toon dat het echt om die ambitie gaat; empower. Dat is waar mijn partij zo op staat. Wij willen geen gesegregeerde maatschappij waarin we naast elkaar blijven lopen als tweede, derde en vierde generatie. Dat is het punt waarover het gaat: Nederlands spreken doet verschillen vergeten. Daar gaat het over.

Het klopt, ik heb al die rapporten gelezen, helaas heb ik niemand zien twitteren of facebooken over Esser en over Baker. We hebben in Vlaanderen de grootste kloof tussen migrantenkinderen die thuis Nederlands spreken en die thuis geen Nederlands spreken. We hebben de grootste kloof van de OESO en toch zeggen we: nee, nee, nee. Daar kan ik niet bij.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Mijn reactie komt dus een beetje te laat, want ik wou alleen reageren op de inleidende woorden van de heer Daniëls. Inhoudelijk zal mevrouw Helsen straks tussenkomen.

Uw inleidende zin, mijnheer Daniels, gaf mij de indruk, en dat begreep ik ook uit de reactie van vele collega's, dat er de eerste 45 minuten niets waardevols is gezegd. Dat kwam zo bij mij over, en ik denk ook bij veel collega's. Dit is voor mij niet polariserend, dit is voor mij arrogant. *(Applaus bij CD&V)*

Jo De Ro (Open Vld): Het zal de kijkers thuis en de collega misschien choqueren. Mijnheer Daniëls, de laatste dagen heb ik vele reacties gekregen van scholen uit mijn regio, de Vlaamse Rand. Dat zijn de scholen waarvan u zegt dat ze gaan afglijden naar faciliteitenscholen. Wel, de meeste van de scholen die gereageerd hebben, deden dat bijna in een soort angstreflex. Ze vroegen mij: 'Zijn wij nu de afgelopen twee à drie jaar, sinds we ons intern beleid veranderd hebben, verkeerd bezig? Hebben wij ergens een wet of een decreet verkracht of overtreden? Die indruk ontstaat als we de media bekijken.'

Ik heb hun gezegd: neen. Scholen, en niet alleen uit het GO!, mijnheer Daniëls, maar ook uit het vrij onderwijs, het gemeentelijk, stedelijk en provinciaal onderwijs, hebben in de afgelopen jaren banieren en vlaggen aan de ingang van de school weggehaald waar uitdrukkelijk op stond dat alleen het Nederlands daar telde. Ze hebben hun schoolreglement veranderd, ze hebben de dialoog opgezet met ouders en leerlingen, ze zijn ver van de publieke schijnwerpers gebleven, en ze voelen zich nu betrap, ze voelen zich fout. Het rare is dat u blijft insisteren, u blijft zeggen en beschuldigend kijken naar het GO!.

Nochtans, de getuigenis die ik breng uit de Vlaamse Rand – en ook breder, want ik heb begrepen dat in Gent, Antwerpen en andere steden de scholen een ander beleid voeren – toont aan dat er op het terrein effectief wordt nagedacht. Het zal u misschien verbazen, maar ook een andere grote speler in het onderwijs heeft een visie op taal in vijf krachtlijnen geformuleerd. Dat is de Onderwijskoepel van Steden en Gemeenten (OVSG). De meeste van de partijen hier zijn daarin vertegenwoordigd. De OVSG heeft het aan zijn scholen niet opgelegd, het GO! legt dat ook niet op, maar heeft vijf krachtlijnen meegegeven: meertaligheid is een kracht, Nederlands is onze verbindings- en leertaal, hoe meer talen men spreekt, hoe beter en men kan ze allemaal tegelijk leren.

Ik citeer de OVSG: “We dachten lang dat we in het onderwijs alleen op het Nederlands moesten inzetten. We bannen thuistaal. We integreren vreemde talen op relatief late leeftijd. Dit monolinguale denken voor alles strookt niet met de inzichten uit modern onderzoek in de diverse meertalige realiteit.”

Stop de beschuldigingen aan één net. Er zijn scholen in alle netten en koepels die deze vorm van beleid omarmen: niet opleggen, de vrijheid geven aan scholen om daarmee aan de slag te gaan, en die scholen gaan ermee aan de slag.

Niet alle scholen op dezelfde manier. Maar er zijn scholen die mij ook uitdrukkelijk hebben gezegd dat ze hiermee succes boeken.

U verwijst naar de grootste kloof, en ik ben u dankbaar. Het is de eerste keer dat ik het uw partij uitdrukkelijk hoor zeggen, want meestal relativeert u die kloof. U vergelijkt het met andere landen en zegt dat onze slechtste leerlingen het nog veel beter doen dan de buurlanden. Die grote kloof is op dit moment wel een kloof na een hele periode van ‘monolinguaal denken in ons onderwijs’. Dat zeg ik niet, maar een grote koepel van stedelijk en gemeentelijk onderwijs.

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Kathleen Helsen (CD&V): Collega's, ik heb nog niets gezegd in dit debat omdat ik vond dat collega Gennez en collega Meuleman heel waardevolle dingen hebben gezegd. Ik ga nu wel iets zeggen, collega Daniëls, omdat ik toch wel een vraag heb.

U maakt zich enorm veel zorgen. U zegt dat er een gigantisch probleem is in het GO!. Als ik u bezig hoor, stel ik vooral vast dat u enorm veel moeite hebt om ruimte te geven aan het onderwijsveld, dat u niet gelooft in de vrijheid van onderwijs, dat u zich zorgen maakt om de expertise in het onderwijsveld bij leerkrachten die zelf, rekening houdend met de context waarin ze werken, kijken welke methoden en welke didactiek het best is om toe te passen. Waarom, collega Daniëls, hebt u zoveel problemen met het geven van vertrouwen aan het onderwijsveld en aan onze leerkrachten die dagelijks aan de slag zijn en enorme resultaten in het onderwijs neerzetten? Waarom hebt u zo weinig vertrouwen? (*Applaus bij CD&V, Open Vld, sp.a en Groen*)

Koen Daniëls (N-VA): Wat hier voorligt, is geen nota en krachtlijnen van leerkrachten. Het zijn krachtlijnen van een koepel. (*Applaus bij de N-VA*)

Collega's, misschien moeten we dan ineens de daad bij het woord voegen. Hoe komt het dat leerkrachten, als ze kunnen, vertrekken uit grote steden als het allemaal zo fantastisch is? (*Applaus bij de N-VA*)

Hoe komt het dat dit in een lerarenloopbaandebat zaken zijn waarover we het moeten hebben? Hoe komt het, collega's – en ik stel vast dat hier ook gedraaid en gekeerd wordt, want ik heb nog niemand horen zeggen wat het nu is ... Ik stel ook de vraag aan u, collega Helsen. Vindt u het oké dat het de richtlijn is dat er boven het PC-lokaal in school verschillende talen hangen? Vindt u het als CD&V

oké dat wordt aangeraden om groepswerken in homogene thuistalen te doen? Creëer nu eens duidelijkheid naar die leerkrachten. Ik wil daar duidelijk in zijn naar de leerkrachten.

En als ik enkel problemen had, dan stond ik hier niet. Maar de reacties die wij allemaal hebben binnengekregen, daar stoelen wij ons op.

Dus, geef nu eens duidelijk het antwoord. Is het voor CD&V nu ja of nee? Ja of nee? Het zijn de leerkrachten die het moeten doen, en als het allemaal zo fantastisch is, dan gingen alle leerkrachten naar de grote scholen, naar de grote steden, want die zijn allemaal fantastisch. Ik stel vast dat het in de andere richting gaat. (*Applaus bij de N-VA*)

Jo De Ro (Open Vld): Collega Daniëls, ik ken u als een collega die in de commissie over inhoud spreekt. U hebt alle debatten de laatste jaren, ook in een vorig leven, bijgewoond. U kent de teksten en de onderzoeken door verschillende onderzoekers over de redenen waarom er in steden, zoals in de stad van uw partijvoorzitter en in de stad waar dit parlement is gehuisvest, een lerarentekort is. Dat is omdat de thuismarkt veel kleiner is. Mochten er effectief evenveel leerkrachten wonen in Brussel als er nodig zijn, dan zou er hier geen lerarentekort zijn. Mochten er in Antwerpen evenveel leerkrachten wonen als er nodig zijn met de grote bevolkingsstijging in die stad, dan zouden er niet zoveel nodig zijn. Is het een grotere uitdaging in een stad als Antwerpen, Vilvoorde, Brussel om les te geven? Ja. Maar ik ken ongelooflijk veel mensen die er ongelooflijk graag staan, met plezier staan en daar niet weg willen. U maakt hen hiermee belachelijk. Dat kan ik echt niet appreciëren.

De voorzitter: De heer Van Eyken heeft het woord.

Christian Van Eyken (UF): Mijnheer Daniëls, het is niet de eerste keer dat u zegt dat u het er moeilijk mee hebt dat men zal proberen om bij groepswerken kinderen van dezelfde moedertaal bijeen te brengen. Wat hebt u liever? Dat die kinderen met een andere moedertaal worden verdeeld over groepen waarin er enkele Nederlandstalige kinderen, kinderen met een Vlaamse achtergrond, zitten? Ten eerste, dan riskeert u – en dat is misschien de werkelijkheid – dat dat kind met een anderstalige achtergrond er zomaar bij zal zitten, er niets van begrijpt en het werk door de anderen laten doen. Ten tweede, laat u de indruk bestaan dat, wanneer de kinderen Spaans spreken, dat groepswerk in het Spaans zou worden geleverd. Neen, mijnheer Daniëls, dat groepswerk moet dan in het Nederlands worden gemaakt.

Het is toch beter dat ze elkaar helpen en dat ze elkaar vooruit trekken, dat elk kind in de klas, van welke achtergrond ook, dezelfde kansen krijgt om te slagen in het schooljaar. U geeft hier de indruk dat het slecht zou zijn dat men op sommige momenten nieuwkomers bij andere kinderen zou zetten, kinderen die hier al verschillende jaren zijn en die het Nederlands meer machtig zijn dan de anderen.

Kris Van Dijck (N-VA): Voorzitter, ik vind het schitterend dat de woordvoerder van de Union des Francophones in dit debat een pleidooi komt voeren voor een stevig, goed Nederlands. Dank u wel, mijnheer Van Eyken! (*Applaus bij de N-VA en het Vlaams Belang*)

Koen Daniëls (N-VA): Ik wil toch een aantal zaken aanhalen. Ik ga even verder op de redenering van de heer Van Eyken. We gaan leerlingen in een groep in het Nederlands leren discussiëren door ze in een eentalige homogene thuistaalgroep te zetten. De doelstelling is: in het Nederlands kunnen discussiëren en in groep werken. En daarvoor zetten we ze samen in een eentalige groep van hun thuistaal. Ik probeer te volgen. Ik probeer het ook uit te leggen aan leerkrachten. Ik kan u zeggen dat ik de afgelopen dagen niet veel heb geslapen. Want mensen vragen mij: hoe doe je dat?

Ik verwijs naar onderzoekers. Het onderzoek van Hartmut Esser heeft het over heel wat methodologische tekortkomingen. En Christine Rossell en ook Keith Baker spreken van een negatief effect op het bereiken van de taal. Ik stel vast dat wat betreft welbevinden – en dat is het frappantste van al – de betrokken professor in een eerder onderzoek zelf schrijft : “Over het effect op het psychosociale welbevinden van leerlingen kunnen we geen uitspraken doen.” In De Tijd van 31 augustus 2016 – dus nog niet zo lang geleden, collega’s – zegt Raymonda Verdyck: “(...) wat niet betekent dat je je groepswork in een andere taal of thuistaal moet maken.” Dat is het letterlijke citaat.

Dat is geflipflop! Mensen op het veld, leerkrachten, weten niet meer waaraan en waaraf. En ook ouders die die dat engagement ondertekenen, stellen zich vragen.

Ik kijk nog even naar mevrouw Helsen. Ik wacht nog altijd. Bent u ervoor dat aan al die klaslokalen al die talen worden opgehangen? Bent u ervoor dat er in de klas homogene groepen worden gemaakt om groepsworken te maken? Ik ben benieuwd. (*Applaus bij de N-VA*)

Kathleen Helsen (CD&V): Collega, ik zal straks in mijn betoog antwoorden op uw vraag. Dat is geen enkel probleem.

Koen Daniëls (N-VA): En wat dan het waarom betreft, waarom we het moeten doen. Dat is de kern van de zaak. Daarover gaat het. Het gaat over leerlingen. Ik heb het over de tweede en derde generatie, collega's: ouders en grootouders die hier geboren zijn, in Vlaanderen, waarvan we vaststellen dat de thuistaal niet eentalig Nederlands is en dat er blijkbaar ook geen rijke thuistaal is. En dan – en dat zijn de verwarrende signalen – vind je in die krachtlijnennota, in de pedagogisch-didactische tips niet terug hoe je dat taalbad organiseert.

Ik heb al verschillende keren in de commissie aan de minister gevraagd hoeveel taalbaden er in Vlaanderen worden georganiseerd. Ze kan daar niet op antwoorden omdat het niet wordt geteld. Als ik dat aan leerkrachten en directies vertel, dan vragen ze hoe dat kan en of dat mag. Ja, dat mag. “Ah neen, bij ons in de koepel zeggen ze dat dat niet mag, dat dat niet goed is, dat we segregeren.” Weet u wat ons zorgen baart? Als je leerlingen Nederlands leert in een taalbad, dan geef je ze een leven. Als je ze mee laat sukkelen en als ze uiteindelijk geen diploma halen, dan segregeer je ze in de maatschappij. Hebben ze geen diploma, dan hebben ze geen werk en organiseer je generatiearmoede. Voor N-VA als gemeenschapspartij is dat ontoelaatbaar. (*Applaus bij de N-VA*)

Jo De Ro (Open Vld): Mijnheer Daniels, ik heb u al gezegd dat ook OVSG hier anders naar kijkt dan vijf jaar geleden. In uw repliek zegt u dat dit geen richtlijnen zijn van leerkrachten maar richtlijnen top-down van de koepel. Ik heb een aantal mensen gesproken die hebben meegewerkt aan de richtlijnen. Een van de mensen die daarin een pioniersrol heeft vervuld, is directeur in Antwerpen in de school met het grootste aantal nationaliteiten, mevrouw Heremans.

Mevrouw Heremans wordt trouwens met veel plezier ook door leden van uw partij binnengehaald op commissies over radicalisering en diversiteit om te tonen hoe sterk een directeur kan zijn. Als uw partij zo graag luistert naar mevrouw Heremans als het gaat over radicalisering en diversiteit en over lesgeven in een grootstad, dan citeer ik haar woorden: “Als je wilt dat kinderen iets leren, dan moeten ze zich eerst en vooral goed voelen. Daar hoort voor ons bij de moedertaal niet bestraffen. Onze school focust op het Nederlands als onderwijstaal. Het is de grootste gemene deler, maar moet je daarom de thuistaal verbieden? Neen. Anderstalige leerlingen mogen in onze school bijvoorbeeld woordenboeken gebruiken. Als ze onderling op de speelplaats hun eigen taal spreken, sanctioneren we dat niet. Als een leerling in de klas echt iets niet begrijpt, kan het nuttig zijn dat een medeleerling het even uitlegt in de moedertaal. Wij maken er een en-enverhaal van.”

Dat is geen klap van iemand op een bureau in Brussel. Dat is klap vanop het veld. Dat is klap uit een school met het grootste aantal nationaliteiten, een school waarvan de directeur met veel plezier geciteerd wordt door bijna iedereen in uw partij als het over een ander dossier gaat. Ik stel voor dat u ook eens luistert naar het veld als dit hun mening is, en niet alleen naar wat u bevestigt in uw verhaal.

Koen Daniëls (N-VA): Mijnheer De Ro, ik luister zeer sterk naar het veld, want anders zou ik hier vandaag niet staan.

Als partij hebben we nooit gesproken over bestraffen. U probeert dit hier in het debat te krijgen, maar dat zeggen we niet. Dat er woordenboeken worden gebruikt naar het Nederlands, is zeer goed. Dat is Nederlands. Dat is nog iets anders – en u blijft er omheen draaien – dan aan al die lokalen die andere talen te hangen of de groepswerken in eentalige groepen te laten maken. Woordenboeken zijn zeer goed. Doen! Doen! Als een leerling een woordje niet begrijpt en vraagt aan zijn buur wat het juist betekent, dan hebben we daar geen probleem mee. We hebben daar ook nergens aandacht aan besteed.

Het gaat over een aantal richtlijnen die er wel in staan en een aantal richtlijnen die er niet in staan. Zeggen wij tegen scholen dat ze moeten bestraffen als er bij een voetbalspel een leerling in de thuistaal roept dat er een goal is gemaakt? Neen, neen, dat zeggen wij niet.

Scholen hebben een speelplaatsbeleid – dat gaat over samen spelen, samen spreken, samen oefenen – omtrent pesten. Dat mag dan wel. Een speelplaatsbeleid omtrent taal zou niet mogen. Hoe zit het nu? Mag er nu op de speelplaats wel een beleid zijn of niet? Wat mij betreft, voeren scholen best een beleid op de speelplaats. Hoeveel discussies zijn er niet bij pubers over bijvoorbeeld 'Die heeft iets over mij gezegd'. Als een leerkracht niet weet waarover het gaat, dan wordt het wel lastig om in te grijpen. Samen leren is ook samen spelen. Samen spelen wil ook zeggen samen communiceren. Om samen te communiceren, moet je met elkaar kunnen praten. Dat is een oefenkans.

Jo De Ro (Open Vld): Collega Daniëls, we gaan er geen welles-niettesspel van maken, maar er zijn diverse hooggeplaatste mensen uit uw partij die wél over speelplaatsen hebben gesproken, die wél zeggen dat het een slecht idee is om op de speelplaats een andere taal dan het Nederlands los te laten. *(Opmerkingen van Koen Daniëls)*

Er zijn zelfs mensen die er de Bijbel bij halen om aan te tonen dat het een verschrikkelijk idee is, want dat je dan de speelplaats van Babel krijgt. Doe hier nu niet alsof er geen polarisatie is geweest, want die was er wél. Die was doelbewust en groots opgezet en massaal geretweet en gefaceboekt. Wees gewoon intellectueel eerlijk. U hebt een gloriemoment, er staan heel veel mensen achter u, er zijn heel veel polls die u daarin bevestigen, maar doe dan vandaag niet, nu u hier onder gelijken bent, dat jullie niet hebben gepolariseerd, dat jullie het niet hebben opgeklopt, dat jullie niet over de speelplaats hebben gesproken. Er is wél over speelplaatsen gesproken!

Kris Van Dijck (N-VA): Collega De Ro, er is over speelplaatsen gesproken, onder andere in de column gisteren van professor Rik Torfs, niet meteen een N-VA'er, denk ik. Hij houdt een pleidooi voor het Nederlands, ook op de speelplaats, en dat om inderdaad pesten, kliekjesvorming en noem maar op tegen te gaan, opdat ook de leerkracht, de toezichter meester blijft over wat er gebeurt op die speelplaats en opdat daar op een optimale manier met elkaar kan worden gecommuniceerd. Ik lees het niet alleen bij N-VA'ers. Ik lees het ook bij professor Rik Torfs. *(Applaus bij de N-VA)*

Caroline Gennez (sp.a): Voorzitter, eigenlijk kunnen we hier maar één conclusie trekken: in de meerderheid spreken ze zeker niet dezelfde taal. *(Opmerkingen)*

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Voorzitter, ik vind het een interessant debat, en eigenlijk zijn we het voor een groot stuk eens, denk ik. Voor de heer Daniëls maar ook voor de andere fracties is het Nederlands cruciaal. Het Nederlands is cruciaal, op onze scholen, op onze arbeidsmarkt, in onze bedrijven, om zich te integreren. De vraag is op welke manier we mensen die het Nederlands niet of onvoldoende machtig zijn, dat Nederlands bijbrengen. Ter zake leeft bij het GO! blijkbaar een idee om de thuistaal mee in te schakelen om het Nederlands een nog crucialere positie te geven in ons onderwijs en in onze samenleving. Nu, dit debat woedt niet alleen in het onderwijs. We hebben op dit moment in Vlaanderen 35.000 uitke­ringsgerechtigde werkzoekenden die het Nederlands niet of nauwelijks machtig zijn, na acht jaar waarin de N-VA de minister van Werk levert in Vlaanderen. We stellen vast dat de jongste drie jaar de taalopleidingen Nederlands bij de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB) gehalveerd zijn. Nu, goed nieuws, ook de minister van Werk ziet dat dat een probleem is en neemt actie. Hij heeft een plan ontwikkeld om werkzoekenden te integreren op onze arbeidsmarkt, om hun het Nederlands, maar ook andere competenties bij te brengen. Wat doet VDAB, en wat doet de N-VA-minister van Werk? Hij werft instructeurs aan die de thuistaal machtig zijn, die de contacttaal van die werkzoekenden machtig zijn, om op die manier de dialoog met de betrokkenen aan te gaan om het Nederlands een betere positie te geven op onze arbeidsmarkt, om die werkzoekenden het Nederlands bij te brengen. Net dezelfde methodiek die het GO! blijkbaar in deze nota voorstelt, gebruikt de N-VA-minister van Werk om werkzoekenden het Nederlands machtig te laten worden. *(Applaus bij CD&V)*

Ik vraag me af, en ik hoop, mijnheer Daniëls, dat u me het antwoord kunt geven en dat u geen hulp nodig hebt van anderen daarvoor, wat het verschil is tussen de N-VA-minister van Werk en de N-VA-onderminister van Onderwijs, waarom er zoveel verschil moet zijn tussen daden en woorden. Ik ben heel benieuwd naar het antwoord.

Koen Daniëls (N-VA): Mijnheer Bothuyne, ik stel vast dat u uw collega's van Onderwijs te hulp schiet. *(Applaus bij de N-VA)*

En dat u niet wilt antwoorden op de vraag die voorligt in het onderwijs. Dan gebruikt men een bliksemafleider. U zoekt dan ergens iets anders ... *(Rumoer. Opmerkingen)*

Robrecht Bothuyne (CD&V): Antwoord op de vraag!

Koen Daniëls (N-VA): Eigen aan bliksemafleiders is dat je eerst de flits ziet, en dan later krijg je de volledige ontlading met het gedonder. Hier is dat niet anders.

Collega's, ik wil even teruggaan naar het begin van het probleem. De mensen die werkloos zijn, die zijn naar school geweest. En dus zegt u hier heel duidelijk: die school is er niet in geslaagd om hun Nederlands te leren. *(Applaus bij de N-VA)*

Mijnheer Bothuyne, ik ben het roerend met u eens. Het kan toch niet dat er mensen van 18, 19, 20 jaar na twaalf of vijftien jaar Nederlandstalig onderwijs op de arbeidsmarkt komen, en ze kennen nog altijd geen Nederlands. Ik deel uw verontwaardiging volledig. Daarom, zeg ik u, moeten we een duidelijk signaal geven. Daarom hebben ook uw partij, mijn partij en sp.a, in die talennota, mevrouw Gennez, want dat is de taal die we gemeenschappelijk spreken ... Daar staat niets in over moedertaal. Ik wijs naar pagina 13, waar het gaat over duidelijk onthaal­onderwijs. Ik verwijs naar pagina 13 – begrijpend lezen, dat gaat nog altijd –, pagina 25, waar letterlijk staat dat we aparte lessen gaan organiseren, taalbaden gaan organiseren. We gaan zorgen voor extra lessen voor de ouders en dergelijke meer om daarop in te zetten, en we gaan zoals minister Homans heeft gedaan voor inburgeraars, eindelijk een resultaatsverbintenis invoeren. Ik ben dus heel blij dat u dat punt maakt, want u trekt mee aan de N-VA-kar. *(Rumoer)*

Het kan nu toch niet dat we het probleem pas moeten oplossen als ze op de arbeidsmarkt staan. We moeten het probleem veel vroeger oplossen, in het onderwijs dus. Dus dank u wel voor uw tussenkomst. *(Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Collega Bothuyne, ik vind het eigenlijk nogal frappant dat u kinderen van bijvoorbeeld derdegeneratienieuwkomers die hier zijn geboren en over wie men nu insinueert dat ze in het onderwijs in hun groepswerkjes Russisch, Duits of Frans mogen spreken, vergelijkt met nieuwkomers die hier niet zijn geboren, die hier misschien nog maar twee jaar geleden zijn aangekomen, die onderwijs hebben gehad in hun thuisland. Ik vind dat u hier een zeer polariserende vergelijking maakt en de complete absurditeit ingaat. *(Applaus bij de N-VA)*

Robrecht Bothuyne (CD&V): Voorzitter, ik stel vast dat de collega's van de N-VA niet antwoorden op de vraag. Mijnheer Ronse, u kent uw cijfers niet. Er zijn 35.000 werkzoekenden in Vlaanderen die het Nederlands niet of nauwelijks machtig zijn. Er zijn er 10.000 die al zeer langdurig werkzoekend zijn, al vele jaren op de arbeidsmarkt zijn, al vele jaren via uw minister van Werk een uitkering krijgen en het Nederlands niet machtig zijn. Het VDAB-beleid is hierin tekortgeschoten, en wat doet uw minister? Hij stuurt bij door instructeurs aan te werven die de thuistaal machtig zijn, die de thuistaal dus gebruiken als brug om die werkzoekenden Nederlands te leren. Waarom heeft uw fractie er dan problemen mee dat die thuistaal wordt ingeschakeld in ons onderwijs om hetzelfde doel te bereiken?

Mijnheer Daniëls, u hebt gelijk. Wij delen de bezorgdheid dat het Nederlands cruciaal is. Het Nederlands heeft de meest cruciale positie voor de integratie op onze arbeidsmarkt en in onze maatschappij. De vraag is op welke manier we daartoe komen. Ik stel vast dat het GO! en de minister van Werk van de N-VA op dezelfde lijn zitten, maar dat zijn fractie hem niet volgt.

Axel Ronse (N-VA): Als het u kan geruststellen, ik volg wel de minister van Werk alsook mijn collega Koen Daniëls. Ik ben een volgzaam persoon. Collega Bothuyne, ik denk dat u wel het onderscheid moet maken tussen onderwijs, dat gaat over mensen opvoeden, en cursussen die we geven inzake werk via VDAB, dat gaat over heel functioneel extra competenties aanleren en mensen opnieuw klaarstomen voor de arbeidsmarkt. In sommige omstandigheden heeft het onderwijs gefaald. Het feit dat u die vergelijking maakt, toont aan dat u totaal geen argumenten hebt om te antwoorden op de vraag die cruciaal is vandaag: waarom mogen kinderen van derdegeneratienieuwkomers die hier zijn geboren, in de klas op 11 jaar groepswerkjes maken en overleggen in het Duits, Frans, Pools, Arabisch of Turks? *(Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: De heer Cordy heeft het woord.

Paul Cordy (N-VA): Mijnheer Bothuyne, u verwacht een aantal zaken. Als u zegt dat een instructeur een brugfunctie moet zijn en de taal moet spreken die de leerlingen ook kennen, hun moedertaal, dan is dat niet wat wij verwachten van de leerkrachten in het onderwijs.

Mijnheer Bothuyne, u verwacht twee zaken. Er is een verschil tussen de taal waarin zaken in het regulier onderwijs worden aangeleerd en wat gebeurt in de beroepsopleidingen van VDAB. Verwacht u eigenlijk dat een leerkracht, die een brugfunctie zou hebben, al die talen spreekt? Ik wens u veel succes in de school van mevrouw Heremans.

Jo De Ro (Open Vld): Mijnheer Dochy, dat staat niet in de nota. U hebt ze ook niet gelezen.

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Kathleen Helsen (CD&V): Voorzitter, toen die nieuwsberichten mij bereikten, was ik stomverbaasd dat dit punt in het nieuws kwam. Het gaat eigenlijk om een onderwijsvisie die al langer gekend is en nu al op veel plaatsen worden toegepast. Ik wil tijdens mijn betoog een aantal zaken duidelijk stellen.

Ten eerste is het Nederlands onze onderwijstaal. Dat is in Vlaanderen al vele jaren het geval en niemand denkt eraan dat te wijzigen. Het is voor ons onderwijs duidelijk wat dit betekent. Dit is een belangrijk element.

Ten tweede keurt het Vlaams Parlement al vele jaren de eindtermen goed. Hierin bepaalt het Vlaams Parlement duidelijk wat leerlingen op school moeten leren. Wij bepalen duidelijk dat al onze leerlingen op school Nederlands moeten leren. Wij bepalen duidelijk welk niveau het Nederlands van onze leerlingen moet behalen in de verschillende studierichtingen die ons onderwijs aanbiedt. Tijdens de discussies die hierover in de loop van de voorbije weken zijn gevoerd, hebben we duidelijk gesteld dat het niet kan dat onze leerlingen bepaalde competenties niet verwerven in het onderwijs. De lat wordt op een bepaalde hoogte gelegd. We verwachten van alle scholen en leerkrachten die door de Vlaamse overheid worden ondersteund dat ze die doelen realiseren. De Vlaamse Onderwijsinspectie gaat na in welke mate scholen dit waarmaken. Dit is allemaal zeer duidelijk.

We hebben in het Vlaams Parlement altijd gesteld dat wij bepalen wat de leerlingen moeten leren, maar dat we het aan de vrijheid van onderwijs overlaten te bepalen hoe de scholen en de leerkrachten dit moeten realiseren. We laten dit over aan de expertise van de leerkrachten. Dat is de voorbije weken steeds de stelling geweest. Nu discussiëren we hier echter wel over de vraag hoe de leerkrachten dit moeten realiseren. We hebben altijd gesteld dat we ons hier als volksvertegenwoordigers niet mee zouden inlaten. Dit is het domein van de experts, de leerkrachten en de scholen.

CD&V wil de leerkrachten en de scholen die vrije ruimte bieden. Wij hebben vertrouwen in de experts, in het onderwijsveld en in de leerkrachten om de doelen die wij hebben vastgelegd en de verwachtingen die wij stellen te realiseren. Ook in de toekomst willen we dat op dezelfde wijze blijven waarmaken. Onze regelgeving is duidelijk. Het is voor de scholen duidelijk wat we van hen verwachten.

Het is aan ons om in hen voldoende vertrouwen te stellen en om de mensen in het onderwijsveld voldoende te ondersteunen in hun opdracht, die de voorbije jaren in Vlaanderen complexer is geworden. (*Applaus bij CD&V*)

Koen Daniëls (N-VA): Uit uw tussenkomst, samen met de tussenkomst van de heer Bothuyne, moet ik concluderen dat CD&V zegt: 'Voor ons is het goed dat aan het PC-lokaal alle thuistalen worden opgehangen. Voor ons, als CD&V, is het goed dat er groepswerken worden gemaakt binnen eentalige groepen.' Ik ga verder. Als u daarop zegt: 'Ja, want dat is de vrijheid van de leerkrachten.', dan vraag ik u: hoe spoort dat met artikel 4 van de wet inzake de taalregeling in het onderwijs? Want opschriften vallen ook onder de bestuurstaalwetgeving. Als u 'ja' zegt, zegt u eigenlijk dat een taalwet mag worden overtreden. Op dat punt ben ik zeer benieuwd naar uw antwoord.

Wat de vrijheid voor de leerkrachten en de directie betreft, daar ben ik het absoluut mee eens. Maar dan moeten we wel, als overheid en koepels, de moed hebben om de leerkrachten alle opties die er zijn, voor te schotelen: taalbaden, engagementen ten aanzien van de ouders, opvolging van taalscreening, de verplichting om drie uren na school Nederlands te leren in het secundair onderwijs. Immers, als er vrijheid is, moet een leerkracht natuurlijk wel weten waaruit hij of zij allemaal kan kiezen. Ik stel vast dat in deze pedagogische richtlijn, en ook in andere, er blijkbaar bepaalde keuzes wel in staan, en andere er niet in staan. Is het dan niet onze opdracht om het signaal te geven, voor die vrijheid van de

leerkrachten, dat alle opties erin staan en dat de opties die erin staan, minstens niet strijdig zijn met de taalregeling in het onderwijs?

Kathleen Helsen (CD&V): Ik ben begonnen met een aantal zaken duidelijk te stellen. Het eerste punt dat ik hier heb gesteld, is dat wij een taalwetgeving hebben. Ik heb heel duidelijk gesteld dat die niet in vraag wordt gesteld en dat scholen zich moeten houden aan de wetgeving die van toepassing is. Ik heb in tweede instantie verwezen naar de eindtermen. Ook dat is wetgeving, waarin wij duidelijk stellen wat wij van scholen verwachten. Ik heb dus heel helder gemaakt wat wij van hen verwachten: scholen moeten zich houden aan de wetgeving. Maar daar waar er vrijheid is om zelf te bepalen via welke methode en welke didactiek de doelen worden gerealiseerd, vinden wij vanuit CD&V dat de vrije ruimte moet worden gerespecteerd.

Koen Daniëls (N-VA): Dus ... u zegt dat de wetgeving gerespecteerd moet worden. Ik zeg u dat de wetgeving op de bestuurstalen niet wordt gerespecteerd indien in een school boven de deur van PC-lokalen de bordjes in alle thuishalen hangen. Ik zeg u dat de onderwijstaal, want een instructiemoment is een moment tussen een leerkracht en een leerling, niet wordt gerespecteerd indien er eentalige, andersmoedertalige groepsworkjes worden gemaakt. Dus wat is het nu? Is dat in overeenstemming met de taalwet of niet?

Kathleen Helsen (CD&V): Ook daarover heb ik duidelijk aangegeven op welke manier we vanuit Vlaanderen opvolging doen om te kijken of scholen de wetgeving respecteren. De onderwijsinspectie gaat op regelmatige basis in de scholen na of ze volgens de toepasselijke reglementering werken. De scholen moeten zich houden aan verschillende regelgevingen. Ook wat dit betreft, is het aan de onderwijsinspectie om na te gaan of scholen in overtreding gaan of niet.

De voorzitter: De heer De Ro heeft het woord.

Jo De Ro (Open Vld): Aan het einde van een debat spreken is niet zo eenvoudig. De meeste argumenten of feiten die ik op voorhand had genoteerd, zijn intussen al verschillende keren vermeld. Ik heb in de tussenkomsten gezocht naar datgene waarover het vandaag zou moeten gaan en welke boodschap we als Vlaams Parlement moeten meegeven aan wie dit debat volgt. Het lijkt verbazend, maar onze debatten worden wel degelijk gevolgd door de mensen in het onderwijs, en zeker op een woensdagnamiddag. Wat onthouden we dus uit het debat van vandaag? Ondanks vaak scherpe tegenstellingen over de inhoud, is er ook wel heel wat eensgezindheid. U kijkt verbaasd, maar ik heb wel degelijk grote eensgezindheid genoteerd over het volgende. Het is voor iedereen belangrijk dat we onze moedertaal kennen en ervan houden. De liefde voor het Nederlands is belangrijk, zelfs, zoals de heer Van Dijck al zei, voor iemand die hier namens een andere taalgroep zit.

Daar is nog werk aan, want volgens een internationale meting is de liefde voor het Nederlands bij Nederlandstaligen niet zeer groot. We lezen technisch zeer goed, maar in de wereld zijn wij, samen met de Nederlanders, de groep die het minst graag leest. Als het ons dus menens is met die liefde voor het Nederlands, moet dat aspect misschien hoger op de politieke agenda worden geplaatst. Daarvoor moeten we niet alleen de karwats gebruiken, maar ook het hart.

Het kennen van meerdere talen is een pluspunt, en meertaligheid wordt altijd vermeld als een van de grote troeven van Vlaanderen. Er zijn wel signalen dat we met zijn allen een tandje bij moeten steken. Niet alleen om economische redenen moet dit punt hoger op de politieke agenda komen. Het is uiteraard cruciaal voor een kleine open economie als die van Vlaanderen, met zijn havens en zijn uitvoer. Maar het is ook van belang voor ieder van ons als mens. Als we andere talen kennen, maakt ons dat een rijker mens, en onze regio misschien een echte rijke regio.

Dat de cruciale speler in dit verhaal de leerkracht is, is ook al overal gezegd. Ook op dat stuk is er nog werk te doen. Dankzij de volharding van mevrouw Brusseel zal er in het toekomstig decreet op de lerarenopleiding ook expliciet aandacht zijn voor de kennis van NT2 in grootstedelijke context. Dat scholen de vrijheid moeten hebben om hun talenbeleid uit te voeren en vorm te geven, lijkt mij cruciaal, al heb ik daar bij sommige mensen wat twijfel over gehoord. Wij zijn ervan overtuigd dat je die vrijheid onvoorwaardelijk moet geven. Vrijheid geef je, zonder 'maar'.

Waarover zijn we het dan niet eens? We verschillen van mening over twee zaken: hoe cruciaal de taalrijkdom in de thuistaal is voor het slagen in onderwijs en hoe cruciaal het welbevinden van leerlingen is voor het slagen in onderwijs. Op die twee punten hoor ik verschillen van mening. Waarom is dat voor ons belangrijk? Vanwege het respect voor de voorkennis die kinderen opbouwen, zowel Nederlandstalige kinderen als kinderen die thuis een andere taal spreken. Als we bij die anderstaligen die voorkennis wegschuiven, bestraffen, blameren, stigmatiseren, dan duwen we die voorkennis weg en komt men niet tot leren. Als het welbevinden niet groot genoeg is, is er zelfs geen sprake van leren. Als een beetje respect voor die thuistaal dat welbevinden kan opkrikken, zeggen we: geef de scholen die vrijheid om dat te doen.

Ik zet nog eens op een rij wat voor ons bij Open Vld belangrijk is. De kennis van het Nederlands is cruciaal. De kennis van twee, drie of vier andere talen is even cruciaal. Voor Open Vld is het belangrijk dat scholen de vrijheid hebben om binnen hun eigen context een sterk talenbeleid te ontwikkelen zonder dat ze daarvoor gecriminaliseerd of belachelijk gemaakt worden. Open Vld zette in het verleden al sterk in om kinderen vroeg naar onderwijs te krijgen om meer en vroeger andere talen te leren, om anderstalige mama's naar de school van hun kinderen te halen om er Nederlands te leren, en we zullen dat blijven doen. Zoals Wittgenstein al zei: "De grenzen van mijn taal zijn ook de grenzen van mijn wereld." Voor ons mag Vlaanderen geen eiland zijn, niet voor anderstaligen, maar al helemaal niet voor de Vlamingen zelf. (*Applaus bij Open Vld, CD&V, sp.a en Groen*)

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, we hebben hier anderhalf uur gesproken. Ik zou de kern van datgene waarover we hebben gesproken even willen meegeven.

Het gaat hier over kinderen. We spreken over het kind en over de plaats en de kansen die elk kind dat in Vlaanderen school loopt moet krijgen op school. Dat de Nederlandse taal daarin een cruciale rol speelt, staat als een paal boven water. We kunnen er nu voor of tegen zijn – maar iedereen is ervoor. En dat staat ook in onze onderwijstaalwet: je kunt daar geen speld tussen krijgen.

In het Vlaamse onderwijs is de onderwijstaal het Nederlands. Dat betekent dat alle leerkrachten maar één taal moeten en eigenlijk zelfs mogen spreken. Dat is het Nederlands. Het Nederlands is de manier waarop ze met de leerlingen communiceren. Laat ons daarover alstublieft geen misverstanden meer laten bestaan. Ik zou het ook enorm appreciëren indien niemand nog de indruk zou wekken dat leerkrachten nu allerlei talen of alle talen van de wereld zouden moeten kennen om in de klas met de kinderen te kunnen omgaan.

Dus: de taal is het Nederlands; de communicatietaal met de leerlingen is het Nederlands. Het is potverdikke in het belang van alle kinderen dat ze dat Nederlands goed leren te beheersen.

Maar, beste collega's, staan we in 2017 op een niveau waarop we voor alle kinderen al trots kunnen zijn? Neen. De PISA-testen waren voor mij een moment waarop ik als minister diepongelukkig was. Ik zag toen dat in onze scholen één op vijf leerlingen zelfs het basisniveau niet haalt om te kunnen functioneren in de

samenleving. Collega's, dáárover moeten we ons druk maken. Het is onze plicht om te zoeken naar manieren om aan taalversterking te doen op school.

Deze Vlaamse Regering heeft sinds haar aantreden al een aantal initiatieven genomen. Ik overloop ze nog even.

Wij geven sinds twee jaar aan kleuterscholen 950 euro per anderstalig kleutertje dat in de school binnenkomt. Scholen kunnen daarmee aan de slag. Wij hebben het beleid aangescherpt voor anderstalige kinderen die op onze scholen aankomen – en er zijn er de voorbije jaren heel veel aangekomen. Wij hebben de vervolgcaches een nieuw elan gegeven. Daardoor kunnen ze de kinderen ook in het vervolg van hun carrière begeleiden, ook om dat Nederlands te spreken. We hebben – en veel collega's verwezen ernaar – voor het eerst de lerarenopleiding hervormd. We maken de didactiek mogelijk om Nederlands te geven aan kinderen die het Nederlands niet spreken en niet machtig zijn.

Zij kunnen daar niets aan doen, collega's, dat ze geen Nederlands spreken thuis. Ook als jongeren van de tweede of derde generatie geen Nederlands spreken thuis, is dat nooit de schuld van het kind. Het kind moet dan via de school geholpen worden om het Nederlands onder de knie te krijgen. Maar door de kinderen te stigmatiseren zullen we natuurlijk nooit de maatschappij beter maken. (*Applaus bij CD&V, Open Vld, sp.a en Groen*)

Collega's, deze Vlaamse Regering en dit Vlaams Parlement gaan daarmee aan de slag en kiezen ervoor om de basisgeletterdheid Nederlands in te voeren. Het is de eerste keer dat dit gebeurt. Dat wil zeggen dat alle kinderen over een bepaalde lat moeten, zoals mevrouw Gennez daarnet zei. Wij allen zullen het zijn die zullen bepalen waar die lat ligt. Maar het is wel de eerste keer dat iedereen erover zal moeten. Dat was in het verleden nooit het geval.

De heer De Ro verwees er al naar: ook onze volwassenen kunnen we best wel op hun verantwoordelijkheden wijzen. Deze regering kiest er ook voor om het mogelijk te maken dat CLB's naar de school komen, om daar naschools de ouders te appelleren en te zeggen: 'Leer alstublieft een mondje Nederlands. Dat is goed voor uw kleuter. Die gaat dan ook vooruit, die zal dan in staat worden gesteld om maximaal te integreren.'

Collega's, het klinkt misschien een beetje 'tsjeverig', maar het is een en-enverhaal: het is de verantwoordelijkheid van ouders thuis en het is de verantwoordelijkheid van de scholen om onze kinderen goed Nederlands aan te leren.

En als iemand hier in het parlement zou denken dat we het belang van het Nederlands willen relativeren, dan wil ik die toch ook wel geruststellen: dat kan nooit de bedoeling zijn, zelfs minder dan ooit. Maar alle inspanningen in het verleden ten spijt, is het ons tot op vandaag niet gelukt om alle kinderen fatsoenlijk Nederlands te leren spreken via de school.

Daarom, collega's, heeft mijn voorganger Pascal Smet – sommigen dachten dat ik dat gedaan had – een studie besteld, waarin een professor of een groep van professoren zou kijken hoe je die meertaligheid van kinderen een plaats kunt geven in de school. Moet een kind zijn thuistaal, waar het eigenlijk niet veel aan kan doen, aan de kapstok hangen als het in de klas komt, wat een beetje moeilijk is, of kun je daar op een positieve manier gebruik van maken? Men heeft een aantal pistes ontwikkeld die dat mogelijk maken. Dat is ook al besproken in de commissie Onderwijs. Er zijn voor- en tegenstanders. Maar het principe dat je die thuistaal kunt inzetten met als ene doel – en dat wil ik toch als belangrijk extra aandachtspunt aanstippen – de kennis van het Nederlands verbeteren, daarmee ben ik het eens. En dat is het kader waarbinnen het GO! – en mogelijk nog anderen, maar dit is nu de voorbije dagen het grote discussiepunt geweest – een visietekst gemaakt heeft.

Collega's van de N-VA, ik heb hier heel veel discussie gehoord, maar ik ben het wel met jullie eens dat die visienota van het gemeenschapsonderwijs samen moet worden gelezen met het hele wetgevende en decreetgevende kader dat bestaat in Vlaanderen, en het moet bovendien ook samen gelezen worden met een aantal andere reglementaire bepalingen die bestaan: als gezegd wordt dat kinderen op school het Nederlands moeten spreken en dat je een engagementsverklaring moet aangaan... Dat zijn allemaal zaken die bestaan, maar die wat mij betreft, niet noodzakelijk in strijd zijn met het feit dat je als koepel of als net een visie ontwikkelt over hoe je die meertaligheid kunt inzetten met als functioneel doel het Nederlands verbeteren.

Dan kom ik eventjes tot de tekst van het GO!, waar ik trouwens mijn goedkeuring niet aan moet verlenen. Zij hebben een eigen pedagogische visie die zij kunnen ontwikkelen. Dat is de vrijheid. En zij zeggen ook – veel collega's hebben het aangestipt: is dit nu de bijbel voor alle scholen? Neen, dit is niet de bijbel voor alle scholen. Het is een leidraad, waar leerkrachten mee aan de slag kunnen gaan.

Ik heb die leidraad ook gelezen, en ik lees daarin dat ook het gemeenschapsonderwijs zoekt hoe die kennis van dat Nederlands beter kan worden gemaakt. Dat staat op de eerste pagina's. En dan gaat men verder en zoekt men hoe men dat kan doen. En ik moet inderdaad bekennen dat twee passages uit deze tekst mij ook wat zorgen baren. De eerste passage gaat over: is het zo'n goed idee om in veel talen te gaan aankondigen – het ging hier over het computerlokaal, of andere zaken. Ik heb daar ook met Raymonda Verdyck over gebeld. Ik vind dat eigenlijk wel wat raar. We hebben ook een taalregelgeving in Onderwijs en regelgeving op de bestuursaal. Je moet toch goed kijken of dat kan of niet. Maar het gaat hier over een voorbeeld, collega's. We zullen dat ook reglementair bekijken, of dat kan of niet, maar als het natuurlijk de bedoeling is dat je alles in 27 talen gaat orakelen... Dat kan nooit de bedoeling zijn, en ik ben het daar ook niet mee eens.

Het tweede voorbeeld, en er zijn collega's die daarnaar verwijzen, is: hoe kun je kinderen helpen, is het mogelijk om kinderen te helpen in een andere taal? Ik heb er als bevoegd minister geen enkel probleem mee als kinderen – en kinderen komen ook in het vierde, het vijfde, het zesde leerjaar nieuw binnen in scholen en zijn soms de taal niet machtig – die de moedertaal spreken, helpen om kinderen wegwijs te maken en om er in de klas voor te zorgen dat zo de goesting en het enthousiasme om Nederlands te leren, verbeteren.

Maar om nu te gaan zeggen – en dat is een tweede voorbeeldje dat ik niet zo gelukkig vind in de tekst: we gaan groepswerken maken en we zetten iedereen volgens zijn thuistaal... Dat is voor mij ook niet evident om dat te doen. Want dan kun je moeilijk zeggen: we werken hier aan een volledige integratie. Dat zou een omgekeerd effect kunnen hebben. Dus neen, ik vind dat niet het meest gelukkige voorbeeld.

Als je dat natuurlijk opnieuw gaat bekijken in de context van: er zijn drie, vier nieuwe kinderen in de klas gekomen en er is er eentje dat dezelfde thuistaal spreekt, en op die manier kunnen we die drie nieuwe kinderen een betere context geven, dan heb je weer iets helemaal anders. Dan heb je een groepswerk dat bedoeld is om de kennis van het Nederlands te verbeteren.

Dus het hangt ervan af hoe je de dingen bekijkt, maar, als ik de nota van het gemeenschapsonderwijs bekijk, een nota waar ik dus, beste mensen, mijn goed- of afkeuring wel over kan uitspreken maar waar de regering geen goedkeuring aan mag verlenen, dan denk ik dat die een zeer goede poging doet om van die meertaligheid van kinderen geen stigma te maken maar om er net een kracht van te maken, iets positiefs, om ook dat Nederlands machtig te worden.

Collega's, ik heb de discussies de voorbije dagen gevolgd, laat ons alstublieft van die goede intenties uitgaan. Ons gemeenschapsonderwijs en bij uitbreiding heel

ons onderwijs, zeker in de grootstedelijke context, staat voor enorme uitdagingen. Het moet leerkrachten enthousiast houden om met die meertaligheid om te gaan. Er is hier veel over de Vlaamse Rand gesproken. Ik kan u ook een sms bezorgen van een leerkracht Latijn in een school in Anderlecht: "Wat ben ik blij dat je genuanceerd bent." We moeten inderdaad in een meertalige context werken en wij willen graag dat onze kinderen doorstromen, dat ze ook hoger onderwijs kunnen volgen maar ook dat ze zich niet slecht voelen omdat er thuis geen Nederlands wordt gesproken en ze daardoor zagezegd niet in staat zouden zijn om goed Nederlands spreken. Ik denk dat we het daar met zijn allen over eens moeten zijn, collega's.

Er is wat kritiek mogelijk op de nota van het gemeenschapsonderwijs, maar de intenties zijn zeker goed. Ik denk dat er geen enkele afbreuk mag worden gedaan aan die grote, grote uitdaging waar wij voor staan wat betreft onze geliefde taal, met de regionale accentjes die we allemaal hebben. Ik heb die ook. Hoe luider ik praat, hoe meer je mijn West-Vlaams erdoor hoort komen. Maar dat heeft mij er nooit van weerhouden om die liefde voor die taal niet bijzonder groot in mijn hart te dragen.

Dus, beste collega's, laat ons van dit debat alstublieft een positief uitgangspunt maken om scholen de kans te geven in alle vrijheid te werken aan het stimuleren van die meertalige contexten. Laat ons met zijn allen ook blijven zoeken naar hefboomen om dat Nederlands de plaats te geven in onze scholen die het verdient en dat Nederlands de komende jaren nog veel sterker uit te dragen dan vandaag het geval is. (*Applaus bij de meerderheid*)

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? (*Neen*)

Wenst iemand tot besluit van dit actualiteitsdebat een motie of een motie van wantrouwen in te dienen?

– *Het Vlaams Belang en sp.a en Groen kondigen aan een motie te zullen indienen.*

De moties moeten uiterlijk om 16.15 uur zijn ingediend.

Het parlement zal zich daarover straks uitspreken.

Het debat is gesloten.

ACTUALITEITSDEBAT over antidepressivagebruik bij kinderen en jongeren – 4 (2017-2018)

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het actualiteitsdebat over antidepressivagebruik bij kinderen en jongeren.

Het debat is geopend.

Mevrouw Van den Bossche heeft het woord.

Freya Van den Bossche (sp.a): Minister, het gebruik van antidepressiva bij kinderen stijgt opnieuw. We hebben dat eerder al gezien, jaar na jaar. Die stijging is er vooral bij jonge kinderen tussen 11 en 15 jaar. Het is opvallend omdat kinderpsychiaters het erover eens zijn dat het gebruik van antidepressiva bij kinderen zo veel mogelijk moet worden vermeden en dat het absoluut uitzondering moet blijven.

Die eensgezindheid bestaat al een tijdje. In 2014 bijvoorbeeld waarschuwde het kenniscentrum al voor het toedienen van psychofarmaca aan kinderen zonder dat diezelfde kinderen therapie zouden krijgen. Ook internationale richtlijnen zijn heel duidelijk, de richtlijnen waar wij ons ook op baseren. Daarin zegt men dat je bij een kind met depressie altijd start met therapie, altijd en enkel daarmee. Als na vier tot zes sessies blijkt dat dat niet aanslaat, dan kun je eventueel overwegen om in combinatie ook medicatie op te starten. Maar nergens in die richtlijnen, niet

in de internationaal erkende richtlijnen, ook niet in het buitenland, ook niet in de richtlijnen van minister De Block, nergens is er sprake van enkel medicatie.

Dat is ook niet verwonderlijk. Het aantal onderzoeken over de effecten ervan is schaars, zeker bij kinderen. De resultaten van de schaarse onderzoeken zijn, op zijn zachtst gezegd, gemengd. Vele diensthoofden kinderpsychiatrie maken zich ernstig zorgen over het effect dat antidepressiva of andere psychofarmaca kunnen hebben op het zich nog ontwikkelende brein van jonge kinderen.

Het is dus een algemeen gedeelde kennis dat we kinderen met een depressie helpen met therapie en enkel in de hoogst noodzakelijke omstandigheden daar eventueel medicatie bijvoegen. En toch, minister – en dat vind ik het meest ontstellende – zien we dat van alle kinderen met een depressie die medicatie krijgen, slechts een op de vier ook in therapie is. Dat baart me sterk zorgen, omdat ik me niet kan inbeelden dat de huisarts die de antidepressiva voorschrijft, dat niet heeft voorgesteld. Elke huisarts die ik daarover spreek, zegt: 'wij spreken daar wel over'.

Het grote probleem, en dat zegt ook het kenniscentrum in een rapport dat intussen drie jaar oud is, is: "De keuze van behandeling is in België niet helemaal vrij." Zij zeggen dat therapie vaak een onhaalbare en onbetaalbare kaart is voor veel mensen. Onhaalbaar vanwege de lange wachttijden. Kijk naar uw eigen centra voor geestelijke gezondheidszorg (cgg's): het is gemakkelijk tot een jaar wachten wanneer men zich daar aanmeldt. Het is ook onbetaalbaar. Wanneer men niet in zo'n centrum terecht kan – waar men betaalt afhankelijk van het inkomen, in dit geval van de ouders – betaalt men al gauw zo'n 50 à 60 euro voor een sessie. Als een kind één keer per week moet gaan, omdat er een acute problematiek is – en helaas zitten veel kinderen met suïcidale gedachten – dan kost dat elke maand 250 euro. Niet elke ouder kan dat betalen. Dus nog los van die lange wachttijden, is er ook een probleem van betaalbaarheid en dus algemene haalbaarheid van die psychotherapie. Het is simpelweg zo dat een doosje antidepressiva veel goedkoper is dan nog maar één sessie bij een therapeut, en ook heel snel haalbaar. Men stapt gewoon de apotheek binnen en heeft het. Die haalbaarheid is zeer dichtbij.

Psychiaters zeggen daarover dat hun inschatting is dat medicatie veel meer wordt voorgeschreven als een soort overbrugging. De kinderen kunnen nog nergens terecht en dus wordt er in afwachting medicatie opgestart. Dat is niet enkel een zwaktebod – we moeten kinderen in nood kunnen helpen –, dat is ook potentieel gevaarlijk, zo wijzen studies uit.

Minister, wat gaat u doen om de wachttijden bij de cgg's ernstig te verminderen? Dat is wat u kunt doen om de toegankelijkheid van die zorg dichtbij te brengen. Wat zult u doen om op korte termijn eerstelijns psychologische hulpverlening voor kinderen in heel Vlaanderen, in de steden maar ook daarbuiten, toegankelijk te maken?

Op welke manier zult u uw collega-minister – want u bent niet alleen, er zit ook iemand in de Federale Regering met de bevoegdheid – vragen om haar deel te doen? Dat is heel duidelijk de terugbetaling van therapie. Zij heeft een budget, dat is niet het einde van de wereld, maar het is een belangrijk budget. Misschien wil zij voorrang geven aan kinderen, misschien wilt u daarvoor pleiten. Zij kan er ook voor zorgen dat er voldoende crisisbedden zijn voor kinderen die in de psychiatrie belanden met een acuut probleem, met een suïcidale neiging die heel sterk is. Dat is haar deel, maar u kunt ook iets doen. (*Applaus bij sp.a en Groen*)

De voorzitter: Mevrouw Jans heeft het woord.

Vera Jans (CD&V): Voorzitter, minister, collega's, het gebruik van antidepressiva blijft stijgen, ook en vooral bij kinderen en jongeren. Drieduizend kinderen tussen 11 en 15 jaar kregen vorig jaar antidepressiva voorgeschreven van hun

huisarts of in het beste geval van hun kinderpsychiater. Dat is een stijging met bijna 9 procent in vergelijking met het jaar daarvoor.

Het probleem is – mevrouw Van den Bossche heeft dat aangekaart – dat de overgrote meerderheid, drie vierde van deze kinderen, enkel en alleen die medicatie voorgeschreven krijgt, en waarschijnlijk ook inneemt, zonder dat ze daarnaast enige behandeling of therapie krijgen. Dat is bij volwassenen al vaak zinloos, bij kinderen is het dat helemaal. Hun hersenen moeten nog groeien. Hormonen razen. De persoonlijkheid ontwikkelt en net in die puberteit ontstaan de psychische problemen zeer vaak. De helft van alle psychische problemen ontstaat voor de leeftijd van 14 jaar.

Minister, u weet dat en u stelt uw beleid hierop af: vroeg detecteren, snel interveniëren, erger voorkomen. U investeert in netwerken voor kinderen en jongeren. U legt links met de integrale jeugdhulp. We hebben eerstelijnspsychologen, nu ook voor kinderen en jongeren. U werkt heel hard preventief en zet hard in om het taboe op de geestelijke gezondheidszorg (ggz) – wat nog enorm meespeelt in dezen – te laten verdwijnen. Mogelijk ook daarom dat er steeds meer mensen actief om hulp vragen. Dat is een goed effect.

Het voorschrijfgedrag, minister, is een federale bevoegdheid, en ik hoop echt dat de bevoegde federale minister – ik sluit me ook aan bij de voorgaande sprekers – opnieuw, naar aanleiding van deze cijfers, hier verder op zal inzetten. Blijkbaar kent de federale richtlijn aan de huisartsen haar gewenste effect nog niet. Laat het dan ook een oproep zijn aan u, minister, om het overleg met de federale gesprekspartner intensief aan te houden. Want zolang de federale terugbetaling van de psycholoog op zich laat wachten – en dat blijkt zo te zijn – zullen onze sensibilisering en onze doorgedreven inzet meer dan nodig zijn. Maar anderzijds, de huisartsen schrijven dan mogelijk wel te vaak en te snel voor, ook zij worden geconfronteerd met ouders en patiënten die simpelweg vragen om een voorschrift. Als we alleen al kijken naar het relatiegebruik, zien we niet alleen enorme regionale verschillen maar bovenal een enorm gebruik in heel Vlaanderen. Ik denk dat we ook een signaal moeten geven aan ouders en opvoeders.

Als we de nadruk niet leggen op medicatie en wel op begeleiding en therapie, dan moet die er zijn: voldoende, toegankelijk en betaalbaar. U focust en het beleid focust en bouwt op vanuit de eerste lijn, dicht bij de patiënt, bij de zorgvrager. Een mooi voorbeeld vind ik de eerstelijnspsycholoog bij de huisarts, de eerstelijnspsycholoog bij de rechtstreeks toegankelijke hulp. Zo voel je en zie je tenminste dat er wordt geïnvesteerd in de geestelijke gezondheidszorg, ook voor kinderen en jongeren. Zo bieden we daadwerkelijk een alternatief.

Minister, het is mijn overtuiging dat met het decreet dat nu wordt geschreven en weldra hier wordt besproken, met het actieplan ggz dat we onlangs bespraken, meer mogelijkheden komen om de geestelijke gezondheidszorg voor kinderen en jongeren toegankelijker te maken. Zo kunnen we voor ouders en jongeren die echt in moeilijkheden zitten, het ware verschil maken. Dat is, weet ik, samen met mij, ook uw doelstelling. (*Applaus bij CD&V*)

De voorzitter: Mevrouw Van den Brandt heeft het woord.

Elke Van den Brandt (Groen): Voorzitter, ik zou heel graag een vraag stellen aan mevrouw Jans. Mevrouw Jans, u hebt iets gezegd dat mijn buik doet rommelen, en ik ga ervan uit dat het niet zo bedoeld was, maar het geeft mij een rare indruk.

U zegt dat we de ouders moeten sensibiliseren en dat ouders niet zomaar een voorschriftje moeten vragen. Ik ben het ermee eens dat we ouders moeten sensibiliseren, maar ik ken heel veel ouders – en u zult ook e-mails in uw mailbox hebben gehad en telefoontjes hebben gekregen – die naar de huisarts gaan, die antidepressiva krijgen voorgeschreven, therapie krijgen aangeraden, maar die

geen plaats vinden en op wachtlijsten botsen. Hen dan een schuldgevoel aansmeren omdat ze zomaar een briefje vragen, lijkt mij een foute lijn.

U haalt de eerstelijnsprojecten aan, prachtige projecten, maar er zijn er in totaal in heel Vlaanderen en Brussel zeven. We hebben er waarschijnlijk tien keer zoveel nodig om echt een antwoord te bieden op de noden van jongeren, op de psychologische zorg die jongeren nodig hebben. Tien keer zoveel, alleen nog maar voor jongeren, en dan zwijg ik nog over de volwassenen.

Mevrouw, ik zou u willen vragen om een kleine nuance aan te brengen en mij te willen verduidelijken dat ik het fout heb begrepen.

Vera Jans (CD&V): Mevrouw Van den Brandt, ik denk dat het geen kwaad kan om in dit genuanceerde debat alle problemen te benoemen.

Als we kijken naar het relatiegebruik, dan zitten wij op een belachelijk hoog niveau. Ik neem aan dat het van verschillende kanten kan komen, maar ik weet en ik zie ook en ik erken dat ouders gewoon graag een voorschrift hebben omdat ze denken dat ze daarmee geholpen zijn. Voor een bepaald aantal kinderen zal dat het geval zijn, maar heel vaak is dat niet zo. Er moet worden gewerkt aan een gedragsverandering, aan een verandering van denken en doen. Alleen medicatie helpt niet. Dat is ook wat ik zeg: een toegankelijke, betaalbare geestelijke gezondheidszorg voor kinderen is nodig.

En is er op dit moment voldoende met die eerstelijnsgezondheidszorgprojecten naar ggz toe? Waarschijnlijk niet. Maar ze zijn er, en dat is het verschil met een aantal jaren geleden. Er zijn extra projecten in de dagpsychiatrie. Er worden dit jaar 141 extra plaatsen gerealiseerd. Zal dat voldoende zijn om alle problemen op te lossen? Neen, maar het zijn er 141 meer dan vorig jaar. Huisartsen worden gestimuleerd om samen te werken met eerstelijnspsychologen. Zo moeten ze, wanneer die vragen komen, dat niet allemaal zelf doen, maar is er iemand die, binnen hun praktijk – want dat is, minister, hoe u werkt, van onderuit – helpt, die de problemen mee trancheert en mee die patiënten of zorgvragers begeleidt.

Ik weet dat er op dit moment in de ggz voor kinderen en jongeren bijzonder veel wordt geïnvesteerd vanuit Vlaanderen. U weet dat ook. We hebben pas gisteren de bespreking van de beleidsbrief afgerond. Maar er zijn andere sleutels nodig. Zo lijkt de terugbetaling van de psychotherapie mij een enorm belangrijke sleutel. Ik vraag om daarop aan te dringen. U hebt de oproep aan de minister gehoord.

Het is een beleid en een verhaal met meerdere facetten, waarbij ouders en opvoeders moeten beseffen dat een voorschrift alleen de problemen zelden of nooit oplost. En dat durf ik hardop te zeggen. (*Applaus bij CD&V*)

Elke Van den Brandt (Groen): We zijn het met elkaar eens, op één punt na. Het vraagt enorm veel drempels te overwinnen, voor jezelf als kind, als tiener of als ouder, om hulp te zoeken, om die weg naar therapie te gaan, om te zeggen: het gaat niet goed met mij, ik heb hulp nodig. Het zou enorm helpen, mochten de budgetten van onder die knip geraken, mocht er ruimte komen om die uit te bouwen, zodat die eerstelijnsprojecten, die u terecht aanprijst, niet bij zeven voor het hele land blijven, maar dat ze eindelijk worden uitgerold, dat de cgg's worden versterkt, dat we aan de slag gaan.

Want er gebeuren zaken, maar het zijn druppels. Het gebeurt druppelsgewijs. En wat we hier nodig hebben, is een ongelooflijke turbomotor, zodat we alternatieven hebben voor die antidepressiva.

Vera Jans (CD&V): We hebben het actieplan geestelijke gezondheid besproken. Dat actieplan vormt de basis voor het decreet dat weldra zal worden besproken

in onze commissie. Een van de rode draden in dat actieplan is vroegdetectie, snel ingrijpen, snel de problemen opzoeken, om erger te voorkomen. Daarop wordt ten volle ingezet. Dat blijkt uit de beleidsbrief en de beleidsnota. Het zal ook de rode draad zijn van dat decreet.

Als we kijken naar de cgg's, dan is iedereen – mevrouw Van den Brandt, daarin vindt u in ons een bondgenoot – het er volmondig over eens dat die moeten worden versterkt. Maar ook moeten we kijken naar waar we de structuren transparanter kunnen maken, waar de samenwerking beter kan. Het is mijn overtuiging – en dat is ook mijn vraag aan de minister – dat het nieuwe decreet daarin een grote oplossing zal zijn en voor een verbetering zal zorgen.

Freya Van den Bossche (sp.a): Ik wil graag reageren op twee manieren.

De vraag van ouders is heel simpel. Die is: 'Help mijn kind. Het gaat niet goed met mijn kind. Help mijn kind.' En zij geven vertrouwen aan dokters en hulpverleners om dat te doen. Ik heb nog geen ouders ontmoet die ergens naartoe gaan en zeggen: 'Geef mijn kind rap pillen.' Ze willen hulp. Het is belangrijk dat we ouders daarin helpen en bijstaan, dat zij de weg worden gewezen naar werkelijke, betaalbare en toegankelijke hulp in de vorm van psychotherapie. We moeten er niet van uitgaan dat het de wens of vraag van de ouders is om het zagezegd op te lossen met pillen. Zij geven vertrouwen aan de hulpverleners. Het is aan die hulpverleners om daar een juist antwoord op te bieden, conform alle richtlijnen.

Ik ben het absoluut eens met wat u zegt over vroegdetectie. De campagnes, die minister Vandeuren mee steunt, hebben zeker wat taboes doen sneuvelen. Ik denk dat we daardoor sneller zullen zien welke kinderen in de knoei zitten en hulp nodig hebben. Wat zijn we daarmee als we daarna geen hulp kunnen bieden aan die kinderen? Ik richt me dan tot de minister. Want u bent natuurlijk een parlementslid. Ik wil zeker niet de fout maken om u daarin te viseren.

Minister, u doet veel werk op vlak van sensibilisering en het doorbreken van taboes. Maar u schiet tekort als het gaat om zorgen voor toegankelijke en betaalbare hulpverlening voor elk kind in nood. En dat is waar u nu werk van moet maken, vind ik. De rest hebt u gedaan.

De voorzitter: Minister Vandeuren heeft het woord.

Minister Jo Vandeuren: Voorzitter, ik zal op het einde in een repliek een aantal algemene reacties geven. Maar nu wil ik graag ingaan op een aantal punctuele zaken. Natuurlijk zetten we in op vroegdetectie en -interventie. En dat is iets anders dan de campagnes rond destigmatisering. We doen dat ook. We zetten heel sterk in op beeldvorming, op het bespreekbaar maken, op de acties van Te Gek!? en noem maar op. Dat is één lijn. We zetten heel sterk in op online, omdat we weten dat dat voor kinderen en jongeren een heel belangrijke manier is om laagdrempelig toch een stuk ondersteuning te kunnen bieden, met de randvoorwaarden die uiteraard bij online horen. Uiteraard is het geen vervanging van een face-to-facecontact, maar zeker voor kinderen en jongeren zijn er daarin absoluut mogelijkheden. We zetten daar erg op in. We hebben nog niet zo lang geleden gekeken naar de EHBO-cursussen omtrent mentale fitheid. Alles wat we kunnen doen – niet alleen op het vlak van bespreekbaar maken maar ook op het vlak van vroegdetectie en interventie –, proberen we in Vlaanderen uit te bouwen.

Laat ons geen Babylonische spraakverwarring hebben over de eerstelijnspsychologische functie. Bij de eerstelijnspsychologische functie, namelijk iemand die snel kortdurend kan interveniëren bij kinderen en jongeren, heb ik het niet over die zeven die lopen voor volwassenen. Er komen in de vijftien projecten ter versterking van de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp wel degelijk eerstelijnspsychologische

functies, recurrent gefinancierd. Dat gaat specifiek naar kinderen en jongeren. We doen daar uiteraard inspanningen voor.

Vera Jans (CD&V): Voorzitter, ik ben het absoluut eens met de vraagstellers dat we ouders moeten bijstaan, dat we ouders die met een kind met een probleem naar een arts, een centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB) of cgg gaan, moeten bijstaan. Dat is voor mij de motivatie om te geloven in het model dat we opzetten. Dat start van de lokale zone, van nabijheid en dichtheid bij de zorgvrager en niet enkel vanuit structuren of organisaties. Van onderuit moeten bij rechtstreeks toegankelijke diensten, rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp, huisartspraktijken, waar de drempel zeer laag is, psychologische hulp en dienstverlening worden ingebed om op die manier die ouders bij te staan. Wat dat betreft, hebben we hetzelfde model voor ogen.

De voorzitter: De heer Anseeuw heeft het woord.

Björn Anseeuw (N-VA): Minister, dames en heren, we zijn het er allemaal over eens – dat is het punt van discussie niet – dat een kind dat gebukt gaat onder een depressie, zo snel mogelijk de best mogelijke zorg en hulp moet krijgen. De cijfers van het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (RIZIV) over het gebruik van antidepressiva bij kinderen en jongeren, zijn ontvullend. Het is ook ontvullend dat slechts bij een op vier kinderen die antidepressiva krijgen voorgeschreven, dit gepaard gaat met psychotherapie. We hebben inderdaad een dubbel probleem: er is te weinig psychotherapie bij en voor jongeren en er is te veel gebruik van antidepressiva bij kinderen en jongeren.

Het is inderdaad de vraag of antidepressiva wel zo'n goed nieuws zijn voor kinderen. Ook wetenschappers stellen zich die vraag hardop. Uit een netwerk meta-analyse van eerder dit jaar blijkt namelijk dat er een zeer geringe onderbouwing is van de effectiviteit bij behandeling van majeure depressie bij kinderen. Ik gebruik opzettelijk de woorden 'majeure depressie' omdat ik ervan uitga dat antidepressiva pas worden voorgeschreven bij ernstige aandoeningen op psychisch vlak. Diezelfde meta-analyse geeft aan dat er een zeer slechte rapportering is over de verhoogde risico's bij het gebruik van die antidepressiva bij kinderen. Waar er wel wordt gerapporteerd, blijkt er een duidelijk hoger risico op suïcide en ander risicogedrag. Dat zijn alarmsignalen genoeg om zeer zorgvuldig om te springen met het voorschrijven van antidepressiva. Het adagium 'baat het niet, dan schaadt het niet' gaat hier helemaal niet op, integendeel. Er zijn echt wel risico's verbonden aan het gebruik van antidepressiva door kinderen en jongeren.

Als er dan al een ernstige situatie is waarbij iedereen aanvoelt dat er iets moet gebeuren, dan kunnen we het echt niet maken om die jongere zonder psychotherapeutische ondersteuning de laan uit te sturen, enkel met een doosje pillen. Er is inderdaad nood aan een alternatief in de vorm van voldoende goede, betaalbare en toegankelijke psychotherapie voor kinderen en jongeren. Federaal minister Maggie De Block kondigde de terugbetaling van de klinisch psycholoog al eerder aan voor eind 2018. Dat is natuurlijk heel erg goed, maar het is belangrijk dat die terugbetaling goed wordt ingebed in ons zorgaanbod. We moeten natuurlijk ook toegeven dat het voor kinderen en jongeren die vandaag die zorg en hulp nodig hebben, lang wachten is tot eind volgend jaar.

Er is ook goed nieuws: Vlaanderen kan natuurlijk ook een flinke duit in het zakje doen. Collega's die hier eerder het woord hebben genomen, hebben dat ook al aangegeven. Het gaat dan onder andere over de eerstelijnspsychologische functie en het gaat ook over de cgg's. Minister, collega's, we weten inderdaad allemaal dat de druk op die centra alleen maar groter wordt. De wachttijden, ook voor jongeren en kinderen, worden steeds langer. Het is dus erg belangrijk dat we daar een alternatief voor hebben, in de vorm van die toegankelijke, betaalbare psychotherapie, die ook in voldoende mate aanwezig moet zijn.

Ik wil eindigen met een aantal suggesties over de vragen die we moeten oplossen binnen het beleid. Minister, dat zijn geen vragen waarop ik vandaag van u een antwoord verwacht, maar als we een structurele oplossing willen hebben voor de uitdaging waar we voor staan, namelijk een goede geestelijke gezondheidszorg voor kinderen en jongeren, waarvan die cijfers over antidepressivagebruik eigenlijk een illustratie zijn, dan denk ik dat we een aantal grondige oefeningen moeten doen. Om te beginnen moeten we eens onderzoek doen naar welke zorgnoden er eigenlijk zijn. Het is mijn innige overtuiging dat we werk moeten maken van epidemiologisch onderzoek, want in Vlaanderen bestaat dat vandaag niet. Het is pas wanneer we weten welke zorgnoden er echt zijn, en in welke regio's, dat we kunnen vaststellen welke middelen we nodig hebben om die noden te lenigen. Ik ben ervan overtuigd dat we vandaag op dat vlak nog te vaak en te veel blind varen. Dat kan een stuk beter.

Een andere vraag die we ook moeten beantwoorden, is: hoe organiseren en structureren we ons zorgaanbod in de geestelijke gezondheidszorg? Men heeft het hier immers vaak over cgg's. Ik haal ze als voorbeeld aan. Die zijn echter geen eiland op zich, natuurlijk. De doorstroming tussen die verschillende voorzieningen is minstens zo belangrijk. We moeten bekijken welke bottlenecks we moeten wegwerken. Om maar een voorbeeld te geven, geeft het eigenlijk pas dat twee cgg's naast elkaar werken deels op hetzelfde terrein? Dat lijkt me niet nuttig, maar ik denk dat die oefening veel grondiger moet gebeuren dan het voorbeeld dat ik hier aanhaal. We kunnen ook de vraag stellen welke rol beroepsverenigingen kunnen spelen bij het opbouwen van expertise, ook vanuit die cgg's. Ook de huisarts is natuurlijk belangrijk in dit verhaal. Die speelt een centrale rol, maar hoe kunnen we die beter ondersteunen, ook op het vlak van voorschrijfgedrag?

Collega's, de uitdaging is heel duidelijk, maar ik denk dat we de oefening voor een stuk grondiger moeten maken dan we tot op vandaag hebben gedaan, dat we moeten werken aan structurele oplossingen en dat we daarvoor eerst in kaart moeten brengen wat de echte noden zijn, welke middelen we daarvoor nodig hebben en hoe we dat het best organiseren. *(Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: Mevrouw Van den Brandt heeft het woord.

Elke Van den Brandt (Groen): Collega's, laten we er even bij stilstaan hoe hallucinant het bericht eigenlijk is: kinderen en jongeren nemen steeds meer antidepressiva. Voor de groep van 11- tot 15-jarigen gaat het om drieduizend jongeren die pillen nemen omdat ze slecht in hun vel zitten, omdat het niet goed gaat. Dat zijn er heel veel, op heel jonge leeftijd. Dat zijn er te veel en dat is te jong.

Eigenlijk mogen dokters geen antidepressiva voorschrijven zonder daar ook therapie aan te koppelen. Daar bestaan richtlijnen over. Wat is echter de realiteit? Het is al gezegd: van al die kinderen die antidepressiva nemen, krijgt maar een vierde ook daadwerkelijk therapie. Drie vierde, de grote meerderheid, krijgt enkel en alleen antidepressiva. Hoe kan het dat wij antidepressiva, dat wij medicatie als enige en eerste antwoord geven aan jongeren? Collega's, dat is bijna schuldig verzuim: pak wat pillen en we gaan voort. Er is gesproken over de huisartsen. Ik heb het gezegd: als het van Groen afhangt, dan worden die antidepressiva enkel nog voorgeschreven met therapie. Het is echter te gemakkelijk om enkel naar de huisartsen te kijken.

En er is een huisarts die het woord vraagt.

De voorzitter: Mevrouw Saeys heeft het woord.

Freya Saeys (Open Vld): Mevrouw Van den Brandt, ik ben blij dat u zegt dat men niet enkel naar de huisarts mag kijken. Eerst en vooral wil ik toch zeggen dat we inderdaad voorzichtig moeten omspringen met het voorschrijven van antidepressiva. Ik denk dat huisartsen dat wel beseffen. U moet zich echter ook eens

in de plaats van die huisartsen stellen: er zit iemand voor jou met zijn kind, dat enorme problemen heeft, en dan moet je een oplossing aanbieden. Je wilt die mensen helpen. Een huisarts draagt daarin een zeer grote verantwoordelijkheid. Het is niet zo evident, zoals u zelf ook zegt. Wat doe je daarmee? Antidepressiva in combinatie met therapie is normaal gezien de standaard. Maar, het is een richtlijn. Je moet altijd kijken naar het individu, naar de patiënt die voor je zit. Het is altijd een individueel traject dat je moet doorlopen. Het is altijd in gesprek met de patiënt dat het moet gebeuren.

Ik vind het soms jammer dat de antidepressiva hier worden gedemoniseerd. Ik wil er wel op wijzen dat het soms echt wel nodig is. We spreken over overbehandeling, maar ik moet u er toch op wijzen dat er ook wel onderbehandeling bestaat. We moeten dus de beide zaken aanpakken. Hopelijk blijft u niet de huisarts stigmatiseren, en hebt u er oog voor dat die het beste voorheeft met zijn patiënt en dat hij een grote verantwoordelijkheid draagt en daar op de best mogelijke manier mee omgaat. (*Applaus bij Open Vld*)

Elke Van den Brandt (Groen): Het was exact mijn zin: het is te gemakkelijk om alleen naar de huisartsen te wijzen. Er is wel een probleem en dat moeten we ook erkennen. Als drie vierde van de patiënten antidepressiva krijgt zonder therapie, dan zitten we ver af van de doelstelling van de richtlijn. Hier en daar is wel een uitzondering, maar we zitten er ver vanaf. Dat moeten we dus bekijken.

Het is inderdaad te gemakkelijk om enkel de huisartsen te viseren. Wat moet de huisarts doen? Die moet de kinderen doorverwijzen naar die therapie. Die therapie moet te vinden zijn, betaalbaar en toegankelijk zijn. Daar schort het gigantisch.

Ik zal beginnen met het luikje betaalbaar. Als je momenteel naar een privétherapeut gaat, dan betaal je daar 50 à 60 euro per uur voor, als je al binnengeraakt. Er wordt al een tijdje beloofd dat we naar een terugbetaling gaan en er worden stapjes gezet, maar het is vandaag nog steeds wachten. Vandaag is het nog steeds zo dat die doos pillen wel wordt terugbetaald, maar een uur therapie niet. Dat is een cynisch beleid. Dat moet veranderen en daarvoor moet de Federale Regering versneld werk maken van de terugbetaling van de psychologen.

Dan kijk ik naar de federale overheid, maar ik wil ook naar u kijken, minister Vandeurzen. De Vlaamse Regering is bevoegd voor de centra geestelijke gezondheidszorg. Ik hoor collega's zeggen dat iedereen het erover eens is dat die moeten worden versterkt. Ik hoor dat graag en het is absoluut waar, want als je als jongere alle drempels overwint en de stap zet om die therapie aan te vangen in zo'n centrum geestelijke gezondheidszorg, dan moet je maanden wachten voor je hulp krijgt.

Dan heb je daar mooie initiatieven als Therapeuten voor Jongeren (TEJO), die dat gratis doen, maar die zitten volledig in de vrijwilligheid. Het structureel ondersteunen daarvan gebeurt momenteel niet. Gisteren nog heeft Groen, samen met sp.a een voorstel ingediend om die cgg's te versterken, om ze extra budget te geven, wat sinds 2011 niet meer is gebeurd. Sinds 2011 nemen de wachttijden toe, en de budgetten blijven. Het zijn de N-VA, CD&V en Open Vld die daartegen hebben gestemd. Collega's, je moet niet enkel met woorden zeggen dat ze worden versterkt, doe het ook met daden.

Björn Anseeuw (N-VA): Collega Van den Brandt, het is allemaal een beetje te gemakkelijk. Het is uw vrij recht. Ik heb daarstraks een pleidooi gehouden om het raderwerk te bekijken. Ik zal mij nader verklaren. We hebben het over de huisarts, en iemand zegt: de huisarts mag niet worden gestigmatiseerd. Ik ben het daarmee eens. Het is ook niemands bedoeling om dat hier te doen. We hebben het over cgg's die moeten worden versterkt, en u zegt dat we dat hebben weggestemd om hen te versterken.

Dat zijn allemaal radertjes in het raderwerk. We moeten de opdracht structureler aanpassen. Het is geen oplossing om er wat bij te pompen, en dan loopt het wel los. Er zijn een aantal bottlenecks, dat weten we, maar we kennen ze nog niet allemaal. We moeten antwoorden op zorgnoden, maar ook die zijn nog niet voldoende bekend en fijn genoeg gedefinieerd. Het is tijd om die oefening grondig te maken. Het is al te gemakkelijk om dit te reduceren tot wat meer geld voor de cgg's en te zeggen dat de huisartsen dit of dat moeten doen.

Mevrouw Van den Brandt, ik ben het ermee eens dat sommige zaken moeten worden versterkt, maar dat moet passen in een visie op het totale raderwerk. Vandaag is dat in uw pleidooi niet te horen, en dat is een beetje jammer, want het is mijn overtuiging dat dat de enige echte, goede manier is om duurzaam tot een oplossing te komen voor de uitdaging waar we voor staan. *(Applaus bij de N-VA)*

Elke Van den Brandt (Groen): We kunnen uiteraard nog zeventien jaar studies doen en decreten schrijven, en u zult onze steun vinden om daar denkwerk over te doen. We hebben hoorzittingen gehad en we zullen daar constructief aan meewerken. In de tussentijd gewoon wachten terwijl er van heel ons gezondheidsbudget ocharme 6 procent naar geestelijke gezondheidszorg gaat, dat is niet langer houdbaar.

Je kunt zeggen: niet gewoon wat extra geld in pompen. Ik denk dat er verdomd goed werk gebeurt in de cgg's en daarin extra financiering inzetten, is niet ergens zomaar geld in pompen, het is een waardevolle ondersteuning voor het uitbouwen van onze geestelijke gezondheidszorg, en dat is nodig en urgent.

Björn Anseeuw (N-VA): Mevrouw Van den Brandt, ik vind u eigenlijk vrij cynisch voor iemand die zo begaan is met uw medemens. 'We kunnen nog zeventien jaar studies voeren.' Als ik de andere sprekers goed heb beluisterd, heb ik hier als enige gevraagd om naar het grotere plaatje te kijken. U doet dat af als nog zeventien jaar studies uitvoeren. Ik ben het ermee eens dat er ook op korte termijn iets moet gebeuren. Er gebeuren echter zaken. Er zijn een aantal zaken aangekondigd die op relatief korte termijn volledig zullen worden uitgevoerd. Ik vraag echter ook om een structurele oplossing. U doet dat lacherig af als 'nog zeventien jaar studies uitvoeren'. Ik concludeer hieruit dat die structurele oplossing u geen bal interesseert. Ik vind dat jammer, maar het is een goede zaak dat de medemens waar u zo bezorgd om bent, dat ook weet. *(Applaus van Axel Ronse)*

Elke Van den Brandt (Groen): Mijnheer Anseeuw, u hebt me in de commissie al herhaaldelijk om cijfers en analyses horen vragen. Ik wil weten wat de prevalentie bij de bevolking is. Met een spreektijd van vijf minuten wil ik dat gerust herhalen, maar dan zal ik iets meer tijd moeten krijgen.

Mevrouw Jans, ik heb u horen vertellen dat u een decreet wilt. Dat zou een goede zaak zijn. Daar zit een structurele oplossing in. Dat mag ons ondertussen echter niet op de rem zetten en niets laten doen. Dat is de essentie van mijn boodschap. Dat is wat de voorbije jaren te vaak is gebeurd. We wachten tot de Federale Regering zal terugbetalen, we wachten tot we beschikken over een analyse van wat nodig is en we wachten op verschillende zaken. Ondertussen komen de enige bijkomende budgetten voor een sector die naar bijkomende budgetten smacht, van acties als de Rode Neuzen Dag of De Warmste Week. De Vlaamse Regering en de Federale Regering moeten een tandje bij steken en hierop inzetten.

Mijnheer Anseeuw, dit betekent niet dat er geen structurele oplossing moet komen. Dit betekent dat we aan de slag gaan en de bestaande goede initiatieven versterken. De cgg's maken daar zeker deel van uit. Indien u dit niet wilt en enkel op nieuwe studies wacht, vertelt u al die mensen dat ze ondertussen hun plan moeten trekken.

De voorzitter: De heer De Ro heeft het woord.

Jo De Ro (Open Vld): Mevrouw Van den Brandt, het is niet een commissie die ik geregeld volg, maar ik wil er u toch opmerkzaam op maken dat de plaats in Vlaanderen waar de tekorten het grootst zijn, ook in de geestelijke gezondheidszorg en zeker voor jongeren, de regio is waar een aantal andere Vlaamse volksvertegenwoordigers en ikzelf actief zijn. Het gaat om Vlaams-Brabant en dan meer bepaald om het arrondissement Halle-Vilvoorde.

Volgens u wacht de meerderheid. De meerderheid heeft niet gewacht om in dit verband een voorstel van decreet in te dienen dat eerstdaags zal worden behandeld. Het gaat dan om de verwerving van gronden, wat in ons gebied zeer moeilijk is. Ik kijk even naar de heer Persyn, de heer Doomst en de heer Van Rompuy. We zullen jaarlijks 2,5 miljoen euro pompen in een systeem dat al heeft gewerkt voor de sociale huisvesting. We willen Vlabzorginvest nu van start laten gaan. U kunt dat afdoen als te weinig geld, maar u mag niet zeggen dat op elk terrein wordt gewacht. Indien u de rapporten bekijkt, zult u merken dat er een regio is waar de historische tekorten het grootst zijn. Dat is de regio waar een aantal Vlaamse volksvertegenwoordigers actief zijn. We nemen onze verantwoordelijkheid. De Vlaamse Regering stelt 2,5 miljoen euro ter beschikking.

Eerlijk gezegd, hoop ik dat de cgg's de eerste projecten zullen indienen en dat het om projecten in verband met de specifieke noden van kinderen en jongeren zal gaan. Ik hoop dat we bij de behandeling van dit voorstel van decreet op kamerbrede steun zullen kunnen rekenen. Dat zou een belangrijk signaal zijn voor de lokale besturen, die hier samen met publieke en private vzw's, in kunnen investeren.

Vera Jans (CD&V): Mevrouw Van den Brandt, ik wil even op uw woorden reageren. Ik probeer te volgen, maar het ontgaat me compleet op welk vlak de Vlaamse Regering en het Vlaams beleid een afwachtende houding zouden aannemen. Het actieplan is enkele maanden geleden besproken en bulkt van de acties.

We hebben hier twee jaar geleden een debat over het gebruik van antidepressiva bij kinderen en jongeren gevoerd. Destijds is dit gebeurd op basis van de cijfers van de Christelijke Mutualiteit. Nu zijn cijfers van het RIZIV bekendgemaakt. Ik heb het verslag er even bij genomen en nagekeken welke acties toen zijn aangekondigd en in de steigers zijn gezet. Die acties zijn allemaal van kracht. Het voorstel van decreet komt eraan.

Volgens u leveren de cgg's goed werken en moeten hier meer in investeren. Mij niet gelaten, maar de vraag is hoe we het in de praktijk doen. De netwerken kinderen en jongeren zijn van kracht. Ik kijk heel concreet naar mijn eigen provincie, maar ze bestaan in heel Vlaanderen.

In de netwerken kinderen en jongeren zetelen onder meer de cgg's met betrekking tot de mobiele en ambulante hulp, maar ook de kinderteams van de residentiële ziekenhuizen, die onder de federale overheid vallen, en de Centra voor Ambulante Revalidatie, die onder de federale overheid vielen, maar nu onder de Vlaamse overheid vallen. Zij zitten allemaal rond de tafel om de geestelijke gezondheidszorg voor kinderen en jongeren toegankelijk en betaalbaar te maken.

We wachten niet. We deden, we doen en we blijven doen. We zullen dat structureren en decretaal organiseren. We moeten daar niet lang op wachten. De hoorzittingen zijn afgerond. In de beleidsbrief wordt het voorstel van decreet voor binnen enkele weken of maanden aangekondigd. De deadline zou eind 2017 zijn. Ik geef de minister nog wat uitlooptijd, zodat we dat volgend jaar in het voorjaar kunnen bespreken. Maar er wordt hier niet gewacht, er wordt hier gewerkt.

Elke Van den Brandt (Groen): Over het decreet zei de minister, toen ik hem daarover een vraag stelde, dat hij zijn best ging doen om het deze legislatuur nog te hebben. Hij gaf toe dat er nog een lange weg te gaan was. We hebben

hoorzittingen gehad waarin de sector zelf zegt dat ze liever een goede uitbouw willen, de tijd om dat op een deftige manier te doen, dan het er per se snel door te jagen. Maar dat gaat om structuur, om het decreet.

Mijn pleidooi is echter – ik herhaal het nog eens: we kunnen de sector nog hervormen en hervormen, we kunnen herstructureren, maar als er geen extra zuurstof komt, als er geen extra ruimte komt, dan kunnen we ook geen extra aanbod creëren. Een psycholoog kan maar één uur in één uur geven aan een kind, niemand kan zichzelf in zes opsplitsen. Er zijn momenteel te weinig mensen beschikbaar die tijd hebben en krijgen om de dialoog, het gesprek met de kinderen, de therapie, aan te gaan. We zullen zien wat er van het decreet komt. We zullen zien welke herstructureringen we hebben. Momenteel is het een rommeltje in de geestelijke gezondheidszorg. We hebben de afbouw, er is artikel 107, er zijn de netwerken, de zorgregio's, de eerstelijnszorg. We hebben tal van initiatieven, en die moeten allemaal op elkaar worden afgestemd. Als jullie mij dat graag horen zeggen, wil ik het zeggen. Maar wat u ook zal moeten doen, en zal moeten doen vooraleer alles geherstructureerd is, is er extra in investeren, er extra middelen in te steken en niet enkel te wachten tot de Rode Neuzenactie bij de mensen geld gaat inzamelen, maar er ook vanuit de Vlaamse Regering extra geld op inzetten.

Freya Van den Bossche (sp-a): Ik wil graag uw pleidooi wat bijtreden. Vragen over dit thema zijn door mij, maar ook door andere collega's, waaronder mevrouw Jans, al eerder in de commissie gesteld, in 2014 en in 2015. Er zijn vragen gesteld om onderzoek te doen naar de werking van antidepressiva, naar de reden waarom bijvoorbeeld vooral meisjes het zo veel slechter doen inzake suïcidaliteit. Minister, dat wordt u elke keer gevraagd. Daar gebeurt niet zoveel mee. Ik blijf wat op mijn honger zitten, niet op elk vlak. Minister, ik zeg het nogmaals: ik vind dat u wat sensibilisering betreft, wat het doorbreken van taboes betreft, enzovoort, goed werk doet. Maar de wachttijden voor de kinderen op zoek naar betaalbare hulp zijn enkel langer geworden. Ik verwijs daarvoor niet enkel naar u. Ik vind het belangrijk dat ook mevrouw De Block haar deel doet, maar u kunt ook een deel doen. Op dat vlak blijven we echt op onze honger. Daar gebeurt veel te weinig.

Elke Van den Brandt (Groen): Ik wil nog een ander stuk aansnijden, over het online gebeuren. We hebben het nu gehad over jongeren die naar de huisarts gaan, die daar iets voorgeschreven krijgen en die therapie nodig hebben. Het is, helaas, maar een kleine groep die de stap naar de huisarts zet. De meeste jongeren gaan naar dokter Google. Ze gaan online zoeken naar hulp. Op dokter Google worden ze al eens op een verkeerd pad gezet. Het is belangrijk – het is een vraag van de Jeugdraad, maar ik wil die ook graag aan u stellen, minister – om te zorgen dat al die online projecten op elkaar afgestemd raken, dat jongeren de weg vinden, dat er connecties zijn tussen al die websites zodat jongeren de juiste hulp vinden en betrouwbare en goede hulp vinden. Als ze die hulp vinden, als ze de chatbox, het telefoonnummer of het mailadres waar ze terecht kunnen, vinden, moeten ze daar ook gehoord worden. Dan mogen ze niet op een bezettoon terecht komen, of op een chatbox die enkel beschikbaar is tijdens de kantooruren, en dus niet na de schooluren. Dan mogen ze niet een mail sturen die twee weken onbeantwoord blijft. Dan moeten ze 24 op 7 beschikbare hulp hebben. Ook daarop, mijnheer de minister, vraag ik u om extra in te zetten, om te zorgen dat dat mogelijk is, dat er in Vlaanderen de schouders mee wordt onder gezet, dat die online hulp en die telefonische hulp versterkt worden.

We hebben hier daarnet de minister van Onderwijs gehad, tijdens het hele debat over taal in het onderwijs. Wij leren onze jongeren taal, en het is ongelooflijk belangrijk dat we daarmee aan de slag gaan. We leren onze jongeren ook rekenen, we leren onze jongeren rivieren en hoofdsteden, maar wat we onze jongeren niet leren, is om te gaan met hun psychisch welzijn. Wat wij onze jongeren niet leren, is hoe ze moeten reageren wanneer een klasgenootje bepaalde problemen heeft.

Zoals mevrouw Jans daarnet zei: het is vooral in de puberteit en de vroege volwassenheid dat psychische problemen ontstaan. Het is daar dat we aan de slag moeten gaan. Minister, u hebt onlangs aangekondigd dat u een vorm van eerste hulp wil gaan aanbieden. Het is een heel goede zaak dat we niet enkel eerste hulp bij ongevallen geven, maar ook eerste hulp bij psychische problemen. We moeten ook zorgen dat leerkrachten niet enkel de opdracht krijgen om dingen te leren, om dingen te vertellen, maar dat ze ook tijd moeten krijgen om te luisteren naar jongeren. Er zijn enorme winsten te boeken door daarvoor extra ruimte te geven.

Mijn laatste oproep wil ik niet aan de regering doen, niet aan deze of de federale, maar aan iedereen in de zaal en vooral ook iedereen buiten de zaal en heel de samenleving. Want wat is de kern van het probleem? Wat is de essentie van de vraag? De essentie van de vraag is: hoe komt het dat zoveel jongeren slecht in hun vel zitten? Een op drie van onze jongeren voelt zich slecht in zijn vel, een cijfer dat toeneemt. Steeds meer jongeren voelen zich slecht in hun vel. Als je gaat vragen waarom – een oefening die de Jeugdraad heeft gedaan –, is het antwoord dat ze de druk voelen van de vele verwachtingen. Het is dus niet alleen aan de regering, maar aan ons als samenleving om die druk weg te nemen: om te presenteren op school, om de leukste te zijn op Facebook en de beste in de vioolklas. Ik doe een oproep aan iedereen om ook eens op Facebook te posten dat u een mindere dag had en om niet alleen de mooiste foto's online te zetten. En probeer de volgende keer dat u aan iemand vraagt hoe het gaat, ook een echt antwoord te krijgen. Samen hebben we nog een lange weg af te leggen om te zorgen dat we op een gezonde en menselijke manier met ons psychisch welzijn omgaan. *(Applaus bij Groen en sp.a)*

De voorzitter: Mevrouw Saeys heeft het woord.

Freya Saeys (Open Vld): Uit recente cijfers van het RIZIV blijkt dat een record-aantal jongeren antidepressiva nemen. We zijn het er allemaal over eens dat die cijfers verontrustend zijn. En ja, behandeling is zeker belangrijk, maar we moeten ook kijken naar hoe we die psychische problemen kunnen voorkomen. We moeten onze kinderen en jongeren beter beschermen tegen de hoge druk die ze ervaren. De druk op school, in de familie, en op sociale media valt niet te onderschatten. De druk om erbij te horen, om geliket te worden op Facebook, om toch maar niets te missen. In de huidige 'digitale' maatschappij gunnen we ons brein geen rust meer. En nee, dat betekent niet dat we de digitale revolutie hoeven tegen te houden, laat staan dat we het kunnen, of dat we het gebruik ervan moeten gaan reglementeren of beperken. We moeten wél leren verstandig met digitalisering om te gaan, om zo uitputting van ons brein te voorkomen. Afgelopen week nog bleek uit een onderzoek dat een op drie Belgen lijdt aan digitale stress.

Deze regering neemt wel degelijk stappen in de juiste richting. We werken aan een voorstel van resolutie om lessen eerste hulp voor psychische problemen in te richten. Met die lessen zouden we dan leren wat we moeten doen wanneer iemand een psychose heeft, of hoe we symptomen kunnen herkennen bij een ander. Dat is uiteraard zeer positief, maar deze cijfers maken duidelijk dat het onvoldoende is. Want hoe kunnen we een ander helpen, als we onszelf niet eens kunnen helpen? We weten allemaal dat we vroeg of laat tegenslagen in het leven zullen hebben. Onze veerkracht zal bepalen hoe we met die slechte ervaringen omgaan. Het goede nieuws is dat ons vermogen om op te veren, in tegenstelling tot karakter en intelligentie, slechts voor een klein deel vastligt in onze genen. Stressbestendigheid, optimisme, eigenwaarde zijn aan te leren en te trainen.

We kunnen ons brein dus gaan versterken om onszelf zoveel mogelijk te beschermen tegen burn-out en stress. Maar burn-out, stress en psychische problemen blijven een taboe in bedrijven, in scholen, kortom, in onze gehele maatschappij. Daarom zijn initiatieven van sensibilisering zo belangrijk en zullen ze hopelijk

gecontinueerd worden. Zolang er niet over gepraat wordt, kan er immers ook niets veranderen. De overheid heeft hier een grote verantwoordelijkheid om de bal aan het rollen te krijgen.

We merken dat er wel het een en ander aan het bewegen is op dat vlak: de lessen eerste hulp bij psychische problemen, burn-out dat werd erkend als werkgerelateerde ziekte en de ontwikkeling van richtlijnen rond vroegtijdige detectie en behandeling. Maar gezien de urgente situatie moeten we een tandje bij steken. Want we kunnen er niet meer omheen: we moeten onze kinderen van jongs af aan tot rust leren komen.

We zijn het hun verschuldigd om te investeren in hun mentale kapitaal. De rol van de scholen is daarbij van cruciaal belang. We kunnen in de kleuter- en basisscholen al beginnen met stressbestendigheid en mentale veerkracht. Dat hoeft geen ingrijpende veranderingen of dramatische verschuivingen in het lessenrooster met zich mee te brengen. Genoeg tijd wijden aan mindfulnessstraining bijvoorbeeld, of de les lichamelijke opvoeding afsluiten met een ademhalingsoefening, of vóór een test de tijd nemen om met de hele klas een vijftal minuutjes tot rust komen. Denk bijvoorbeeld aan het project 'Relax in de Klas', waarbij kinderen in sessies van een paar minuten twee tot drie keer per dag tot rust komen door ademhalings-, aandachts- en bewegingsoefeningen. Het zijn allemaal kleine ingrepen, kleine nudges, maar ze hebben een grote impact.

We moeten met ons breinbeleid starten in het onderwijs om zo de kennis daarover mee te geven aan elke nieuwe generatie. Het laat ons toe de jongsten, de kinderen van de digitale generatie, psychisch sterker te maken zodat zij beschikken over de methodieken om hun psychisch welzijn, meer dan vandaag, te beschermen. Er zijn studies in overvloed die aantonen dat zulke oefeningen en methodieken niet enkel de schoolprestaties en sfeer in de klas verbeteren, maar ook de kans op latere psychische stoornissen verminderen. Bovendien zorgen minder gestresseerde leerlingen ook voor minder gestresseerde leerkrachten. En, ja, het effect van investeren in mentaal kapitaal in het onderwijs zal al snel zichtbaar zijn. Maar het effect op lange termijn zal nog veel groter zijn.

Ook de huidige generatie volwassenen kampt meer dan ooit tevoren met burn-out. Als we willen vermijden dat ook onze toekomstige generaties daarmee te maken krijgen, moeten we de moed hebben om ons niet blind te staren op een quick fix, maar moeten we streven naar een grondige oplossing met effect op lange termijn.

Kortom, jongeren met depressie behandelen met antidepressiva, psychotherapie of een combinatie van beide is één ding, maar de uitdaging ligt vooral in het voorkomen van psychische problemen, zeker als die zich op die jonge leeftijd voordoen en zo massaal. Dat is niet alleen een uitdaging voor de minister van Welzijn, maar voor de hele maatschappij. Minister Vandeuren, ik hoop dat u – als minister van Welzijn – bereid bent dit maatschappelijk debat op gang te trekken en uw collega's in de regering hiervoor warm te maken. *(Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter: Dank u, mevrouw Saeys. We zijn blij dat u terug bent. En met uw nieuwe bril ook. Ja, u ziet er goed uit. *(Applaus)*

Minister Vandeuren heeft het woord.

Minister Jo Vandeuren: Dit is een belangrijk debat, maar ik ga toch niet verbergen dat ik teleurgesteld ben door een aantal dingen die ik bij enkele collega's heb gehoord, maar die voor mij zo fundamenteel zijn dat ik liever had gehad dat iedereen het minstens daarover eens had kunnen zijn. Wij gaan natuurlijk de signalen die in onze samenleving steeds luider klinken en die duidelijk maken dat mensen op zoek zijn naar mentale fitheid en het zich goed in hun vel voelen, niet oplossen door op de tweede lijn voortdurend capaciteit te creëren zonder ons

daarbij fundamentele vragen te stellen over de manier waarop de geestelijke gezondheidszorg in dit land georganiseerd is. Dat is nu echt niet een inzicht van een kleine elite van wetenschappers. Ik denk dat velen die betrokken zijn op de geestelijke gezondheidszorg, beseffen dat de manier waarop om historische redenen en met veel goede wil en met goede intenties die zaken georganiseerd zijn, aan een fundamentele revisie toe is.

We hebben psychiatrische bedden. We behoren tot de top van de wereld als het gaat over capaciteit. Je kunt dit netjes lezen in het rapport van het Kenniscentrum over de performantie van ons gezondheidszorgsysteem. Iedereen – ook de ministers, de huidige en de vorige – beseft dat in de geestelijke gezondheidszorg transities moeten plaatsvinden. Die gebeuren er ook. Op de interministeriële conferentie van vorige week hebben we opnieuw gesproken over de artikel 107-projecten, en over de intramurale capaciteit die bevroren wordt om om te zetten in ambulante geestelijke gezondheidszorg. Daar worden zeker stappen gezet.

Maar het is mijn fundamentele overtuiging dat dat niet zal volstaan. Ik heb dat in De Zevende Dag al eens voorzichtig durven te zeggen: we gaan naar een moment dat men op federaal en Vlaams niveau echt bereid moet zijn om grondig na te denken over de organisatie van die geestelijke gezondheidszorg. En denken dat het versterken van de tweede lijn – hoe belangrijk ook, dat ga ik zeker niet ontkennen – de oplossing is, op een moment dat onze nulde lijn, onze eerste lijn in de geestelijke gezondheidszorg, nauwelijks toegankelijk is: I'm sorry, daar ben ik het niet mee eens.

Ik ben het ermee eens dat we naar de cgg's moeten kijken en dat we daar moeten kijken hoe we dingen moeten versterken. We gaan in 2018 ook een beroep doen op de cgg's voor een aantal dingen. Maar ik ben niet blind voor de vragen die daar leven. Als je beperkte middelen hebt in Vlaanderen, en je weet hoe de bevoegdheden verdeeld zijn, dan heb ik ervoor gekozen om, zeker ook in 2018, extra geld in te zetten, niet alleen voor de beeldvorming, maar ook voor vroegdetectie, vroeginterventie, een aantal initiatieven rond TEJO (Therapeuten voor Jongeren), laagdrempelige dingen die absoluut ontbreken of onvoldoende aanwezig zijn in onze geestelijke gezondheidszorg op dit ogenblik.

Dan een soort verhaal hebben dat dat voorschrijfgedrag, waarvoor we in dit parlement overigens volstrekt niet bevoegd zijn, een directe causale relatie heeft met het probleem van de cgg's, is volgens mij niet correct. Ik ga niet ontkennen dat er daar een probleem van wachtlijsten is. Ik wil ook wel erkennen en bevestigen dat ik ook vind dat wij daar op een bepaald moment in moeten investeren, maar alleen – en daar volg ik collega Anseeuw helemaal in – in een beweging van een grondige hervorming van onze geestelijke gezondheidszorg.

Ons actieplan op Vlaams niveau heeft daarvoor zeer duidelijke lijnen aangegeven. U hebt daar maar één element van genoemd: geografische gebiedsafbakening, overlappende werkingsgebieden. We hebben conventies overgekregen door de zesde staatshervorming, die ook ambulante geestelijke gezondheidszorg aanbieden. Dat moet in kaart gebracht worden. Daar moeten linken gelegd worden. Continuïteit is belangrijk in een aantal van die verhalen. Er zijn dus serieus wat issues die op onze agenda staan voor dit jaar 2017 en het volgende jaar 2018. Dat decreet is daar natuurlijk een stuk decretale emanatie van, maar dat belet natuurlijk niet dat we ondertussen op het terrein dat werk moeten doen, en gelukkig met de medewerking en het draagvlak bij velen, denk ik eerlijk gezegd.

We hebben een paar weken geleden gesproken over vrijheidsberoving en vrijheidsbeperking in de kinderpsychiatrie. Elke keer komen wij hier thematisch op een aantal issues, maar iedereen voelt toch aan dat dat debat een veel fundamenteelere oefening is. Mevrouw Van den Brandt zegt dat 6 procent van de RIZIV-

begroting naar geestelijke gezondheidszorg gaat. Ik heb eens geïnformeerd, collega's, toen de beleidsnota van mijn collega op het federale niveau besproken is voor het volgende jaar, wie van deze politieke partijen daar een lans gebroken heeft, wie de problematiek van dat voorschrijfgedrag heeft aangekaart. Collega's van Groen en van sp.a: niemand. En dan hier daarover in een parlement komen debatteren, terwijl natuurlijk de fundamentele vragen zijn, ook bij ons, ... Ik ben de eerste om dat te bevestigen, en ik geef een pluim aan mijn collega, want ze heeft voor kinderen en jongeren heel wat dingen gerealiseerd, maar daar niet de vragen stellen rond het voorschrijfgedrag die daar natuurlijk op hun plaats zijn, ik vind dat eerlijk gezegd niet correct. Ik heb me hier al vaak de bedenking gemaakt als wij over geestelijke gezondheidszorg spreken, dat we het dubbelmandaat weer moeten invoeren, collega De Croo. Dan kunnen we twee weken met het petje van het Vlaams Parlement en twee weken als lid van de Kamer debatteren. Want hier zitten echte toppers als het gaat over geestelijke gezondheidszorg, maar in een ander forum, waar het over miljarden gaat in de gezondheidszorg, hoor ik daar niets over. En ik ben daar echt teleurgesteld over.

Ik ben de eerste om te bevestigen dat wij ook een verantwoordelijkheid hebben. En het zal zeker niet genoeg zijn. Dat wil ik echt nog onder ogen nemen. Maar doen alsof de geestelijke gezondheidszorg in dit land geen grondige politieke discussie verdient, waarbij we in de fundamentele moeten gaan spreken hoe dat georganiseerd is, om historische redenen, dat vind ik een echt gemis in deze discussie.

We kunnen nu nog een aantal dingen doen. En nogmaals, ik ben bereid om over de versterking van de cgg's te spreken. Maar dan spreken we over het totale plaatje. Dan spreken we ook over die andere aspecten die minstens zo belangrijk zijn. We hebben regels waar we geen ambulante capaciteit hebben in de tweede en derde lijn. Andere hebben er meer. Regels overlappen elkaar. De mensen vergaderen zich te pletter aan overlegstructuren en alle mogelijke toestanden.

Wij moeten naar logische gebieden, naar logisch-consistente zaken. Wij moeten die zaken eenduidiger maken. Wij moeten de link leggen met de somatische zorg. Wij moeten de link leggen met de versterking van de eerstelijnszones. Wij moeten op dat vlak een aantal bewegingen maken. Nogmaals, ik wil dat absoluut niet vertalen in stoere taal. Dat is een moeizaam proces. Ik wil het allemaal geloven. Maar in dit debat over voorschrijfgedrag, waarbij we een link maken met de toegankelijkheid van de geestelijke gezondheidszorg, deze analyse niet eerst maken, dat we een nulde eerste lijn hebben die echt niet oké is, sorry, ik vind dat echt een gebrek aan inzicht in de manier waarop wij onze gezondheidszorg organiseren. *(Applaus bij de meerderheid)*

Natuurlijk gaan wij zaken doen. Maar we hebben een beperkt budget. Wij hebben gedacht dat we volgend jaar een move moeten doen naar rechtstreeks toegankelijke hulp waarin de eerstelijnspsychologische functie voor kinderen en jongeren aan bod moet komen. Wij moeten vroegdetectie en -interventie versterken. Wij moeten proberen ten aanzien van jongvolwassenen rond zelfzorg te werken. Dan zullen wij ook gebruik maken, zoals u gesuggereerd hebt, van echte rolmodellen die kunnen zeggen dat het leven niet altijd rozengleur en maneschijn is, want dat model drukt zeer erg op jongeren. Wij gaan op dat vlak zeker een aantal inspanningen doen. Wij hebben TEJO versterkt en noem maar op. Ik ben echt bereid om te zeggen dat we daar zaken doen. Ik ben ook bereid om te zeggen dat we rond de cgg's ook het gesprek voeren. Maar dat laatste moeten we echt doen binnen een globale aanpak van wat wij aan versterking en toegankelijkheid van onze geestelijke gezondheidszorg in Vlaanderen en België kunnen waarmaken.

Er is gevraagd naar het overleg met de federale overheid. Nogmaals, op de vorige IMC hebben wij opnieuw akkoorden gemaakt over gebiedsaafbakeningen voor de artikel 107-projecten, voor financieringssystemen, vaak ook – ik kan het niet

genoeg zeggen – met de steun en met inspanningen vanuit de federale overheid. Als je echt naar de toekomst kijkt, zie je hoe onze zorg evolueert naar meer chronische zorgvragen, langdurige zorgvragen, vragen waarin welzijn en zorg aan elkaar moeten worden verbonden, vragen waarin we door de vermaatschappelijking ook in de geestelijke gezondheidszorg meer mensen in hun thuissituatie moeten ondersteunen op sociale dimensies en op gezondheidsdimensies. Dat is een zeer fundamentele oefening. Ik hoop dus echt dat iedereen die in dit parlement in al die jaren een lans heeft gebroken voor de geestelijke gezondheidszorg, ervoor zal zorgen dat in het verkiezingsprogramma van zijn partij voor de volgende verkiezingen, Vlaams en federaal, die hervorming met stip en prioritair genoteerd staat, want we hebben het dringend nodig. *(Applaus bij de meerderheid)*

Freya Van den Bossche (sp.a): Minister, u verwijt ons de link te leggen tussen het voorschrijfgedrag en de toegankelijkheid van de zorg. Dat is geen link die we improviseren. Dat is een link die is gelegd door professor van West, kinderpsychiater, en door het Kenniscentrum. Dat staat letterlijk in een rapport. De keuze van behandeling is niet vrij. Het is goedkoop en snel haalbaar om met medicatie te worden behandeld. Voor therapie ligt dat anders. Het Kenniscentrum zegt dat al drie jaar. Die link is er wel degelijk. Ik begrijp niet waarom u zich daar druk over maakt. U hebt het over twee petjes tegelijk. Er is heel duidelijk gezegd waar de bevoegdheden en verantwoordelijkheden van minister De Block liggen. Ik denk dat die duidelijk zijn opgesplitst. Maar ook u wordt op uw verantwoordelijkheden gewezen, en dat hebt u niet altijd graag.

Er is zowel naar eerstelijnszorg gevraagd als naar versterking van de tweedelijnszorg. U doet hier alsof wij dat niet hebben gevraagd. Het is een beetje de techniek van minister Homans die u toepast. Zij verdedigt zich ook vaak tegen een aanval die er niet is geweest. Niemand heeft gezegd dat er geen eerste lijn nodig is, niemand, integendeel. De voltallige oppositie vraagt u dat met aandrang, en al drie jaar. U moet dus niet doen alsof wij het daar niet over eens zijn.

Wat u dan doet, is nog onbegrijpelijker. U zegt: 'Waarom komt de oppositie federaal daar niet vaker op tussen?' Waarom doet de federale meerderheid, waar uw partij deel van uitmaakt, daar niet iets aan? U hebt daar de instrumenten om van alles te doen. Ik heb u dat niet verweten in het debat, maar u verwijt mij wel dat, waar mijn partij in de oppositie zit, wij daar te weinig over tussenkomen. Geen probleem, ik wil daar wekelijks op laten tussenkomen, minister, maar wilt u mij dan ook beloven dat uw regering ginder aan de overkant er eindelijk iets aan gaat doen? Want dat zou pas onkies zijn: de oppositie verwijten dat de meerderheid daar, waar wij geen deel van uitmaken, niets doet. Excuseer.

U zegt ten slotte: 'We moeten het landschap hertekenen.' Ik ben het met u eens: we moeten veel meer inzetten op rechtstreeks toegankelijke zorg, eerste lijn, ondersteunen van ouders. Ook daar zijn er wachttijden. Je zult maar een kind met autisme hebben. Je moet tot twee jaar wachten voor hulp aan huis, één keer op de week, om ouders bij te staan en de manier waarop ze dat moeten doen.

Begin maar eens, vermaatschappelijking van de zorg als er geen hulp is voor die mensen. Daar inhoudelijk, geen probleem, maar het gebeurt niet.

Maar ik wil u één ding zeggen. Als u die geestelijke gezondheidszorg wilt hertekenen zoals u de jeugdzorg hebt hertekend, met een toegangspoort die niet voor meer toegankelijkheid heeft gezorgd maar enkel voor meer administratieve overlast, dan past sp.a daarvoor. U zult het op een manier moeten doen die in de praktijk zorgt voor meer toegang en betaalbaarheid. Als je dat doet, vindt u in ons altijd een partner. *(Applaus bij sp.a en Groen)*

Minister Jo Vandeuren: Maar ik wil graag meegaan in de redenering dat een medicalisering of de voortdurende inzet op geneesmiddelen ook te maken heeft

met het gebrek aan toegankelijkheid van de geestelijke gezondheidszorg. Daar heb ik helemaal geen probleem mee, integendeel.

Maar voor mij is het eerste wat we moeten proberen die zorg op de eerste en op de nulde lijn toegankelijk te maken. Als huisartsen vragen naar een therapeutische begeleiding, dan moeten we dat niet per definitie op de derde lijn organiseren. Ik ben het daarmee eens, en nogmaals, ik wil graag onder ogen nemen dat ook onze cgg's een vorm van versterking nodig hebben. Maar ik pleit ervoor om dat te doen in één beweging die een globale hervorming, en met de bescheidenheid van de bevoegdheden, maar we hebben ze in Vlaanderen, daar ben ik het mee eens, inhoudt. We moeten niet doen alsof meer en meer van hetzelfde aan die fundamentele vragen een antwoord gaat bieden, daar geloof ik niet in.

Nogmaals, met de beperkte middelen waarover we nu beschikken, en in 2018, kies ik ervoor om te gaan voor vroegdetectie, vroeginterventie, eerstelijns psychologische functie, als prioriteit op het Vlaamse niveau.

Elke Van den Brandt (Groen): Minister, ik daag u uit om een tussenkomst te vinden waarin ik hier vandaag of eender wanneer, of eender wie van Groen, iets anders heeft beweerd dan dat we die sector moeten hervormen. U vraagt dat dat in het volgend programma van alle partijen komt, het stond al in het vorige programma van Groen, dat we een sterkere nulde lijn willen, een sterkere eerste lijn, dat we vinden dat er te veel overleg is, dat de gebiedsafbakening duidelijker moet zijn, dat de regionale verschillen moeten worden weggewerkt. Daarover zijn we het allemaal met u eens. Ik zal het blijven zeggen, ik daag u uit om te zeggen wanneer wij iets anders hebben gezegd.

Vandaag was de vraag: wat gaan we doen als alternatief voor de antidepressiva? Het alternatief voor jongeren is het aanbod van therapie. Dat is ongelooflijk belangrijk. Die therapie moet beschikbaar en betaalbaar zijn. Ik hoop dat u het daarover nog met mij eens bent. Er is een probleem met de betaalbaarheid en de beschikbaarheid van therapie. Daarvoor moeten we de nulde en de eerste lijn versterken, dat is waar, maar het schort ook aan de tweede lijn. Daar zijn de cgg's een instrument, het Vlaams instrument. Daar is de terugbetaling van de psychologen door de federale overheid een instrument.

Ik hoor heel veel plannen en aankondigingen, maar tot nu toe heb ik nog geen terugbetaling van de psychologen gezien. Groen en Ecolo zijn daar al op tussengekomen, bij monde van Anne Dedry en mevrouw Gerkens. Ik ben het niet eens met uw verwijt: niet één keer maar in elke commissie als er vragen worden gesteld over geestelijke gezondheidszorg, wordt ons verweten dat we niet genoeg vragen stellen. Groen stelt herhaaldelijk vragen, in de Kamer samen met Ecolo, we zijn daar één fractie, aan de federale minister.

Ik hoop dat de impact van het beleid niet wordt afgemeten aan het aantal vragen dat een oppositiepartij stelt, maar dat we gaan kijken wat er reëel beweegt en verandert op het terrein. Ik heb in deze legislatuur al veel beloftes gehoord, maar heel weinig realisaties gezien, en heel weinig conclusies gehoord.

Inzake de Vlaamse bevoegdheden zegt u: we hebben een actieplan, en dat wordt hier dan de hemel in geprezen. Maar het advies van de SAR, onze adviesraad in deze sector waarin de verschillende organen van het middenveld samen komen, degenen die het op het terrein waarmaken, zegt over het actieplan dat niet alle contouren scherp stonden, dat het vaag was, onduidelijk, dat het te weinig doelstellingen omvatte, te weinig middelen enzovoort. Het was een vernietigend advies. Zeggen dat daar alle heil te vinden is, lijkt mij toch wel iets te kort door de bocht.

Dus ja, minister, Groen zal constructief meewerken aan een hervorming van de geestelijke gezondheidszorg. Maar ja, we zullen blijven pleiten voor een versterking

van de nulde in de eerste lijn, maar ook van de cgg's en ook van de tweede lijn, omdat er op al die vlakken nood is en een absoluut tekort is, en omdat vandaag onze geestelijke gezondheidszorg verwaarloosd wordt. *(Applaus bij Groen)*

Minister Jo Vandeurzen: Het perspectief is: vanuit een globale visie aan concrete dossiers werken. De cgg's versterken is voor mij absoluut iets dat we onder ogen moeten nemen, maar binnen een globale hervorming die we samen met de federale overheid moeten uittekenen.

De intensivering van de zorg in de psychiatrische ziekenhuizen is ook een issue. Verschillende thema's dringen zich op, maar we zullen daar op een geconcentreerde manier naar moeten kijken. We mogen niet alles blijven doen zoals in het verleden, rustig maar een veelvoud. Ik vrees dat dat niet voldoende zal zijn.

Er zal een keuze moeten worden gemaakt voor investeringen in de geestelijke gezondheidszorg en we zullen dat landschap en de manier waarop dat historisch is gegroeid, op een of andere manier, in overleg met de sector en de stakeholders, moeten proberen aan te pakken.

Elke Van den Brandt (Groen): Daar zijn we het over eens, maar er is een cruciaal zinnetje. U zegt 'een keuze maken' en 'in een hervorming doen'. U hebt daarstraks gezegd dat er beperkte middelen zijn en dat we daardoor keuzes moeten maken. Daar ligt de sleutel. Natuurlijk moeten we hervormen maar intussen kunt u dingen doen, kunt u zaken versterken, kunt u vooruitgaan. Het is een keuze van deze Vlaamse en Federale Regering om maar beperkte middelen ter beschikking te stellen van de geestelijke gezondheidszorg.

Freya Van den Bossche (sp.a): Minister, gaat u gerust met de Federale Regering gesprekken aan om na te gaan hoe de dingen kunnen worden gereorganiseerd. We beseffen allebei dat het mogelijk enkele jaren zal duren voor zoiets ook in praktijk wordt gebracht. Wacht alstublieft niet tot het einde van dat soort tekening om alvast binnen uw bevoegdheden een aantal zaken te versterken, want intussen zijn er wel kinderen die opgroeien in het huidige systeem dat – akkoord – niet ideaal is. Die kinderen hebben ook recht op zorg. Als u daarvoor iets extra's zou willen doen, zijn we weer helemaal mee.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? *(Neen)*

Wenst iemand tot besluit van dit actualiteitsdebat een motie of een motie van wantrouwen in te dienen?

– *Sp.a en Groen kondigen aan samen een motie te zullen indienen.*

De motie moet uiterlijk om 17.22 uur zijn ingediend.

Het parlement zal zich daarover straks uitspreken.

Het debat is gesloten.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De voorzitter: Dames en heren, we schorsen de vergadering.

– *De vergadering wordt geschorst om 16.52 uur.*

– *De vergadering wordt hervat om 16.58 uur.*

ACTUELE VRAAG van Martine Taelman aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de zorgberoepen

ACTUELE VRAAG van Peter Persyn aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de problemen bij de invulling van de zorgberoepen en de garantie op kwalitatieve zorg voor de Vlaming

ACTUELE VRAAG van Jan Bertels aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het hoge aantal vacatures in de zorgsector en de maatregelen om de attractiviteit van de zorgberoepen te verhogen

De voorzitter: Mevrouw Taelman heeft het woord.

Martine Taelman (Open Vld): Voorzitter, minister, collega's, in de afgelopen jaren zijn er heel wat inspanningen gedaan om het kiezen voor een opleiding voor een beroep in de zorgsector aantrekkelijk te maken. Het heeft ook resultaat gehad. Er stroomden inderdaad veel meer studenten in in een opleiding in de gezondheidszorg. De inspanningen die de zorgambassadeur heeft gedaan, hadden ook het nodige resultaat.

Voor het eerst in tien jaar zien we nu dat er een kentering is. Het is niet dramatisch, dat gaan we niet zeggen. Waar er in 2016 nog 21.906 nieuwe studenten waren in de hogescholen, zijn het er in 2017 21.397 die kiezen voor die opleiding.

Wat ook een probleem is, is dat de zijinstromers zouden dalen. Nochtans zouden we tegen 2020-2022 60.000 extra werkkrachten nodig hebben in de zorgsector.

Een van de verklaringen die men aangeeft, is dat de economie aantrekt en dat er eerder wordt gekozen voor de hardere sectoren en voor een opleiding in bedrijfsgerichte sectoren.

Minister, zult u het actieplan 3.0 'Werk maken van werk in de zorg- en welzijnssector' in het kader van deze gegevens evalueren en eventueel bijsturen?

De voorzitter: De heer Persyn heeft het woord.

Peter Persyn (N-VA): Minister, collega's, ik heb eigenlijk eenzelfde vraag. De daling van de instroom van de zorgopleidingen is markant: 1500 minder dan vorig jaar. Anderzijds is er een recordaantal vacatures in Vlaanderen in de zorgsector. Op een schriftelijke vraag van mezelf voor de zomer kreeg ik nog een heel geruststellend antwoord: de zijinstroom zat goed, het aantal studenten in de zorgopleidingen zat goed, ook het aantal erkende zorgberoepers ging in stijgende lijn. Nu plots is er een markante daling.

We weten dat er de laatste maanden een nogal negatieve beeldvorming is geweest. Collega Taelman noemt ook de aantrekking van de economie als een mogelijke verklaring. We weten dat er ook nog problemen zijn rond de hbo5-opleiding, waar we ons moeten aligneren op de Europese regelgeving van vier ten opzichte van drie jaar.

Minister, fundamenteel heb ik dezelfde vraag: welk bijkomende maatregelen plant u om de gap te dichten, zodat we ook de komende jaren de kwalitatieve zorg voor onze zieken en ouderen kunnen garanderen?

De voorzitter: De heer Bertels heeft het woord.

Jan Bertels (sp.a): Collega's, minister, laat ons dit nu eens bekijken vanuit het oogpunt van een medewerkster of medewerker in onze ouderenzorg, waarvoor wij in Vlaanderen bevoegd zijn. Wat heeft die de laatste tijd geleerd?

Ten eerste, de druk op de werkvloer is veel te hoog. Er is een personeelstekort, er is te weinig personeel op de werkvloer, de personeelsnorm die Vlaanderen financiert, is te laag. Er is dus niet genoeg tijd om fatsoenlijke zorg te verlenen. Dat zijn gegevens die we al een aantal jaren meenemen.

Ten tweede, de instroom van studenten in gezondheidszorgberoepen daalt. De collega's hebben er ook al naar verwezen. De effecten die vroeger gebeurden, zijn blijkbaar teniet gedaan. De doorstroom van studenten voor gezondheidszorgberoepen daalt. Er is even zijdelings naar verwezen: ook de zijinstroom daalt, onder meer door maatregelen die genomen zijn door deze Vlaamse Regering.

Ten derde, we lezen dat er vierduizend vacatures meer zijn inzake zorgberoepen. Op een jaar tijd zijn er vierduizend plaatsen meer die openstaan, voor iets dat vroeger al een knelpuntenberoep was en waar al veel vacatures openstonden.

Die drie boodschappen krijgt een aanstaande of huidige medewerker, terwijl we weten dat de vergrijzing nog toeneemt en dat er nog een grotere pensioneringsgolf in de ouderensector volgt.

Minister, ik heb een korte vraag voor u: welk perspectief hebt u voor de aanstaande en huidige medewerkers in de ouderenzorg? Hoe zult u het beroep attractiever maken?

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Collega's, het is juist dat na een aantal jaren markante stijgingen van degenen die kiezen voor een opleiding in de zorgsector, er nu een ander beeld is. De redenen zijn waarschijnlijk veelzijdig, maar het feit dat er natuurlijk gewoon minder jongeren instromen in het hoger onderwijs of in het onderwijs op een moment dat er keuzes kunnen worden gemaakt voor die zorgopleidingen, is natuurlijk belangrijk. Het aantal jongeren dat kan kiezen, is gewoon kleiner.

Maar wellicht is het ook waar dat er door de heropleving van de economie minder interesse is bij bijvoorbeeld zijinstromers, werklozen die zouden kunnen worden georiënteerd.

Dus moeten wij – wat ook in de beleidsbrief staat – dat actieplan onder de loep nemen. We moeten bekijken hoe we de lopende acties kunnen versterken en wat we extra kunnen ondernemen.

We zullen nog een aantal jaren de gevolgen zien van de verhoogde instroom van de voorbije jaren. Want dat betekent dat zij zich de volgende jaren op de arbeidsmarkt zullen manifesteren. Maar het is ook waar – dat wisten we natuurlijk – dat de pensioneringsgolf die eraan komt, ook aanzienlijk is.

Ik heb nog een paar opmerkingen. De acties rond de campagnes om appel te doen op instroom, zullen natuurlijk plaatsvinden. We zullen een nieuwe campagne lanceren. Ondanks de nieuwe taakstelling van de provincies hebben we toch akkoorden dat de provincies zich blijven engageren om daarin een rol te spelen: de stageplaatsen, de campagne verspreiden en dragen. Dat is heel belangrijk.

We zetten nu natuurlijk ook in op het zoeken naar het echte potentieel dat aan de slag kan gaan in onze sectoren. Ik kijk dan bijvoorbeeld ook naar jongeren met een migratie-achtergrond, jongeren uit allochtone gemeenschappen. We moeten bekijken wat nog mogelijk is om mensen te interesseren voor de opleidingen in de zorgsector. De cultuursensitiviteit van onze zorg is daarin ook belangrijk.

We kijken ook naar de manier waarop de Dag van de Zorg wordt georganiseerd, net als een aantal andere evenementen.

Een tweede luik is dat er ook in Vlaanderen sociaal overleg bezig is. Het federaal overleg, dat over de ziekenhuizen is gegaan, is afgerond. Ook daar zijn natuurlijk

afspraken gemaakt, die onder meer over koopkracht gaan. Ook op Vlaams niveau is er overleg tussen de sociale partners rond koopkracht, maar ook rond kwaliteit en werkdruk. U weet ook wel dat we wat dat betreft voor de residentiële ouderenzorg zeker willen inzetten op een versterking van onze personeelsformaties.

Tot slot wil ik uitdrukkelijk het volgende punt nog maken: we zullen ook moeten kijken naar innovatieve manieren om onze arbeid te organiseren, om ons werk te organiseren in de zorgvoorzieningen en de gezondheidszorg in het algemeen. Dat heeft natuurlijk te maken met werkbaar werk, maar ook met de manier waarop we maximaal alle talent op een goede, verantwoorde en kwaliteitsvolle manier kunnen inzetten in de zorgsector. We hebben dit natuurlijk al besproken met de zorgambassadeur, maar we moeten absoluut nagaan hoe we met de koepelorganisaties die stappen kunnen zetten. Er moeten nieuwe manieren komen om het werk te organiseren binnen een verantwoord en goed kwaliteitskader, maar met meer mogelijkheden.

Deeltijdse arbeid bijvoorbeeld komt heel veel voor in de sector. De vraag is of we met een aantal maatregelen – er hebben een aantal projecten gelopen – een betere situatie kunnen aanbieden waardoor we meer mensen kunnen engageren of meer arbeidspotentieel kunnen inzetten in onze zorgorganisatie. Zo zijn er nog een aantal thema's die te maken hebben met de manier waarop we kijken naar onze arbeidsorganisatie en waarvan wij denken dat we met de sector het gesprek moeten voeren. We moeten nagaan of we goede praktijken naar voren kunnen schuiven en inspirerend kunnen laten zijn voor anderen. Daaraan willen we werken in de volgende periode als een belangrijk accent om die uitdagingen aan te kunnen.

Martine Taelman (Open Vld): Minister, ik dank u omdat u de grote uitdaging in de sector erkent. Belangrijke punten zijn het potentieel dat er in de maatschappij is, aanboren en innovatieve manieren vinden om het beroep aantrekkelijker te maken.

Wat ik een beetje gemist heb in uw antwoord, is het potentieel van de zijinstromers. Is er een verklaring waarom die er minder is? Verpleegkunde is een technisch beroep, maar als verzorgende bijvoorbeeld is er een heel groot potentieel voor zijinstromers en elders verworven competenties. Hoe zult u daar meer werk van maken?

Peter Persyn (N-VA): Minister, u hebt een aantal denkkaders gegeven, maar ik ga in dezelfde richting als mevrouw Taelman. We zien thuis een verschuiving van zorgzwaarte als gevolg van de vergrijzing. Ook in de instellingen is er steeds zwaardere zorg, maar de arbeidsmarkt volgt niet.

Twintig jaar geleden was er bij de huisartsen een massieve uitval ten gevolge van onderwaardering van het beroep. Hetzelfde zien we nu bij verpleegkundigen en verzorgenden. Een verpleegkundige die aan huis bij een patiënt een spuitje zet, krijgt 6 euro. De huisarts krijgt voor hetzelfde 37 euro. Dit is niet houdbaar op termijn. Er moeten verschuivingen komen.

We weten welk sociaal en professioneel profiel verzorgenden hebben. Als een verzorgende om 6 uur 's ochtends het bed uitgaat om door regen en wind aan bed zorgen te verlenen en daar kosten van moet aftrekken van bijvoorbeeld kinderopvang, dan houdt die op het einde van de rit amper iets meer over dan een leefloner. Hoe kunnen we in overleg met de overkant structureel naar een betere verloning gaan van mensen die effectief zorg aan het bed verlenen?

Jan Bertels (sp.a): Minister, u somt een aantal redenen op, en we zijn allemaal voor technologische innovatie en innovatie inzake arbeidsorganisatie.

Ik wil ingaan op een punctuele zaak die u hebt aangehaald, namelijk dat we werk moeten maken van werkbaar werk, dat de werkdruk omlaag moet en de werkbaarheidsgraad omhoog. Dat zijn vragen die vanuit de sector, vanuit de wettowedebetogingen al

jarenlang naar boven komen. Al jarenlang wordt de vraag gesteld voor koopkrachtuitbreiding en meer handen aan het bed.

Er is al een federaal akkoord gesloten voor de non-profitsector en hopelijk ook voor de belendende sectoren. De 170.000 werknemers van de federale non-profitsector hebben al een sociaal akkoord met de kwaliteiten die zijn vernoemd. Waar blijft in godsnaam het Vlaams sociaal akkoord voor de non-profit met 180.000 werknemers die in een ondergewaardeerde positie zitten ten opzichte van hun collega's?

De voorzitter: Mevrouw Coppé heeft het woord.

Griet Coppé (CD&V): Voorzitter, ik wil samen met de minister en ook wel met de collega's dezelfde bezorgdheid uiten. We zullen in de toekomst inderdaad meer mensen nodig hebben voor de zorg die zich aandient in de tijd, om daar goede, kwaliteitsvolle personeelsleden voor te vinden. Er stond natuurlijk al heel veel in de beleidsnota. De minister heeft ernaar verwezen. Het is hier allemaal opgesomd. We zien dat de economie aanzwengelt, dat er heel veel vacatures zijn in belendende sectoren. Er zijn dus uiteraard ook vacatures in de zorg. Om de attractiviteit te vergroten, zijn de loon- en arbeidsvoorwaarden belangrijk. Dat is voor iedere Vlaming zo, en ook voor mensen die werken in de zorg. Minister, u hebt verwezen naar innovatieve arbeidsorganisatie, ervoor zorgen dat de privé- en de arbeids-situatie goed kunnen worden ingevuld en gecombineerd. Dat zijn allemaal dingen waarover we samen wel nadenken. Ik wil dan ook nog eens het volgende vragen. Er zijn mensen die tot op vandaag niet werken in de zorg, maar op een bepaalde leeftijd – en we horen zoveel over burn-outs – vinden dat ze weleens meer met mensen willen werken en minder met computers. Wat kan er uiteindelijk nog meer worden gedaan om mensen uit andere sectoren aan te trekken naar de zorgsector? Dat is dan niet alleen een vraag aan u, minister, maar ook voor minister Muyters.

De voorzitter: Mevrouw Van den Brandt heeft het woord.

Elke Van den Brandt (Groen): Ik heb hier al een pleidooi gehoord, door de heer Persyn, om mensen in de zorg op een ernstige manier te vergoeden. Ik heb horen zeggen dat we werkbaar werk een goede plaats moeten geven in het sociaal akkoord. Ik hoor een pleidooi inzake zijinstromers. Ik ben het met dat alles eens, dus ik ga die vragen niet herhalen. Ik wil wel een vraag toevoegen, en die gaat over het profiel van de mensen. Als ik naar zorgvoorzieningen ga, dan kom ik daar heel veel vrouwen tegen. Die leveren schitterend werk, maar ik mis daar toch iets meer mannen. Ik denk dat we een enorm potentieel hebben door mannen ook aan te trekken voor die zorgberoepen. Dan trekken we de helft van de bevolking potentieel mee op die arbeidsmarkt.

Minister, op welke manier denkt u de stereotypes en de vooroordelen te kunnen doorprikken dat mannen niet goed kunnen zorgen – wat ik ten stelligste wil ontkennen? Hoe kunnen we mannen ook zin geven om voor een zorgberoep te kiezen? Dat zou immers de kwaliteit van de zorgberoepen verbeteren en we zouden een heel groot nieuw potentieel kunnen aantrekken.

Minister Jo Vandeurzen: Dat laatste is zeker juist. Ik denk dat de campagnes die we met de zorgambassadeur hebben opgezet, ook al voor een stuk inzetten op het doorbreken van een aantal stereotypes wat dat betreft. Ik wil gerust nog eens bekijken of dat in de volgende campagne voldoende mee aan bod kan komen. We zijn ook met VDAB aan het overleggen om te kijken naar vorming voor mensen die al een diploma hebben en toch niet-werkende werkzoekenden zijn, om te zien wat er zou kunnen gebeuren in de richting van een mogelijke oriëntatie naar de zorgsector. Ook dat is zeker een punt.

Wat de sociale onderhandelingen betreft: die gaan natuurlijk onder meer over de koopkracht en de werkomstandigheden. Mijnheer Bertels, deze regering heeft ter zake

een kader gecreëerd. Zowel in onderwijs als in welzijn en zorg en het socioculturele zijn die onderhandelingen nu bezig. Ik ga er ook van uit dat het de ambitie is om daar ook een akkoord over af te sluiten. Bij ons gaat het in ieder geval over drie aspecten: koopkracht, werkdruk en kwaliteit. Natuurlijk zijn die soms met elkaar verbonden.

Mijnheer Persyn, uw vraag is heel interessant, maar dat is ook een oefening waarbij we de ijking van de nomenclatuur in de ziekteverzekering ook snel op tafel zien komen. Natuurlijk, alles hangt aan alles. Dat is zeker waar. We hebben het volgende al een paar keer vastgesteld. In het algemeen, als je op dat vlak echt wilt proberen een aantal initiatieven te nemen, dan zal er toch een soort gedragen 'sense of urgency' moeten zijn, dan zal men echt creatief moeten nadenken over hoe men innoverend kan zijn, moet men kunnen bekijken welke handelingen het best nog door wie worden gedaan en onder welke omstandigheden. De voorbereidingen die minister De Block treft om de wet op de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen (WUG-wet) aan te passen, zijn wat dat betreft ook belangrijk. Dan kunnen we immers met het KB 78 en de dingen die daar mogelijk zijn, ook bekijken of daar nieuwe mogelijkheden ontstaan. Als ik het goed heb begrepen, is men toch van plan om inderdaad ook nieuwe zorgberoepen en andere manieren om gedelegeerde handelingen mogelijk te maken, daarin op te nemen.

Martine Taelman (Open Vld): Minister, in het verleden is het gelukt om de instroom van opleidingen in de zorg te verhogen. Vandaag blijkt opnieuw dat het een en-enverhaal is. De maatregelen die u opsomt, konden succes hebben en zullen in de toekomst waarschijnlijk ook succes hebben. We mogen die inspanningen niet laten zakken. Ik blijf erbij, het is heel belangrijk om te blijven kijken naar de zijinstromers om na te gaan wat we op dat vlak kunnen doen, want dat is een heel belangrijk potentieel dat we niet mogen verwaarlozen.

Peter Persyn (N-VA): Ik herhaal: als het zwaartepunt van de zorg verschuift naar dichtbij de mensen, dan moeten we ook de middelen laten volgen en de accenten verleggen. Mijn partij pleit voor een zorgshift, meer geld dichtbij de patiënt zelf, dichtbij de mensen die de zorg daadwerkelijk uitvoeren.

Jan Bertels (sp.a): Minister, we hebben het er al een paar keer over gehad. We vinden allemaal dat goede, kwaliteitsvolle en betaalbare zorg voor onze ouderen een kerntaak is van de Vlaamse overheid. De kerntaak, de zorg moeten we kunnen verlenen met voldoende zorgpersoneel. Daar zijn we het ook allemaal over eens als ik de commentaren hier hoor.

Een senior writer uit Herentals – er komen alleen maar goeie mensen uit Herentals –, de heer Tegenbos, heeft ooit gezegd naar aanleiding van de wittewoedebetogingen: laat ons leren uit onze fouten. Zorg ervoor dat de wittewoedesector in het algemeen niet opnieuw een achterstand opbouwt ten opzichte van andere sectoren.

Minister, daarom roep ik u op: zorg ervoor dat de Vlaamse sector voor de ouderenzorg, waarvoor wij bevoegd zijn, geen achterstand oploopt. Zorg ervoor dat de arbeidsvoorwaarden en de loonvoorwaarden op peil worden gehouden, en sluit eindelijk dat sociaal akkoord af.

De voorzitter: De actuele vragen zijn afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Lorin Parys aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de opnameplicht van gemeenschapsinstellingen

De voorzitter: De heer Parys heeft het woord.

Lorin Parys (N-VA): Minister, stel dat u opvoeder of leerkracht bent, en u aanvaardt een job in een gemeenschapsinstelling. Daar krijgt u bijvoorbeeld te maken –

ik citeer uit een rapport van de KU Leuven over de populatie in Everberg – met autistische jongeren met een fascinatie voor horrorfilms die dat in de praktijk omzetten, of met jongeren met een verstandelijke beperking die pedoseksuele feiten plegen en blijven plegen.

Minister, u weet dat 88 procent van de jongeren die in een gemeenschapsinstelling zitten, minstens één psychiatrische problematiek hebben. Dat komt omdat gemeenschapsinstellingen een opnameplicht hebben en dat die opnameplicht niet bestaat in de privéjeugd- en kinderpsychiatrie.

Dat is meteen de aanleiding voor het incident dat vrijdag plaatsvond in de gemeenschapsinstelling in Mol. Daar hebben personeelsleden een menselijke blokkade gemaakt om te verhinderen dat een beslissing van de jeugdrechter ook effectief werd uitgevoerd. Die beslissing was om een agressieve vijftienjarige jongere die voordien al in die instelling had gezeten, terug naar die instelling te brengen.

Minister, de opvoeders, de leerkrachten, de mensen die in de gemeenschapsinstelling werken, voelen zich er niet altijd veilig. De situatie vandaag is niet veilig voor hen, maar ook niet voor de jongeren die daar moeten worden opgenomen en verzorgd. We vragen hun eigenlijk om te roeien met de riemen die er vandaag niet zijn.

Deze situatie heeft een hele lange voorgeschiedenis. Sinds 2002 is er al meer dan tien keer gestaakt, waren er werkonderbrekingen of acties van het personeel, om telkens weer duidelijk te maken: 'Wij kunnen de jongeren die we hier moeten opvangen, niet aan onder de gegeven omstandigheden.'

Minister, in september vorig jaar hebben we gevraagd om een high care, high securityfaciliteit of -eenheid op te richten om het hoofd te bieden aan dit soort problemen. Wat is er aan de hand in onze gemeenschapsinstellingen en wanneer kunnen we die high care, high riskeenheid verwachten?

De voorzitter: Minister Vandeuren heeft het woord.

Minister Jo Vandeuren: Collega, die jongere verblijft momenteel in een gemeenschapsinstelling. Over wat er gebeurd is, moet je toch de context kennen om te kunnen inschatten waarom het personeel op dat moment zo heeft gereageerd.

Onze gemeenschapsinstellingen werken goed samen met de psychiatrische ziekenhuizen. Dat is de voorbije jaren sterk verbeterd. Daar is van meerdere kanten serieus in geïnvesteerd. Wat er is gebeurd, heeft natuurlijk te maken met de wijze waarop de kinderpsychiatrie op dat ogenblik tot een terugverwijzing naar de gemeenschapsinstelling is gekomen.

Ik wil nogmaals stellen dat ik mijn hoed afneem voor de mensen in onze gemeenschapsinstellingen. Zij worden geconfronteerd met complexe zorgvragen en met jongeren die heel wat hulp, zorg en ondersteuning nodig hebben. Ze doen dat met goede intenties.

Een tijdje geleden hebben we afspraken gemaakt met de syndicale vertegenwoordigers. We hebben de suggestie uitgevoerd om de realiteit van deze jongeren met een psychiatrische problematiek onder ogen te nemen binnen de beperkingen en de mogelijkheden van een gemeenschapsinstelling. Zo hebben we, bijvoorbeeld, afgesproken de bezetting van eenheden waarin die jongeren terecht komen, veel lager te houden dan de bezetting van de andere eenheden. Hierdoor kan het omkaderend personeel met dezelfde equipe voor een kleinere groep jongeren instaan. Ook in verband met opleidingen zijn een boel zaken gebeurd. We doen dit precies om ervoor te zorgen dat onze gemeenschapsinstellingen en hun medewerkers hun moeilijke taak kunnen uitoefenen.

We hebben net een debat over de organisatie van de geestelijke gezondheidszorg gevoerd. Gisteren hebben we in de commissie gesproken over de zorg die we moeten verlenen aan jongeren met emotionele en gedragsstoornissen. Naar aanleiding van de bespreking van de beleidsbrief en de begroting heb ik nog eens aangekondigd dat we in het transitieproces naar een persoonsvolgende financiering voor minderjarigen uitdrukkelijk aandacht moeten schenken aan de ondersteuning die we dergelijke jongeren moeten kunnen bieden. Het gaat om jongeren met een complexe problematiek, waar gedragsproblemen, psychiatrische zorg en agressie deel van uitmaken. Het is geen heel grote groep, maar wel een groep dit uitzonderlijke ondersteuning nodig heeft. We moeten trachten aangepaste settings te organiseren.

Voor de slachtoffers van tienerpooiers hebben we het private aanbod versterkt en beveiligd. Door het aantal jongeren dat er verblijft te verminderen, hebben we de personeelsequipes van de gemeenschapsinstellingen versterkt. We hebben wel degelijk initiatieven genomen.

Ik ben me er echter goed van bewust dat we echt nog eens een grondige reflectie moeten houden over de vraag hoe we dergelijke jongeren in onze samenleving ondersteuning moeten bieden. Wat ons betreft, zal die reflectie, zoals ik gisteren heb aangekondigd, ook worden gestart.

Lorin Parys (N-VA): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Deze thematiek is breder dan de instelling in Mol. Toen de instelling in Everberg een Vlaamse instelling is geworden, hebt u beslist de federale penitentiaire ambtenaren naar huis te sturen en door opvoeders te vervangen. U hebt toen verklaard dat het aantal incidenten ten gevolge van die vervanging en die andere visie is gedaald.

Tijdens een plenaire vergadering in oktober 2016 hebt u het volgende verklaard: "We hebben het personeelsbestand vervangen door minder in te zetten op veiligheidsverantwoordelijken, maar meer op mensen die er vanuit het opvoedkundig perspectief aanwezig zijn. Men ziet dat het aantal gevallen van agressie daalt doordat we de organisatie volgens die andere visie hebben ingevuld."

Ik heb de cijfers voor 2016 eens naast die voor 2015 gelegd. Ik kom tot de constatacie dat het aantal incidenten in 2016 bijna is verdubbeld. Het aantal afwezigheden vanwege ziekte is spectaculair gestegen en er zijn vorig jaar minstens vier interventies door de politie nodig geweest om de kalmte in Everberg te herstellen.

Volgens uw eigen redenering zouden we op basis van deze cijfers eerst op de veiligheid en dan op de opvoeding van deze jongeren moeten inzetten. Het is belangrijk voor de veiligheid van de jongeren en van de begeleiders die er werken dat we zorgen voor een veilige omgeving vooraleer we met die jongeren aan verbetering kunnen werken.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Voorzitter, ik denk dat we het er allemaal over eens zijn dat jongeren moeten kunnen worden opgenomen op de plaats waar ze het best kunnen worden geholpen. Dat is niet enkel belangrijk voor henzelf, maar ook voor de andere jongeren en de medewerkers in een bepaalde voorziening.

Het ontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht houdt in dat de gemeenschapsinstellingen in de toekomst enkel nog jongeren zullen opnemen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd. Mijns inziens verhoogt dit de nood aan opnames in andere voorzieningen.

Minister, hoe zult u werk maken van een visie op gesloten alternatieven voor jongeren die geen als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd? Hoe zult u voorzien in meer garanties inzake opnames?

De voorzitter: Mevrouw Taelman heeft het woord.

Martine Taelman (Open Vld): In het verleden zijn er inderdaad nog stakingen geweest in de gemeenschapsinstellingen wanneer men geconfronteerd werd met jongeren met zware psychische en agressieproblemen. In vorige debatten daarover werd er dan gewezen naar een aantal trajecten om dat te kunnen oplossen. Ik noem er enkele: regionale proefprojecten, waarbij de link wordt gelegd tussen de jeugdhulp en de kind- en jeugdpsychiatrie, extra middelen voor jongeren met een complexe problematiek, modulering van de gemeenschapsinstellingen in uitvoering van de differentiatienota en het aanwerven van psychologen en orthopedagogen. Hoe moeten we dit incident kaderen, rekening houdend met al die initiatieven en trajecten?

De voorzitter: De heer Van Malderen heeft het woord.

Bart Van Malderen (sp.a): Niemand mag onderschatten hoe moeilijk het is om dag na dag om te gaan met de problematiek van dubbeldiagnose, van heel complexe problematieken. De minister heeft daarnaar verwezen. We weten ook allemaal dat vandaag plaatsen vol zitten, dat crisisplaatsen ook vol zitten, en dat het eigenlijk heel weinig moeite is om, op het moment dat er zich een acuut probleem voordoet, daar even te evacueren en een andere plek te zoeken om dan nadien, als het misschien net weer wat 'gemakkelijker' – what's in a name – gaat, er opnieuw met die jongere aan de slag te gaan. Minister, ik noteer dat u zich ervan bewust bent dat dit probleem reflectie verdient, en dat er iets kan opgestart worden. Sta me toe om te zeggen dat ik dat een bijzonder vaag antwoord vind op een heel concrete problematiek van jongeren die gewoon in acute omstandigheden opvang nodig hebben. Mijn vraag is eenvoudig: hoeveel middelen zet u daartegenover? Wanneer kunnen we op het terrein resultaat verwachten?

De voorzitter: Mevrouw Van den Brandt heeft het woord.

Elke Van den Brandt (Groen): Eerst en vooral heb ik veel begrip voor het personeel dat voor de eigen veiligheid en die van de andere jongeren binnen Mol moet handelen. Ik heb ook heel veel begrip voor de reactie vanuit Jongerenwelzijn. Dat heeft gezegd dat het voor alle jongeren tot het uiterste zal gaan voor gepaste zorg.

Ik denk dat de oplossing ergens tussen beide ligt. Ik hoor hier pleidooien over hoe we in Mol eventueel meer veiligheidsambtenaren inzetten. Misschien moeten we ook de vraag stellen of Mol wel de juiste oplossing is voor dit kind, en of we niet moeten gaan kijken naar andere vormen van psychiatrische hulp. Ik lees in het decreet over jeugdsanctierecht dat er nog aan komt, dat u naar een soort internering wilt voor minderjarigen, maar er is momenteel nagenoeg geen aanbod. Hoe zult u daarop de komende jaren inzetten? Over twee jaar moet dat decreet immers ingaan, en ik vermoed dat we voor dit type profiel misschien daar een antwoord in kunnen vinden.

Minister Jo Vandeuren: Wij versterken het aantal plaatsen voor jongeren met gedrags- en emotionele stoornissen. We hebben daar een budget voor in de sector personen met een handicap. We gaan dat aanbod uitbreiden. We gaan ook de personeelsformaties daarvan versterken. Dat is al voor een stuk gebeurd en het zal in de volgende maanden nog verder worden uitgerold. We hebben in de gemeenschapsinstellingen echt wel maatregelen genomen, maatregelen die te maken hebben met een betere omkadering, met het aantal jongeren in een leefgroep, met de versterking van de personeelsformatie, met de vorming en de opleiding. Er gebeuren echt inspanningen. Nogmaals, ik onderschrijf alleszins de woorden van appreciatie voor de mensen die het daar allemaal moeten waar maken.

Wat er in dit concrete geval is gebeurd, heeft voor mij niet zozeer te maken met de vraag of men zijn opnameplicht al dan niet gehonoreerd heeft. Het heeft te maken met de manier waarop de terugverwijzing en de communicatie tussen de

partners is verlopen. Die jongen zit op dit moment immers in de gemeenschapsinstelling, dus dat is toch niet echt het issue. Wat Everberg betreft, heb ik begrepen dat u die cijfers hebt opgevraagd. Men zegt mij dat die cijfers op zichzelf niet onmiddellijk een bepaalde evolutie aantonen, dat er altijd wel wat pieken en dalen in de cijfers zijn geweest. Uiteraard moet Everberg voorbereid worden. Het moet zijn plaats krijgen in het kader van het nieuwe jeugddelinquentierecht dat we aan het ontwikkelen zijn. Voor het jeugddelinquentierecht zal er ook moeten worden gekeken naar het flankerend beleid dat nodig is om het decreet en de uitvoering ervan in de loop der jaren mogelijk te maken.

Lorin Parys (N-VA): Ik heb een aantal zaken gehoord waarover ik het absoluut eens ben met u. Uiteraard vind ik het belangrijk dat we ook de opvoeders en de mensen die in de gemeenschapsinstellingen werken, vandaag ondersteunen. Waar ik het niet eens mee ben, is uw uitspraak dat een verdubbeling van het aantal incidenten in Everberg in één jaar tijd, een schommeling is. Het is geen schommeling. Als die incidenten in één jaar tijd wel de reden waren om te zeggen dat het zacht veiligheidsbeleid werkte, dan zijn die cijfers volgens diezelfde redenering vandaag ook aanleiding om te zeggen dat het beleid niet werkt.

We hebben een experiment gedaan, maar we moeten het personeel en de jongeren daar op een andere manier ondersteunen. Ik pleit ervoor om in Everberg en misschien in nog een aantal andere gemeenschapsinstellingen die veiligheidsproblematiek opnieuw te bekijken.

Mijn tweede pleidooi is om zo snel mogelijk werk te maken van die high care, high security-eenheid waarmee we jongeren met een complexe psychiatrische problematiek, die niet thuishoren in die gemeenschapsinstellingen, wel een antwoord kunnen bieden.

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Valerie Taeldeman aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over het initiatief van de Statiegeld Alliantie voor invoering van statiegeld op blikjes en plastic pet-flessen

De voorzitter: Mevrouw Taeldeman heeft het woord.

Valerie Taeldeman (CD&V): Minister, het is hier al vaak gezegd, Vlaanderen is koploper in Europa als het om sorteren en recyclen gaat. Tal van middenveldorganisaties willen nog een stap verder gaan: ze hebben deze week de Statiegeld Alliantie opgericht. Dat is een heel breed platform dat ijvert voor de invoering van statiegeld op blikjes en plastic flessen. Onder andere Test Aankoop, KVLV, Limburg.net en tal van andere organisaties willen ons duidelijk maken dat zwerfvuil een doorn in het oog is van heel veel Vlamingen en dat de kostprijs om elke dag zwerfvuil te ruimen gigantisch is.

Studies tonen aan dat blikjes en plastic flessen massaal voorkomen in het zwerfvuil langs onze straten, pleinen, autowegen, weiden, in de waterwegen en de zee. Conform het regeerakkoord heeft de Openbare Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) een impactanalyse gemaakt. Afgelopen week keurde de Senaat een resolutie goed met een warm pleidooi voor de invoering van statiegeld op blikjes en plastic flessen.

Minister, wat is uw reactie op deze Statiegeld Alliantie?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Deze Vlaamse Regering wil alle zwerfvuil, en niet alleen blikjes en flessen, aanpakken. Dat staat heel prominent in het regeerakkoord. Op

basis daarvan hebben we twee initiatieven genomen. We hebben een grondige studie laten uitvoeren naar het effect van het invoeren van statiegeld. We hebben beslist dat we in 2018 de knoop zullen doorhakken of we al dan niet statiegeld zullen invoeren. Intussen voeren we twee jaar lang een stevige campagne met acties op het terrein, zoals die van de Mooimakers. Eén van die initiatieven bestaat erin verenigingen te stimuleren, die acties tegen blikjes, plastic flessen en zwerfvuil opzetten, door ze incentives en financiële tegemoetkomingen te geven. Dat is maar één van de voorbeelden, maar het gaat ook om handhaving en alles wat daarbij komt kijken.

Volgend jaar zullen we die bijkomende inspanningen evalueren en kijken wat het resultaat daarvan is op het terrein. Als het resultaat onvoldoende is, zal de Vlaamse Regering beslissen wat de volgende stap is. Dat kan een producentenverantwoordelijkheid zijn, waardoor producenten van blikjes en plastic flessen meer moeten opdraaien voor het opruimen van zwerfvuil dan vandaag het geval is, maar dat zou ook het statiegeld kunnen zijn. We zijn volop bezig dat uit te rollen zodat wanneer de regering in 2018 die beslissing neemt, alles klaar en duidelijk op de tafel ligt.

Dat een aantal organisaties zich verenigen tegen zwerfvuil, daar kan ik enkel tevreden over zijn. Hoe meer Vlamingen ervan overtuigd zijn dat dit absoluut niet thuishoort in de natuur, hoe beter dat is.

Persoonlijk ben ik voorstander van statiegeld. Laten we op basis van de afspraken die we hebben gemaakt binnen de Vlaamse Regering ook definitief die knoop doorhakken.

Valerie Taeldeman (CD&V): 2018 wordt dus een cruciaal jaar. We verwachten de analyse rond de proefprojecten pmd die op dit moment onder meer in Aalter en in Mechelen worden uitgerold.

We verwachten van het Vlaams Parlement ook een heel sterk plan van aanpak voor de bedrijfswereld. En we verwachten de resultaten van nieuwe metingen van zwerfvuil in Vlaanderen. Deze plannen en analyses zijn allemaal onlosmakelijk met elkaar verbonden, wat nodig is om tot een beslissing over het statiegeld te komen.

Minister, de grote impactanalyse van OVAM pleitte voor een uitrol van het statiegeld over het hele land, over het hele grondgebied. Zijn er al gesprekken gevoerd met de andere gewestregeringen?

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (sp.a): Minister, ik wil een belangrijke bron citeren die gisterenavond liet weten dat er een enorm draagvlak blijkt te zijn voor statiegeld. Liefst 88 procent van de bevraagde Belgen schijnt vóór te zijn. De invoering van statiegeld zou leiden tot 40 procent minder zwerfvuil. Minister, dat was uw boodschap op Facebook. Als we weten dat naar uw mening 88 procent van de Vlamingen ervoor is, en we weten tegelijkertijd dat zwerfvuil ettelijke miljoenen euro per jaar kost en tot een vervuiling in ons milieu leidt die gedurende jaren – als het met plastic niet over decennia en nog langer gaat – aanwezig en hinderlijk zal blijven, dan is de vraag eigenlijk waarom u nog wilt wachten op het misschien overtuigen van die laatste 12 procent. Waarom doet u het niet gewoon nu? Als het draagvlak volgens uw eigen standpunt zo groot en stevig is, waarom blijven we dan nog al te lange tijd het probleem in stand houden in plaats van het aan te pakken?

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Er zijn over dit thema al heel wat debatten gevoerd. Daarover is ondertussen alles al gezegd. Alle studies zijn gevoerd.

De voorzitter: Waarom komt u dan nog tussen? *(Gelach)*

Johan Danen (Groen): Daar komt nog eens bij dat het momentum rijp is om er werk van te maken. Er is inderdaad een draagvlak. Die laatste 12 procent zult u toch niet kunnen overtuigen. Minister, waar wacht u nog op?

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): Allereerst charmeert het mij dat organisaties uit Nederland en Vlaanderen hier blijkbaar samen tot een standpunt komen. Ik ben altijd blij wanneer die twee elkaar vinden.

Minister, er bestaat nog altijd een federale verpakkingshelling. Ik dacht dat dat 300 miljoen euro oplevert. Als wij nu aan Vlaamse kant dat statiegeld invoeren, komen wij dan op gespannen voet met die federale regeling, of moet er eerst worden afgestemd?

Minister Joke Schauvliege: Mijnheer Tobback, ik vind het hartverwarmend dat u vriend bent van mij op Facebook en dat u dat allemaal zo nauwgezet opvolgt. Waarvoor dank. Dat is toch wel iets wat mijn dag helemaal opfleurt, dat u fan bent van mij op Facebook. (*Gelach*)

Collega's, alle gekheid op een stokje. We hebben een impactanalyse gemaakt. We hebben die heel grondig bestudeerd en ook besproken in de commissie. Mijnheer Tobback, u weet maar al te goed dat een van de conclusies van die impactanalyse was dat als je vandaag beslist om het statiegeld in te voeren, het nog twee jaar zal duren vooraleer het effectief kan. Daarom heeft de Vlaamse Regering beslist om het volledig uit te rollen en om alles klaar te zetten. Er zijn stemmen die zeggen dat we een beter alternatief hebben en dat we veel betere resultaten zullen hebben op het terrein als we op een andere manier te werk gaan en al het andere zwerfvuil daar ook in meenemen. Daarom hebben we die twee gecombineerd. We bereiden de uitrol al voor, maar ondertussen bekijken we ook, gedurende die twee jaar, het alternatief. Laat dat in werking treden, en laat ons zien of het effectief leidt tot minder zwerfvuil. Dan kunnen we in 2018 zien wie er gelijk heeft en wat het beste systeem is. Dan kunnen we de keuze maken. De Vlaamse Regering heeft heel terecht deze optie genomen. Wij staan daar allemaal achter en ze wordt nu verder op die manier uitgevoerd.

Er moet inderdaad ook overleg gepleegd worden met de andere gewesten. Het meest gemakkelijke systeem is natuurlijk eenzelfde systeem in heel België, zowel Brussel, Wallonië als Vlaanderen. Dat gebeurt volop. Dat gebeurt op ambtelijk niveau, waar ook de verschillende teksten worden uitgewisseld. Dat is niet altijd even gemakkelijk, omdat er ook wel een aantal verschillende visies zijn, maar in ieder geval wordt dat op die manier ook verder ingevoerd.

Collega Vandaele, ook het federale niveau is in dezen van belang. Dat bleek ook uit die impactanalyse. Ook daar zijn er gesprekken. In de loop van volgend jaar zal er ook een nieuwe overeenkomst moeten worden afgesloten met Fost Plus. Ik denk dat gezamenlijk zal moeten worden bekeken hoe we dat aanpakken. Een geïsoleerde maatregel, zo is alvast mijn overtuiging, kun je niet geïsoleerd zien. Je moet dat in zijn geheel zien, om voldoende effect te hebben op het terrein. Want daar gaat het natuurlijk om. We kunnen allerlei discussies hebben over wat nu het beste systeem is. Voor mij is het beste systeem wat op het terrein het meeste resultaat geeft, waardoor we minder zwerfvuil hebben. Daar gaat het om. Dat is ook waar het om draait in deze Vlaamse Regering. In 2018 zullen we ook de juiste keuzes maken, zodanig dat er minder zwerfvuil is in Vlaanderen. Dat staat in het regeerakkoord. Dat staat ook in mijn beleidsnota. Dat staat ook in de beleidsbrief. En in die zin zullen we dat ook verder uitvoeren.

Valerie Taeldeman (CD&V): Bedankt voor uw bijkomende antwoorden, minister. Collega's, we stellen vast dat het maatschappelijke draagvlak voor het invoeren van statiegeld op blikjes en plastic flessen elke dag groter wordt. Collega Tobback

verwijst daarvoor zelfs naar de Facebookpagina van de minister. Het is onze taak dat iedereen, van consument tot producent, zijn of haar verantwoordelijkheid opneemt en dat we een kordaat antwoord bieden op de zwerfvuilproblematiek in Vlaanderen. Het moet onze ambitie blijven om de lat hoog te leggen, zodat we Europees koploper blijven op het vlak van afvalbeleid.

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Mercedes Van Volcem aan Liesbeth Homans, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding, over sport als onderdeel van het Vlaamse integratiebeleid

De voorzitter: Het antwoord wordt gegeven door minister Muyters.

Mevrouw Van Volcem heeft het woord.

Mercedes Van Volcem (Open Vld): Ik zou zeggen: mevrouw Homans, u ziet er goed uit. (*Gelach*)

Ik had een vraag gesteld over integratie, minister, maar ik ben zeker even blij met uw aanwezigheid. U weet dat ik integratie opvolg, maar integratie is natuurlijk een beetje een horizontale bevoegdheid. Verschillende ministers moeten daar hun steentje bijdragen.

Wat mij is opgevallen, en u wellicht ook, is dat we in Vlaanderen met een eigenaardig fenomeen zitten. We zien dat mensen uit kansengroepen weinig participeren aan sport, of toch minder dan anderen. En we zien ook dat Vlaanderen gesegregeerd sport. Natuurlijk doet iedereen in zijn vrije tijd wat hij wil. Ik sport bijvoorbeeld zeer weinig, er zijn anderen die dat heel veel doen. Maar als wij staan voor een samenleving die wil verbinden, moeten we het samenleven bevorderen, ook in de sport. Ik heb uw beleidsbrief gelezen en ook die van de minister, en vroeger was het eigenlijk altijd zo dat sport van nature een hefboom was tot integratie. We zien dat in het voetbal. We zien dat in het boksen. Er zijn daar ook grote helden uit ontstaan. De Rode Duivels zijn daaruit ontstaan – dat is misschien iets minder voor u. (*Opmerkingen*)

Je leert om samen te fungeren. Als liberaal vind ik dat belangrijk, omdat daar je afkomst of je kleur niet telt. Er is één gemeenschappelijke doelstelling, en dat is samen met de ploeg winnen en vooruitgaan.

Minister, u hebt ook die studie gelezen en de cijfers gezien. Zult u uw beleid wat aanpassen of zult u extra inspanningen leveren, zodat we de integratie ook in de sport verbeteren?

De voorzitter: Minister Muyters heeft het woord.

Minister Philippe Muyters: Voorzitter, collega Van Volcem, waarom geef ik het antwoord? Omdat wij dat onderzoek mee hebben ondersteund. Ik heb het uiteraard grondig gelezen. Vrijdag is een delegatie van mijn kabinet naar de studiedag geweest die daarover ging. De vraag waarop geconcludeerd wordt waarom we te weinig zouden integreren via de sport, was de vraag die aan alle leden en vrijwilligers van de clubs werd gesteld, namelijk: 'Beschouwt u zich als behorend tot een andere dan de Vlaamse, Belgische etnisch-culturele meerderheid, behoort u tot een etnisch-culturele minderheid?' 2 procent antwoordde dat zij vonden dat zij daartoe behoorden, terwijl dat in de rest van Europa 4 procent was.

Daaruit afleiden dat de integratie wel of niet lukt, kan niet, ook niet met andere cijfers, te meer er in diezelfde studie nog iets duidelijk naar voren komt. Men is

gaan kijken naar de populatie in die meer dan duizend clubs. In die populatie blijkt dat 64 procent van de clubs migranten insluit in de club. Dat is perfect hetzelfde cijfer als in de rest van Europa.

Ik heb nog een andere studie, die nog loopt maar waarvan mij de tussentijdse resultaten bekend zijn gemaakt. Die zegt dat onze Vlaamse federaties meer dan gemiddeld aan sociale inclusie doen. Dat is juist wat u vraagt. Als u mij vraagt of we een nieuw actieplan moeten hebben, dan kan ik u zeggen dat we uiteraard verder moeten doen met wat we bezig zijn. De collega's die in de commissie Sport zitten, weten dat er al veel acties bestaan ten aanzien van de sportclubs en de federaties om die sociale inclusie te bevorderen. We maken ook de combinatie van sport en werk om die sociale inclusie te bevorderen. De onderzoeker zelf zegt uitdrukkelijk dat hij een enorme vooruitgang ziet de laatste jaren, en daarom is hij ook hoopvol voor de toekomst.

Dus niets doen? Neen, we moeten verder doen met het beleid en de acties in de sport zoals we bezig zijn, maar ik denk niet dat we vandaag moeten zeggen – dat is ook de houding van minister Homans – dat we een nieuw actieplan nodig hebben binnen de sport om de sociale inclusie te bevorderen.

Mercedes Van Volcem (Open Vld): Minister, dank u voor uw antwoord. Er gebeuren inderdaad inspanningen. Mensen gaan ook meer sporten. In tien jaar tijd is meer dan een derde aan het sporten. Het is toch wel belangrijk dat we daar blijvend inspanningen voor leveren. Je kunt toch niet zeggen dat er geen samenlevingsprobleem is. We zien het meer dan ooit. Het is een aandachtspunt dat ik wilde meegeven.

Sport blijft een hefboom. De sportclubs hebben, zoals u zegt, van nature altijd inspanningen geleverd. Mijn vraag is alleen, als ik zie dat we het een beetje slechter doen dan Nederland en Duitsland, dat dat toch een aandachtspunt blijft voor het beleid, namelijk sport in de klas maar bijvoorbeeld ook op het werk. De verschillende beleidsdomeinen moeten zich inspannen opdat we zouden kunnen samenleven. Wij staan voor een verbindend model. Dat is heel belangrijk. Sport is daar een hefboom toe.

De voorzitter: De heer Moyaers heeft het woord.

Bert Moyaers (sp.a): Voorzitter, moeten we sport zien als een belangrijk onderdeel van het Vlaams integratiebeleid? Ik denk dat dat wel zo is. Sport kan zeker een instrument zijn voor de integratie van nieuwkomers. In het artikel dat ik afgelopen vrijdag las, staat dat slechts één op drie clubs leden met een migratieachtergrond heeft. Dat kun je voor een stukje geografisch verklaren, want in mijn dorp zou het bijvoorbeeld al veel moeilijker zijn om een multiculturele club te laten groeien.

Ik hoor sportsocioloog Scheerder zeggen dat Vlamingen met een migratieachtergrond hun gading vooral vinden in de buurtgebonden initiatieven. Het sprongetje naar de buurtsport is natuurlijk heel snel gemaakt, waar men vooral inzet op het aantrekken van jongeren met een migratieachtergrond en jongeren in armoede. Toch heeft slechts één gemeente op vijf in Vlaanderen een buurtsportaanbod. Dat bleek uit een nulmeting. Ondertussen is er ook een eenmeting geweest. Hebt u daar ondertussen de resultaten van? Wat gaat u doen om dat aanbod nog meer uit te breiden?

De voorzitter: Mevrouw Van den Brandt heeft het woord.

Elke Van den Brandt (Groen): De meeste sportclubs willen de beste club zijn en ze willen winnen met hun team, dus willen zij ook de beste spelers.

Ik hoor vanuit de sportwereld zelden dat ze maar bepaalde mensen willen. Nee, ze willen zoveel mogelijk talent en dus zo breed mogelijk gaan. Soms horen we wel de

vraag hoe men bepaalde groepen kan bereiken. Meestal wordt men lid van een club omdat men er iemand kent. Uit het eigen netwerk komen, vraagt soms inspanningen.

Ik hoor u eigenlijk zeggen waarom de studie misschien niet relevant is. U zegt dat de vraagstelling niet de juiste is. Ik vind dat jammer. Ik zal niet ontkennen dat u veel doet en dat u stappen zet, maar als er een cijfer uit komt en je, ongeacht de vraagstelling en wat ze juist peilt, een internationale vergelijking krijgt, een ankerpunt, en je merkt dat er misschien iets schort, dan moeten we dat vastpakken. We moeten kijken of het beleid wel voldoende is en of we hoopvol kunnen zijn, of we nuances moeten aanbrengen, of ons versterken, of extra inzetten, aan de clubs hefbomen geven om aan de slag te gaan. Ik hoop dat u iets assertiever aan de slag gaat met die studie dan het wegzetten van de vraagstelling.

De voorzitter: De heer Wouters heeft het woord.

Peter Wouters (N-VA): Minister, dank u voor de juiste toonzetting en de juiste weergave van de cijfers. Toen ik de berichtgeving las, was ik ook verrast door de resultaten die daar werden gepubliceerd. Vorige week nog in de commissie Sport kwam er een kamerbrede consensus dat er heel wat inspanningen geleverd en resultaten geboekt zijn in de sportwereld.

Dat onderzoek aantoonde dat we voortuitgang boeken, is voldoende hoopvol en moet ons sterken om deze weg verder te gaan. Ik vraag dan ook, minister, om met vereende krachten en met alle organisaties en tools verder aan de weg te blijven timmeren, want dat is nog nodig.

De voorzitter: De heer Kennes heeft het woord.

Ward Kennes (CD&V): Voorzitter, als er op zoveel plaatsen kan worden geïntegreerd – in de arbeidsomgeving, op school en in de buurt –, dan kan dat zeker in de sport. Ik denk dat iedereen daarvan het belang absoluut onderschrijft. Maar als we lezen dat er in vergelijking met andere landen in Vlaanderen erg gesegregeerd wordt gesport – minister, u relativeert dat –, dan moet dit ons de ogen toch openen. Er is discussie over de juiste interpretatie en het belang van het onderzoek, dus moeten we dat onderzoek voortzetten en verduidelijken. Iedereen moet op één lijn geraken wat de feiten betreft.

We moeten de sportfederaties blijvend sensibiliseren om de sport via integratie te steunen. Uit de studie blijkt ook dat buurtgebonden sportinitiatieven het meest succes hebben. Daar vinden mensen met een migratieachtergrond juist wel de weg. Daar moeten we zeker verder op inzetten.

Minister Philippe Muyters: Ik zet de cijfers niet weg, ik wil ze wel juist interpreteren. Daarvoor was er ook die studiedag afgelopen vrijdag, om juist de kans te hebben om te horen wat de onderzoekers zelf naar voren brengen, mijnheer Kennes. Op die manier kan men de studie beter interpreteren, dat is alles wat ik wil doen. Ik zet ze niet weg, we moeten eraan werken, dat heeft iedereen door.

De leden van de commissie Sport hebben dat heel goed door. De heer Annouri heeft me vorige week donderdag bij de bespreking van de beleidsbrief nog een pluim gegeven. Ik neem die pluim graag aan. Hij zei dat we op de goede weg zitten. We werken daar al gedurende twee legislaturen zwaar aan. Een van de punten waar ik op werk, is precies die buurtsport. We hebben dat opgezet. Pleintjeswerking wordt het genoemd. We hebben proefprojecten gedaan in grote steden. Dat rollen we nu verder uit. Nee, ik ga daar zeker niet mee stoppen.

Mijnheer Moyaers, u hebt dat cijfer verkeerd gelezen. Het is omgekeerd. Eén derde heeft geen en twee derde heeft wel migranten in de club. 65 à 66 procent zit net op het Europese gemiddelde. Ik ben zelfs niet tevreden met dat Europese gemiddelde.

Ik ben gedurende zestien jaar coach en trainer geweest van een jongerenvoetbalclub. De integratie via die sport is heel belangrijk. Ik ga daar in mijn beleid, mevrouw Van Volcem, mee verder. Een van de nieuwe zaken die we proberen, is om sport mee te nemen naar jongeren die ongekwalficeerd op de arbeidsmarkt komen. Heel vaak zijn dat mensen met een migratieachtergrond. Wat we daar doen, is die jongeren attitudes en competenties meegeven via de sport. Dat is een ESF-project dat nu wordt opgestart en waar ik inderdaad de integratie via sport opnieuw op een heel belangrijke manier aanpak.

U vroeg of we blijven inzetten. Ja, dat doen we zeker. Gaan we de buurtsport als een van de voorbeelden houden? Doen we zeker. Gaan we verder met ook in werk en sport competenties en talenten mee te nemen? Gaan we ook doen.

Ik geef een ander voorbeeld. Voor de asielzoekers hebben we de Vertical Club opgezet waarbij we opnieuw een combinatie van werk en sport maken. Het ging over klimvaardigheden krijgen, om daarna hoogtewerker te worden. Ook die combinatie is een heel mooi voorbeeld van op welke manier je sport kunt gebruiken om die mensen snel te integreren, meer nog, zelfs te begeleiden naar een job in hun toekomst.

Ik heb jullie vragen gehoord om daar verder op in te zetten. Ik kan u garanderen dat ik dat heel zeker zal doen en met evenveel goesting.

Collega Van den Brandt, u vroeg of we hoopvol kunnen zijn. Als ik professor Scheerder mag geloven die zei dat de vooruitgang heel groot is en dat hij hoopvol is voor de toekomst, dan ga ik daar zeker mee verder en zal ik er nog meer voor zorgen dat er via sport wordt geïntegreerd.

Mercedes Van Volcem (Open Vld): Minister, uw antwoord doet mij deugd. Participatie zowel op school, op het werk als in de sport, de cultuur en de jeugdvereniging blijft belangrijk als we willen samenleven. Sport ervaart bijna iedereen altijd als positief. Laat nu alstublieft geen ruis op die cijfers komen zodat we verder vooruitgang boeken en we samen winnen. Dat zou mooi zijn. *(Applaus bij Open Vld)*

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

**ONTWERP VAN DECREET houdende wijziging van diverse bepalingen inzake ruimtelijke ordening, milieu en omgeving
– 1149 (2016-2017) – Nrs. 1 tot en met 9**

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het ontwerp van decreet houdende wijziging van diverse bepalingen inzake ruimtelijke ordening, milieu en omgeving.

De algemene bespreking is geopend.

Mevrouw Pira heeft het woord.

Ingrid Pira (Groen): Voorzitter, minister, collega's, bijna dag op dag een jaar geleden werd hier kamerbreed de Klimaatresolutie goedgekeurd. Er werd hard over onderhandeld, vooral over de betonstop. U herinnert zich dat misschien nog wel. In Vlaanderen verliezen we per dag 6 hectare open ruimte. Tegen wanneer moest dit worden afgebouwd? Dat was de vraag. We kwamen overeen dat dat tegen 2040 moest.

So far, so good. Er waren woorden, en daarna was het wachten op de datum. Het eerste huiswerk ligt hier vandaag voor ons en luister naar de naam Codextrein. Het is een reeks wijzigingen aan de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening die de eerste stappen zet tot het realiseren van de betonstop.

Collega's, minister, ik zal maar met de deur in huis vallen. Vorig jaar had u ons mee, maar met dit huiswerk niet meer. We zijn ontgoocheld en op bepaalde punten zelfs kwaad. Niet dat er niets goed in staat, minister. De bouwstop in overstromingsgebieden bijvoorbeeld vinden we goed, alleen komt die er pas als het Instrumenten-decreet er is. Daar hebben we nog niets van gezien. De moeilijke knoop over plan-schade en planbatenvergoedingen onder andere moeten jullie nog doorhakken. We hopen zo snel mogelijk. We hopen nog dit jaar. We hopen nog deze legislatuur.

Maar ronduit ontgoocheld, collega's, zijn we over het feit dat de bouwvoorschriften in landschappelijk waardevol agrarisch gebied worden versoepeld. Dat zal hoe dan ook leiden tot meer verharding, terwijl uw eigen Beleidsplan Ruimte Vlaanderen zegt dat in landbouw- en natuurgebied 9000 hectare verharde oppervlakte onthard moet worden. Hoe gaat u dat realiseren met deze mogelijkheid om meer te bouwen?

Voorzitter, ik maak van deze gelegenheid gebruik om u te bedanken. Want begin juli stond deze Codextrein geagendeerd in de plenaire vergadering. Maar omdat de meerderheid op het laatste moment met maar liefst 86 amendementen kwam, hebt u op onze vraag het punt van de agenda gehaald en de Raad van State en de Strategische Adviesraad Ruimtelijke Ordening - Onroerend Erfgoed (SARO) gevraagd om de amendementen te onderzoeken.

En gelukkig maar, collega's. Want er zat niet één addertje onder het gras, er zaten veel wetgevingstechnische foutjes in die amendementen, die door de opmerkingen van de Raad van State gelukkig konden worden rechtgezet.

Maar het meest kwalijke – en de Raad van State is daar vlijmscherp over – is een artikeltje dat regelrecht inhaakt op iets dat ons heel na aan het hart ligt, namelijk de inspraak van de burger. Dat maakt ons kwaad.

Collega's, jullie moet goed weten wat jullie straks goedkeuren, zodat jullie niet schrikken wanneer jullie klachten van burgers krijgen over het feit dat hun beroepsrecht wordt uitgehold. Want nu kan iedereen die tegen een bouwproject is, administratief beroep aantekenen. En als dat beroep verworpen is, kan er naar de rechter worden gestapt. Als de nieuwe regeling, die in deze Codextrein staat, wordt goedgekeurd, collega's, zijn die beroepsmogelijkheden er enkel voor wie tijdens het openbaar onderzoek een bezwaarschrift indiende. Jullie kennen allemaal de gele affiches wel, collega's, die een project aankondigen en je uitnodigen om een bezwaarschrift in te dienen. Stel dat je ze niet hebt gezien, stel dat je toevallig weg was tijdens die periode, stel dat ze te verscholen zijn opgesteld door het gemeentebestuur en je geen bezwaar indiende: dan heb je geen rechten meer.

U denkt toch niet, minister, dat de ambtenaren hierdoor minder werk zullen hebben? Ze zullen net méér werk hebben. Want wat zullen de burgers doen om hun rechten te vrijwaren? Sowieso bezwaar indienen, natuurlijk. En u denkt toch ook niet dat de nieuwe regeling tot meer rechtszekerheid zal leiden? Want hier is de Raad van State zeer duidelijk en zelfs verontwaardigd: uw voorstel gaat regelrecht in tegen Europese verplichtingen. Het gaat regelrecht in tegen het verdrag van Aarhus, dat zegt dat het beroep zo breed mogelijk moet worden opengezet voor burgers. De eerste de beste burger die dit aanvecht, zal dus gelijk krijgen.

Minister, u bent juriste. Wat u hier voorlegt, is juridisch drijfzand. U zou de burger rechtszekerheid geven, maar u doet in feite het omgekeerde. De Raad van State is vlijmscherp voor deze teksten. Wilt u nu echt regelgeving maken die niet overeind blijft? En dat begrijpen wij ook niet van jullie, collega's van de meerderheid, dat jullie denken dat door het beknotten van het inspraakrecht de zaken sneller zullen verlopen. Wel, dat zal dus niet het geval zijn.

Trouwens, mensen gaan niet voor hun plezier naar de rechter. Al die moeite, die tijd, dat geld: wie doet dat nu voor zijn plezier? En neen, mensen gaan ook niet

naar de rechter gewoon omdat een project in hun achtertuin ligt en ze enkel hun eigen belang voor ogen hebben. Heel veel burgercomités hebben goed onderbouwde dossiers, knappe argumenten, logische redeneringen, vertrekkend vanuit het algemeen belang en met de lange termijn voor ogen. En weet u wat ons eigenlijk stoort? Dat is dat er met de jaren een soort sfeer is ontstaan waarbij de vertraging die grote projecten oplopen, in de schoenen van burgers wordt geschoven, terwijl het dikwijls gewoon om slechte projecten gaat. Denk maar aan Uplace, nefast voor de mobiliteit, het milieu, de middenstand.

Dit is bovendien niet het enige voorstel dat burgers treft. In het decreet Lokaal Bestuur, bij minister Homans, is er het artikel 194 dat wordt afgeschaft, ook al tegen het advies van de Raad van State in. En dus kunnen burgers niet meer in de plaats van hun bestuur naar de rechter gaan, de regeling die meermaals gebruikt werd in milieuzaken.

Waarom doen jullie dit, ministers en leden van de meerderheid? Jullie beseffen toch dat het inperken van inspraakrecht net tot meer procedures zal leiden en dat net het onder de arm nemen van burgers, het luisteren naar hun adviezen en zo vroeg mogelijk betrekken bij plannen en projecten, het ook durven aanpassen van plannen en projecten, dé toverformule is voor het snel laten verlopen van projecten?

Tot slot, collega's, – en hiermee eindig ik, voorzitter – moet er mij nog iets van het hart dat zowel aansluit bij mijn vorige opmerking rond inspraakrecht van burgers als bij de manier waarop hier in dit halfroond aan politiek wordt gedaan.

Want tussen die 86 amendementen zat er één verscholen die niets te maken heeft met het ontwerp van decreet, maar me wel heel bekend voorkwam toen ik het las. Ik heb het het amendement-Hens genoemd, dat ervoor moet zorgen dat de milieuvergunning van een Brasschaats bedrijf dat activiteiten ontwikkelde die in een industriezone thuishoren en niet in een zandwinningsgebied met nabestemming landbouw, nieuw leven kan worden ingeblazen. De milieuvergunning werd vorig jaar door de Raad van State na jarenlang hard werk van een burgercomité vernietigd. Dat burgercomité krijgt gelijk, maar wat gebeurt er vervolgens? Lobbywerk en parlementsleden van de meerderheid die van dit ontwerp van decreet gebruikmaken om de wet stiekem aan te passen. Dit moet stoppen. Dit maakt de politiek onbetrouwbaar. Dit voedt rechtsonzekerheid. Als dit blijft duren, zal het nooit in orde komen met onze ruimtelijke ordening, alle mooie resoluties en principes ten spijt.

Minister, vorig jaar stonden we hier met onze armen open. We zullen goeie voorstellen die de betonstop dichterbij brengen, in de toekomst uiteraard met veel plezier steunen. Maar vandaag, bij de eerste uitwerking van de principes die tot een betere ruimtelijke ordening moeten leiden, kunnen we niet anders – en we vinden dat heel erg en heel jammer – dan heel hard met onze vuist op tafel slaan. (*Applaus bij Groen*)

De voorzitter: De heer de Kort heeft het woord.

Dirk de Kort (CD&V): Mevrouw Pira, zou u uw beschuldiging kunnen verduidelijken? Ik vind de wijze waarop u dit voorafgaandelijk in de pers hebt bekendgemaakt, ook nogal bijzonder. U maakt de link tussen een amendement bij het ontwerp van decreet en het afleveren van een vergunning ten aanzien van dat bedrijf. Dat is mij onduidelijk. Ik heb het ook maar gelezen in de pers. Kunt u dit transparant verduidelijken?

Ingrid Pira (Groen): Mijnheer de Kort, ik heb de moeite gedaan om alle amendementen te lezen. In september vorig jaar werd na jaren tijdelijke vergunningen eindelijk een milieuvergunning vernietigd. Als je dan een paar maanden later in de amendementen die op het einde worden ingediend bij de Codextrein een

amendement vindt dat heel erg doet denken aan dat bedrijf en aan de uitbreiding van de activiteiten op een terrein, dan kon ik niet anders dan die link leggen.

U hebt in de pers gezegd dat niet u maar Open Vld verantwoordelijk is voor dat amendement. Ik heb voor het reces en ook daarna meermaals deze zaak met betrekking tot Hens in de commissie ter sprake gebracht. Het is door niemand van de meerderheid ontkend. Alleen de heer Ronse heeft vorige week gezegd dat hij zich niet aangesproken voelt, maar verder is dit door niemand ontkend. Ik kan dit alleen maar vaststellen.

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Ik heb daar ook nog extra duiding bij gegeven. Het is zo dat er geen bestemmingswijzigingen kunnen zijn. Het enige dat is opgenomen in het amendement, is dat mechanische bewerking en verrijking van grondstoffen mogelijk wordt gemaakt. Dat kan geenszins een bestemmingswijziging impliceren. Dat impliceert ook geenszins een vergunning. Er is enkel een decretaal kader mogelijk gemaakt om vergunningen aan te vragen. We voelen ons inderdaad op dat vlak helemaal niet aangesproken. U moet zeer omzichtig omgaan met dergelijke verdachtmakingen.

Ingrid Pira (Groen): Ik ben een zeer omzichtige politica, mijnheer Ronse. Ik heb ook in de commissie gezegd dat ik dit niet lichtzinnig doe. Als u mij direct tot de orde had geroepen, dan had ik dat zeker onderzocht. U hebt gewoon gezwegen. Voor mij is op dat vlak zwijgen toestemmen.

Mijnheer de Kort, u hebt bovendien in de pers gezegd – ik heb er u ook persoonlijk over aangesproken – dat het niet u was maar een andere partij. Ik kan daar alleen maar nota van nemen. Vecht het onder elkaar uit.

De voorzitter: De heer Ceyssens heeft het woord.

Lode Ceyssens (CD&V): Mevrouw Pira, we zijn hier het verkeerde debat aan het voeren. Het Vlaams Parlement keurt hier een decretaal kader goed, namelijk de Codextrein samen met een aantal amendementen.

Heel wat van die artikelen en amendementen kunnen inderdaad een decretale basis vormen voor het verstrekken van bouwvergunningen of, in de toekomst, omgevingsvergunningen. Dat is een waslijst. Het zal aan de vergunningverlenende overheid zijn om op basis van het decretaal kader al dan niet vergunningen te gaan verstrekken. Ik denk dat dit absoluut niet de plaats is om erover te discussiëren of het al dan niet opportuun is om een vergunning te verstrekken. We hebben daar dus ook niet op gereageerd, want ik denk niet dat dit de plaats is om dat debat daarover te voeren.

Ingrid Pira (Groen): Dat vind ik ook exact waar, mijnheer Ceyssens. Dit ontwerp van decreet is niet het moment om over iets totaal anders amendementen in te dienen. Het is die politieke praktijk, waarbij er op een sluipende manier amendementen en eigenlijk nieuwe decretale kaders worden geïntroduceerd waardoor er nieuwe vergunningen mogelijk zijn, die ik wil aanklagen. Dat is juist wat ik wil aanklagen.

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (sp.a): Ik wil me toch aansluiten bij mevrouw Pira, omdat men toch niet moet proberen het licht van de zon of zijn eigen daden te ontkennen. Wanneer er plots een dermate gedetailleerd en op maat geschreven amendement wordt ingediend bij een vrij algemene wetgeving, op het net gepaste ogenblik, dan is het nogal logisch dat daar vragen over worden gesteld. Collega's, 'the proof of the pudding is in the eating', natuurlijk. We zullen wel zien wat er nu vervolgens

gebeurt en in hoeverre u inderdaad de ruimte hebt gecreëerd en ervan zal worden gebruikgemaakt bij het lokale protest, dat mijns inziens terecht is en dat ook door de gerechtelijke overheden terecht is bevonden. Het is echter een algemene tendens in dit ontwerp van decreet, vooral bij de amendementen, dat heel wat nieuwe regels zijn ingediend, ook als het gaat over landschappelijk waardevol agrarisch gebied, bijvoorbeeld, naar aanleiding van gerechtelijke procedures waarin de Vlaamse overheid of de lokale overheid ongelijk heeft gekregen omdat ze inging tegen belangen van lokale bewoners, van rechtstreeks betrokkenen, van omliggende eigenaars. Dat staat zelfs in de uitleg, dat staat in de verantwoording, dat staat te lezen in wat u zelf hebt ingediend. Het antwoord van de Vlaamse overheid is dan steevast – en dat is historisch zo: 'Weet je wat, dan gaan we de regels aanpassen zodat we wél onze zin kunnen doen, en dan zijn we van die ambetanteriken af.' Dit hele ontwerp van decreet is daar opnieuw van doorspekt, en het staat haaks op alles wat goede ruimtelijke ordening zou moeten zijn, op de consensus die daar maatschappelijk over zou moeten zijn. Het gaat telkens over deze en gene een plezier doen en als het gerecht dat niet toelaat, dan past men de wet aan. Dit ademt precies die geest uit. Dit is een zeer specifiek voorbeeld. Als u het tegendeel wilt bewijzen, dan zullen we wel zien wat er vervolgens gebeurt, maar nogmaals, ruimtelijke ordening gaat niet alleen maar over degene die een aanvraag doet een plezier willen doen. Het gaat over maken dat de omgeving voor iedereen leefbaar is, niet alleen voor die ene aanvrager.

De voorzitter: De heer Rzoska heeft het woord.

Björn Rzoska (Groen): Ik sluit me aan, zowel, uiteraard, bij de woorden van collega Pira als bij die van collega Tobback. Wij maken hier natuurlijk de decretale grond. Dat is het fundament van onze kritiek. Ik heb geen glazen bol, ik kan niet vooruitlopen, maar jullie zijn het die dat amendement hebben ingediend, jullie zijn het die de decretale grond mogelijk gaan maken. We zullen dus inderdaad zien wat er gaat gebeuren. Het is inderdaad zo dat er een hele reeks amendementen zijn ingediend, zeer laat. Door de tegenwoordigheid van geest van een aantal mensen, gesteund ook door de voorzitter van dit parlement, hebben we gelukkig nog een fase richting de Raad van State kunnen inbouwen, maar in dit specifieke geval creëren jullie een rechtsgrond die het mogelijk zal maken om een vergunning specifiek voor dat bedrijf te verstrekken. Als er nu één ding is waarvan ik dacht dat we er met heel dit parlement van overtuigd waren na de debatten die we de afgelopen maanden hebben gehad, dan is het dat we het op het vlak van ruimtelijke ordening fundamenteel anders gingen doen, dat we fundamenteel gingen bijsturen, omdat dat ook broodnodig is in Vlaanderen. Collega's, als er dan iemand is die de vinger op de wonde legt, dan moet ik na zoveel maanden vaststellen dat ik niet zo veel zie van die verandering in dat ruimtelijk beleid.

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Collega Rzoska, het laatste wat u zei, is eigenlijk een perfecte inleiding bij hetgeen ik wil zeggen, want eigenlijk is de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (VCRO) net de voorbode voor de hele omslag qua ruimtelijk beleid die wij gaan maken.

Er zit heel wat in dat minstens in lijn is met de ideeën van uw fractie, of met de gedachten die u in het parlement altijd hebt geopperd. Het belangrijkste voor onze fractie is dat dit ontwerp van decreet de basis legt om het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen, de bouwshift vast te stellen. Het geeft de decretale mogelijkheid om overstromingsgebieden, signaalgebieden te vrijwaren en opnieuw om te vormen tot open ruimte. Het biedt de mogelijkheid te gaan verdichten, om meer ruimtelijk rendement te krijgen, om waar het al bebouwd is, meer mogelijk te maken. Dit ontwerp van decreet maakt komaf met oude bijzondere plannen van aanleg (BPA's), met oude verkavelingsvoorschriften, met oude voorschriften over

industrieterreinen, waar er heel oude clichébestempelingen waren over wat kmo is en wat milieubelastend, met als gevolg dat er nog wat kavels leeg waren.

Dit ontwerp van decreet is wel degelijk een complete ommezwaai, een complete revolutie op het vlak van ruimtelijke ordening. Ik vind het dan ook bijzonder spijtig dat op basis van een amendement, waarover wordt gespeculeerd, wordt gesteld dat dit ontwerp van decreet de voorbode is van – ik weet niet meer hoe u het noemde – een ruimtelijke ordening die we absoluut niet willen en die op maat is geschreven van concrete casussen enzovoort. Neen, dat is dit ontwerp van decreet niet, althans wat onze fractie betreft. Dit ontwerp van decreet is werkelijk de omslag.

Het is de voorbode van nog twee andere zaken, zijnde het Instrumentendecreet, waarin we een duidelijke visie zullen uitwerken over planbaten en planschade, en de bouwshift zelf – ik spreek niet graag over betonstop – waarmee we onze open ruimte in Vlaanderen zullen vrijwaren.

Wat zit er concreet in voor onze fractie? Ik heb zes punten genoteerd die we absoluut goed vinden. Dat is uiteraard het feit dat de decretale basis voor het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV) erin zit, dat overstromingsgebieden naar open ruimte kunnen worden geconverteerd, dat we hogere rendementen kunnen krijgen, het as-buittattest 2.0, de oude reservatiestroken die worden opgeheven, en uiteraard ook de rechtszekerheid – daarnet deden sommige collega's minnetjes over het feit dat we een trechterprocedure hebben – dat je pas een beroep kunt indienen op het moment dat je een bezwaar hebt ingediend tijdens het openbaar onderzoek. Onze fractie vindt het nogal absurd dat mensen tijdens het openbaar onderzoek hun verantwoordelijkheid niet nemen, maar wel pas nadien tijdens een beroep.

Gisteren heb ik hierbij een kanttekening gemaakt, namelijk dat het misschien wel nuttig zou kunnen zijn dat openbare besturen mensen die bezwaren hebben ingediend tijdens een procedure, op de hoogte stellen van de beslissing of het al dan niet is vergund, zodat die mensen perfect geïnformeerd zijn om dan al dan niet beroep aan te tekenen. Ik heb begrepen dat de minister positief had gereageerd om dat mee te nemen.

Collega's, laat ons hier oprecht en eerlijk zijn. Ik hoop dat de oppositie zal onderschrijven dat dit ontwerp van decreet een belangrijke voorbode is van onze ambitie om naar meer open ruimte in Vlaanderen te gaan, en naar een meer eenvoudige en rechtszekere ruimtelijke ordening.

Ingrid Pira (Groen): Mijnheer Ronse, in het begin zei u dat we het hele ontwerp van decreet afschieten op basis van een amendement, dat dan ook nog betwifelbaar is. Ik hoop dat u goed hebt geluisterd naar wat ik heb gezegd in mijn betoog. Drie vierde van mijn tussenkomst ging over waar de Raad van State tot twee keer toe over is gevallen, namelijk de beperking van de toegang tot de rechter voor de burger.

Met het laatste heb ik afgesloten als voorbeeld van een politieke praktijk die ik absoluut niet kan tolereren, en die eigenlijk moet verdwijnen uit het Vlaams Parlement. Drie vierde van mijn tussenkomst ging over de beperking van de toegang tot de rechter en het feit dat ik denk dat de minister zich daarmee in moeilijkheden werkt.

Axel Ronse (N-VA): Mevrouw Pira, ik vind het spijtig dat u het niet hebt gehad over het feit dat het BRV met dit ontwerp van decreet eindelijk wordt vastgesteld. We creëren een doorbraak met betrekking tot de signaalgebieden. Er komt een decretale mogelijkheid om er open ruimte van te maken. U moet de intellectuele eerlijkheid hebben vooral dit te onderkennen en in het ontwerp van decreet te zien.

Ingrid Pira (Groen): Mijnheer Ronse, ik zal u straks mijn tekst doorsturen. Het verwondert me, want meestal bent u zeer alert en luistert u goed. Ik ben begonnen met de stelling dat het ontwerp van decreet positieve elementen bevat. Ik heb naar de overstromingsgebieden verwezen.

De voorzitter: De heer Ceyssens heeft het woord.

Lode Ceyssens (CD&V): Voorzitter, namens de CD&V-fractie ben ik blij te mogen stellen dat we met deze Codextrein een eerste aanzet geven voor de realisatie van het BRV. Administratief creëren we zeker en vast een aantal mogelijkheden om sneller te verdichten.

Ik verwijs naar de verkavelingsvoorschriften die vijftien jaar oud of ouder zijn. Vaak zijn ze ruimteverslindend, maar nu zullen ze niet langer een verplichte weigeringsgrond kunnen vormen. Ik verwijs naar de procedure tot wijziging van verouderde inrichtingsvoorschriften in bijzondere plannen van aanleg en in ruimtelijke uitvoeringsplannen. Ik verwijs naar de vereenvoudiging van de wijzigingsprocedure voor verkavelingen op verzoek van de eigenaar. Ik verwijs naar de aanduiding van gebieden als watergevoelig openruimtegebied met het oog op de bescherming van het watersysteem. Er zijn nog andere voorbeelden, zoals het feit dat het aanbrengen van gevelisolatie van maximaal 26 centimeter aan de buitenzijde van een woning als aanpassingswerken zal worden beschouwd.

Er worden heel wat instrumenten aangereikt waarmee we een stap vooruit kunnen zetten. We hebben in de commissie echter duidelijk gesteld dat de volgende stap uiteraard het Instrumentendecreet moet zijn. Met de Codextrein bieden we de mogelijkheden om verder te verdichten. Indien we in de toekomst harde bestemmingen naar zachte bestemmingen willen omzetten, moeten we over een duidelijk Instrumentendecreet beschikken om de betrokken eigenaars op een deftige wijze schadeloos te kunnen stellen.

Dit is niet meer of niet minder dan wat CD&V tijdens het debat over het BRV heeft verklaard. Ik wil nog een aantal elementen aanhalen die we zeker en vast ook belangrijk vinden aan wat we vandaag zullen goedkeuren.

Ik begin met het as-builtattest. Dit is een eerste stap in het geven van rechtszekerheid aan kopers van een woning. Ik geeft hiervoor steeds het voorbeeld van een wasmachine. De verkoper moet verplicht een volledig attest afleveren waarop alle mogelijke prestaties van de machine staan. Maar als een Vlaming ongeveer de belangrijkste aankoop van zijn hele leven doet, namelijk de aankoop van een woning, blijkt achteraf soms dat hij een kat in een zak heeft gekocht: een woning die niet gebouwd is zoals ze vergund werd en waar nooit tegen opgetreden is. Dit as-builtattest, dat nog facultatief is, moet mensen de garantie bieden dat een woning effectief is gebouwd zoals ze is vergund. Ik maak de vergelijking met de Car-Pass voor tweedehandsauto's. Vroeger was dat een kwaliteitsmerk, maar dat heeft stilaan zo veel ingang gekregen dat nu geen tweedehandsauto's zonder Car-Pass meer worden verkocht. Ik hoop dat het as-builtattest een eerste opstap kan zijn om de mensen in verband met een zeer belangrijke aankoop meer rechtszekerheid te bieden.

Mijnheer Tobback, ik wil verwijzen naar de regeling voor het landschappelijk waardevol agrarisch gebied. Ik doe dat niet om het een of het ander te remediëren. De Raad van State heeft uitspraken gedaan waarin wordt geponeerd dat er onduidelijkheid is over het agrarisch gebied. Met dit ontwerp van decreet leggen we duidelijk vast wat in het waardevol agrarisch gebied al dan niet nog kan.

Ik wil verwijzen naar de mogelijkheid om in landbouwgebied paardenstallen en stallen voor hobbydieren te bouwen. Dit grijpt terug naar een vroegere omzendbrief, maar de regeling is verstrengd. Er is een absoluut maximum van 200 vierkante meter en er moet worden gebouwd in een straal van vijftig meter van een vergunde woning. Op die manier kunnen we de open ruimte vrijwaren.

Mijnheer Ronse, u hebt de opheffing van de reservatiestrook daarnet al aangekaart.

Collega's, ik wil even ingaan op de teneur die men hier probeert te creëren alsof we met deze Codextrein de inspraak bij de burger willen beknotten. Mevrouw Pira, ik ben het volledig met u eens als u zegt dat de overheid ervoor moet proberen te zorgen dat er vroegtijdige inspraak is, dat er inspraak is waar rekening mee kan worden gehouden, waarop eventueel kan worden bijgestuurd. Precies met die argumenten is het vandaag gerechtvaardigd te vragen aan de burger om van bij het begin te participeren in het hele verhaal van een bouwvergunning. Blijven wachten en blijven zwijgen tot er uiteindelijk een besluit is genomen, en dan in het verweer kruipen, daar heeft niemand iets aan. Degene die in het verweer gaat, heeft er niets aan, de initiatiefnemer heeft er ook niets aan. Er worden allerlei voorbeelden aangehaald. Ik vind het eigenlijk een beetje flauw om te zeggen dat men in die periode net op vakantie zou zijn. Inderdaad, in verband met de mensen die meer dan dertig dagen op vakantie zijn geweest in die periode, bepaalt artikel 133, 2° en 3°, duidelijk dat een uitzondering wordt gemaakt wanneer men aantoonst dat men op dat moment in de onmogelijkheid was om een standpunt, opmerking of bezwaar in te dienen. Dat staat letterlijk als uitzondering in het artikel. Kom dus niet af met verhaaltjes dat men op dat moment geen bezwaar kon maken. De mensen die dat op dat moment niet konden doen, kunnen nog naar de Raad van State stappen. Dat is heel duidelijk. In dat geval zeggen dat men niet meer naar de Raad van State kan, is onzin. Er wordt gewoon gevraagd aan de burger om zijn bezwaar of bemerking in het begin van de procedure te maken. Ik denk dat dat goed bestuur is, want dan kan het bestuur er nog op reageren, dan kan het bestuur nog bijsturen. Als de vergunning is afgeleverd, is het veel te laat. Wie dan nog vindt dat zijn bezwaar onterecht is behandeld, kan op dat moment nog altijd naar de Raad van State trekken.

Ik wil trouwens wijzen op de Nederlandse algemene wet Bestuursrecht, bijzondere bepalingen over bezwaar en administratieve beroepen, afdeling 7.1: "Degene aan wie het recht is toegekend beroep bij een bestuursrechter in te stellen, dient alvorens beroep in te stellen, bezwaar te maken." Waarom zouden wij in Vlaanderen niet kunnen wat men in Nederland wel kan?

De voorzitter: Mevrouw Peeters heeft het woord.

Lydia Peeters (Open Vld): Het was wat een abrupt einde, maar ik kan de heer Ceyssens en de heer Ronse alleszins volgen in hun standpunt. Onze fractie is zeer tevreden dat de Codextrein eindelijk het eindstation nadert. We weten dat het ontwerp van decreet al van november 2016 dateert. Mevrouw Pira heeft al terecht opgemerkt dat er heel wat amendementen zijn gekomen. Er zijn heel wat technische amendementen gekomen, maar ook een belangrijk aantal inhoudelijke amendementen. Onze fractie ondersteunt dit ten volle.

De meerwaarde van deze Codextrein is dat het onderschrijft wat iedereen in dit halfroond onderschrijft, namelijk 'meer doen met minder ruimte'. Dat principe steunen we allemaal. Dat principe is ook opgenomen in het witboek Beleidsplan Ruimte Vlaanderen. Met de wijzigingen in de Codex Ruimtelijke Ordening kunnen we straks toch al heel wat meer van die principes hard maken.

Het is ook heel belangrijk dat de decretale basis wordt gelegd voor het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen enerzijds, maar uiteraard ook voor de gemeentelijke en de provinciale beleidsplannen. We weten dat zeker de provincies daar al volop mee bezig zijn. Nu komt er een decretale basis. Ook daarom is het dus een goede zaak dat het decreet vandaag ter stemming voorligt.

Een ander zeer positief element – de heren Ceyssens en Ronse hebben het ook al vermeld – is de administratieve vereenvoudiging, om het ruimtelijk rendement mogelijk te maken. Ik denk aan het vereenvoudigen bij het wijzigen van verkelingsvoorschriften, zowel door private eigenaars als door lokale besturen. Ik

denk ook aan de regel dat verkavelingsvoorschriften die ouder zijn dan vijftien jaar geen weigeringsgrond meer mogen zijn en aan het makkelijker aanpassen van voorschriften in verouderde BPA's of RUP's. Dat komt allemaal alleen maar de vereenvoudiging van de procedures en van de regelgeving ten goede. Dat onderschrijven wij dus ten volle.

Wat betreft de watergevoelige overstromingsgebieden of signaalgebieden is het goed dat er een regeling komt, maar het is ook heel goed dat we straks zullen stemmen over een amendement dat ingaat op de vergoedingsregeling voor eigenaars van gronden in een overstromingsgebied. Voor hen moet er rechtszekerheid komen en ik ben blij dat er pas definitief kaarten kunnen worden opgesteld wanneer er zekerheid is over een vergoedingsregeling en over het Instrumentendecreet, dat er hopelijk zo snel mogelijk komt.

Ook de regeling rond de reservatiestroken zorgt vandaag nog voor heel wat rechtsonzekerheid, vooral voor mensen die in de nabijheid van zo'n reservatiestrook wonen. Vaak weet men al dat er nooit een uitbreiding zal komen, bijvoorbeeld, van een waterweg. Het is goed dat daar straks een definitieve regeling voor komt en dat de Vlaamse Regering uiterlijk tegen 31 december 2018 zal bepalen welke reservatiestroken definitief kunnen worden opgeheven zodat mensen daarvoor een andere bestemming kunnen krijgen.

Voor ons is het belangrijk dat er geen boete zal worden opgelegd aan lokale besturen die laattijdig zouden beslissen, zeker gelet op de problemen die we vandaag kennen met het omgevingsloket, dat nog niet goed functioneert. Bij laattijdige beslissingen liggen de problemen niet zozeer bij de lokale besturen, maar ze zijn vaak van een andere aard. Daarom juichen we de goedkeuring van dit amendement toe.

Ook de regeling rond de weidedieren juichen we toe. De heer Ceyssens heeft het daar al over gehad. Het liefst van al zagen wij de volledige regeling zoals ze in de omzendbrief van Dirk Van Mechelen van 2002 was opgenomen. Deze regeling is ietwat beperkter, maar toch een goede oplossing voor iedereen die niet beroepsmatig als landbouwer weidedieren wil houden. Het is zeker ook omwille van het dierenwelzijn goed dat die dieren een stal kunnen krijgen, ook al vallen ze niet onder de beroepslandbouw.

Het laatste amendement heeft te maken met de integratie van de socio-economische vergunning en de vegetatiewijziging in de omgevingsvergunning. Het is spijtig dat daarvoor niet de aanvankelijk vooropgestelde datum van 1 januari 2018 wordt gehanteerd. Dat lijkt nu niet haalbaar en straks zal de Vlaamse Regering een andere datum moeten bepalen. Ik hoop dat ze niet zal talmen en er alleszins voor zal zorgen dat die integratie er zo snel mogelijk komt. Dat is in het belang van elke kmo'er of van elk bedrijf dat naast zijn omgevingsvergunning ook een socio-economische vergunning nodig heeft.

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (sp.a): Ik wil een paar opmerkingen maken, zowel over de behandeling van dit ontwerp van decreet als over de inhoud.

Het is in deze discussie al een paar keer aan bod gekomen: dit ontwerp is vertrokken met goede intenties, mijnheer Ronse, daar ben ik het mee eens. Zoals ook het hele besluit van de Vlaamse Regering en de klimaatresolutie – of we het nu bouwshift of betonstop noemen – vertrokken zijn met goede intenties. Misschien gaat het ons zelfs lukken om een paar van die goede intenties waar te maken. Laten we allemaal samen hout vasthouden en dat proberen te doen. Maar het is ook een decreet dat toch alweer typisch teruggrijpt naar die Vlaamse manier van wetgeving maken: grote principes vooropstellen en vervolgens met

amendementen een waslijst van uitzonderingen maken die ervoor zorgt dat er toch niet te veel volk last heeft van die principes.

Vooraf in ruimtelijke ordening zijn we daar altijd ontzettend sterk in geweest. Wie wil weten wat daarvan de gevolgen zijn, moet straks in zijn auto stappen en naar eender waar in Vlaanderen rijden en kijken naar wat hij onderweg tegenkomt. Als ik het hier wat lang rek en als u bijgevolg laat genoeg vertrekt, zal het misschien beter meevallen, maar als u wilt weten waarom u zo waanzinnig lang in de file staat, en waarom het op veel plaatsen niet mogelijk is om een horizon te zien, dan is het omdat we in ruimtelijke ordening grote principes hebben – zoals we in ruimtelijke ordening altijd grote principes hebben gehad –, maar ze nooit hebben toegepast omdat we altijd regelingen hebben gemaakt die ervoor zorgen dat we ervan konden afwijken.

Mijnheer Ceyssens, u verwijst naar Nederland. Dat is een mooi voorbeeld. In Nederland heeft men geen as-buittatetest nodig. In Nederland heeft men er namelijk voor gezorgd dat wat er gebouwd wordt, wel degelijk overeenstemt met de vergunning. Het feit dat wij iets als een as-buittatetest nodig hebben, bewijst op zich al dat in dit land de overheid al vele jaren tekortschiet en dat zij blijft abdiceren. Want het eerste wat u, als u een klein beetje een verantwoordelijke bestuurder bent, moet doen, is een vergunning afleveren en er dan voor zorgen dat ze verdomme wordt nageleefd!

Het is toch wel heel bizar dat we zonder meer en zonder daarbij stil te staan, zeggen: 'Weet ge wat we nodig hebben? We hebben een as-buittatetest nodig, zodanig dat, als ge iets koopt, tenminste gij zeker zijt dat gij geen last gaat hebben van het gevoel van de vorige waartegen we nooit hebben opgetreden.' Dat men zelfs niet meer beseft hoe aberrant en absurd en hoe 'malgoverno' zo iets is, versta ik eigenlijk niet! Dat we op het moment dat we de grote principes toepassen met een uitgestreken gezicht zeggen: 'Toppie! We hebben nu eindelijk een systeem gevonden waardoor we van ons eigen gevoel geen last meer zullen hebben!' Dat vind ik toch heel sterk. We zeggen dan: 'Proficiat, Vlaams Parlement, zie eens wat we hebben gerealiseerd!' En we hebben tegelijkertijd nog een aantal andere amendementen geregeld en gemaakt om tegen de Raad van State of andere rechtbanken te kunnen ingaan als die het hebben over het feit dat de Vlaamse overheid een landschappelijk waardevol agrarisch gebied heeft afgebakend – en dat betekent logischerwijs, want het staat in de logische principes die in het decreet staan ingeschreven, dat je daar een aantal dingen niet meer mag bouwen want als je er grote dingen inzet is dat landschap natuurlijk naar de knoppen. Maar wat doen we als we vaststellen dat we botsen op die regels, die we zelf hebben gemaakt? Dan amenderen we erop en we zeggen: 'Dat is toch niet tof dat die mens er niet mag bouwen. Dat kan toch niet zijn?' Zie maar naar dat of dat geschil dat we hier hebben gehad, ze staan zelfs ongeveer letterlijk in de amendementen. Gaan we dan de afbakening veranderen? Ah neen, want dan moet je dat uitleggen en vaststellen dat we niets meer overhouden. Neen, we gaan maken dat je dan toch nog een klein beetje kunt bouwen. Als we een proces over een vergunning verliezen, of het nu Hens of iets anders is, wat doen we dan? Zeggen we dan dat het ons spijt omdat we de logische consequenties van onze eigen grote principes moeten dragen? Neen, we passen de wetgeving een beetje aan zodat we daar toch weer iets kunnen ritselen.

Dit is, jammer genoeg, een gemiste kans om een einde te maken aan de traditie van de Vlaamse, morsige, slordige – en ik ga niet verder gaan dan dat, ik ga het niet over restaurants en noem maar op hebben – foefelende manier waarop we in Vlaanderen met onze publieke ruimte en ons algemeen belang omgaan. Die kans hebt u hier, op zijn zachtst gezegd, wel een klein beetje gemist.

Blijkbaar bent u er zich van bewust dat als u op deze manier ruimtelijke-ordnungsregels blijft toepassen in een alsmaar dichter bevolkt land met alsmaar

mondiger burgers, dit tot alsmaar meer problemen gaat leiden. De tijd dat je nog wat kon afkopen, is ook voorbij. De huidige mondige burger is slim genoeg om dan naar een rechter te stappen en u het leven zuur te maken.

Het is dankzij een aantal van die overheden en mondige burgers dat ondingen zoals de oorspronkelijke Oosterweelverbinding en Uplace er vandaag nog altijd niet staan, gelukkig maar. Is dat tof voor een bestuur? Neen, natuurlijk is dat niet tof voor een bestuur. Men zou misschien beter vooraf een beetje consequenter en rechtlijner en duidelijker zijn, dan hoeft die burger dat niet namens u te doen, dat probleem uiteindelijk oplossen.

We moeten daar in de toekomst met zijn allen veel consequenter, eerlijker en duidelijker mee omspringen, zodat iedereen weet hoe we erin gaan slagen om die open ruimte die iedereen wenst, die betaalbare huisvesting die iedereen wenst, die toegang tot gemakkelijk vervoer die iedereen wenst, om die geordend en redelijk waar te maken, we gaan dat samen afspreken, gaan dat helder doen, we gaan dat in klare regels toepassen, iedereen gaat weten waar hij zich aan te houden heeft. En je moet niet een stuk grond kopen dat geen bouwgrond is en achteraf komen zagen, of daarop bouwen en achteraf een attestje vragen. Neen. Neen is neen en ja is ja, voor iedereen. En dan kun je iedere rechtszaak winnen, collega Ceyssens en collega Peeters. Dan hoeft de overheid niet bang te zijn van de klagende burgers. Dan hoeft de overheid niet bang te zijn van de Raad van State en van procedures. Dan ga je die allemaal winnen. Al die zaken ga je winnen als je een zorgvuldige, rechtlijnige, correcte en democratische overheid bent geweest. En dan hoeft je inderdaad ook niet een soort 'bezwaarplicht' in te voeren. U mag nu Nederlandse voorbeelden citeren zoveel u wilt, collega Ceyssens, maar zowel de eigen strategische adviesraad als de Raad van State als verschillende andere redelijk eminente juristen, hebben duidelijk gemaakt dat wat u hier wilt goedkeuren, eigenlijk in strijd is met internationale en Europese engagementen, dat het eigenlijk onwettig is en dat u het nog eens extra bemoeilijkt hebt door er nog eens bij te zeggen dat het bezwaar niet pro forma mag zijn. Niemand van u kan uitleggen wat dat betekent, dat het niet pro forma mag zijn. Het zal met andere woorden opnieuw een rechtbank zijn die dat zal interpreteren. U hebt weer een vorm van 'flou artistique' gecreëerd, alleen maar om aan die burger duidelijk te maken dat u het lastiger gaat maken om protest aan te tekenen tegen een overheid en om die rechten finaal hard te laten gelden.

Ik ben er redelijk van overtuigd dat u hiermee juridisch met uw kop tegen de muur zult lopen en dat het een of twee zaken tot desnoods bij het Europees Hof zal kosten om hier een einde aan te maken, want dit is wettelijk niet in orde. Maar het zegt opnieuw iets over de mate waarin u de vrijheid van besturen wilt hebben om ergens een bocht rond te maken, om een mouw te passen aan een paar dingen die we hebben afgesproken, 'maar waar we u toch niet mee gaan lastigvallen, mijnheer de initiatiefnemer. Het is spijtig dat we dat gezegd hebben. We hebben dat wel gezegd, maar dat was voor al diegenen die het wilden horen. Maar we gaan het toch niet zo doen dat jij daar ook last van hebt. We gaan dat wel regelen. En als we dat goed genoeg regelen, en we maken dat niet al te duidelijk en ze zijn te laat met hun bezwaar, dan kunnen ze er zelfs niet meer tegen in beroep gaan. Dan ben je er helemaal van af.'

Dat is de sfeer die u aan het creëren bent. Dat is de boodschap die u hier uitzendt. En dan hebben, mijnheer Ronse, alle grote principes die we samen onderschrijven – en ik zal ze met u blijven onderschrijven totdat men ze uiteindelijk misschien uit diepe schaamte eens in de praktijk zal toepassen ook – geen enkele waarde. Dan verkoopt u een hoop holle praat. En dan zult u in de toekomst vooral geconfronteerd blijven met de eeuwige strijd die we nu al jaren voeren in deze regio – deze zogenaamd goed bestuurde regio, want wat we zelf doen, doen we beter – met de continue guerrilla rond gevoelf, regel, gedineer en ge-wine-

and-dine, waarvan de Raad van State u zó een grote waslijst kan schrijven als het over ruimtelijke ordening en milieuvergunningen gaat.

En we krijgen er nog elke dag nieuwe voorbeelden van. We zijn elke keer opnieuw gefrustreerd over het feit dat die lastige burgers in beroep gaan tegen vergunningen. Wel, als we het hun goed zouden kunnen uitleggen, met duidelijke regels, gebaseerd op het algemeen belang, dan zou er geen enkel van die beroepen succes hebben en dan had u daar geen enkel probleem mee. Als u bang bent voor die beroepen en ze probeert te beperken, zelfs op een manier die eigenlijk niet strookt met opnieuw die grote principes die we ooit zijn aangegaan inzake rechtsbescherming en het Verdrag van Aarhus, dat u zo na aan het hart ligt, minister – als u denkt dat u het op die manier gaat oplossen, gaat u alleen maar de pijn verder rekken.

Deze regering zegt de hele tijd dat toekomstige generaties belangrijk zijn, maar u gaat de moeilijkheden voor die toekomstige generaties om het op termijn recht te zetten, de hele rommel op te ruimen, alle bijkomende dingen die u nu weer gaat toelaten in een aantal gebieden – want door het opheffen van verkavelingsvoorschriften en verdichtingen zonder dat u daarbij regelt dat het ook goed ontsloten moet zijn, gaat u opnieuw in een aantal tuinen bijkomende koterijen laten bouwen omdat daar geld mee te verdienen valt, en dan vaststellen dat je daar niet weg raakt omdat er geen trein, geen bus of wat dan ook rijdt – u gaat op die manier, en los van alle holle woorden en grote principes, de pijn alleen maar verder rekken. U gaat, in ieder geval op dat vlak, de Vlaamse malgoverno alleen maar verder rekken. Proficiat, maar sp.a zal in ieder geval niet meestemmen. Dank u wel. (*Applaus bij sp.a*)

Axel Ronse (N-VA): Collega Tobback, ik heb een dubbel gevoel. Aan de ene kant vind ik het bijzonder spijtig dat ik hier in het parlement tegen u moet debatteren omdat ik weet dat we het fundamenteel eens zijn over de principes rond ruimtelijke ordening. Aan de andere kant bent u een fantastisch debater, u kunt de dingen mooi uitleggen en u kunt eigenlijk alles verkopen, maar hier zijn we het toch aan onszelf verplicht om uw verhaal dat u nu gebracht hebt, te weerleggen.

Ikzelf ben een jong parlamentslid. Het is mijn eerste legislatuur hier. Ruimtelijke ordening is, net zoals voor u, een thema dat mij bijzonder aan het hart ligt omdat ik denk dat alle maatschappelijke zaken zoals file, klimaat en noem maar op er voor een deel aan de grondslag van liggen. Ik vind het bijzonder, bijzonder spijtig dat u een dergelijke bloemlezing geeft over dit ontwerp van decreet en een intentieproces maakt.

U hebt het as-builtattest op een leuke manier voorgesteld, maar u hebt er niet bij verteld dat het as-builtattest absoluut geen regularisatie van bouw misdrijven of bouwafwijkingen inhoudt. Eigenlijk is het as-builtattest iets waar u als socialist, bekommerd om de consument, enorm hard voor moet zijn, want het is eigenlijk een attest dat aan de koper van een woning of een pand zekerheid geeft dat er geen bouw misdrijven op zitten. U verwoordt onze trechterprocedure inzake bezwaar tijdens openbaar beroep, als 'je wilt de burger uitschakelen' terwijl wij – we kunnen daar principieel van mening over verschillen – dat net doen om de burger meer te engageren en meer te betrekken in dat openbaar onderzoek. Er worden soms ook karikaturen van gemaakt, zoals iemand die op reis is en het niet heeft gezien enzovoort. Collega Ceyssens heeft verwezen naar al die uitzonderingsmogelijkheden waarin is voorzien.

U hebt ook aangegeven dat deze regelgeving en de amendementen vooral uitgaan van 'die kan daar niet verder bouwen', 'die zit daar met een probleem' enzovoort. Dat zal wel zijn zeker, als er amendementen worden ingediend, als we regelgeving maken, dat dat op zijn minst geïnspireerd is op een aantal concrete voorbeelden die uit het leven zijn gegrepen. Dat zal wel zijn! We leven in Vlaanderen, een regio

van 6 miljoen inwoners. Bepaalde dingen in ruimtelijke ordening moet je verzoe-
nen, een stuk rechtszekerheid en de mogelijkheid om door te doen. Maar er is op
geen enkele manier een amendement ingediend dat aan een zeker concreet dos-
sier wil tegemoetkomen.

Collega Pira heeft het vaak over een amendement rond ontginningen. Het enige
wat daarin staat is dat in ontginningsgebied je naast het ontginnen van de stof,
die grondstof ook kunt verrijken. Ik denk dat dat in een zinvol cradle-to-cradle-
principe en duurzaam gebruik kan passen.

Ik vind het bijzonder, bijzonder spijtig dat hier een dergelijk intentieproces wordt
gemaakt over een ontwerp van decreet dat verdorie voor een eerste keer sinds
lang eindelijk een echte stap is naar behoud van open ruimte, naar een bouw-
shift. Ik hoop dat u effectief – zoals u ook bent begonnen – het principe van ‘the
proof of the pudding is in the eating’ zult hanteren en hier geen intentieproces
zult maken van het werk van enerzijds een regering en anderzijds een parlement
dat het goed meent met de ruimtelijke ordening in Vlaanderen en daar inderdaad
echt een revolutie in wil ontketen.

Lode Ceyssens (CD&V): Mijnheer Tobback, ik betreur dat u dit wetgevend werk
een beetje afdoet als gesjoemel en gefoefel. U bent een zeer sterk redenaar, ik
geef dat grif toe, en u verstaat de kunst om de lachers op uw hand te krijgen,
maar erg diep bent u niet op de inhoud ingegaan. Maar ik wil toch repliceren op
drie bemerkingen die u hebt gemaakt.

Uw as-buittattest, wel, mijnheer Tobback, in een ideale wereld zouden we inderdaad
bij elke bouwwerf een inspecteur hebben om te kunnen vaststellen of het betonni-
veau, de vloerspiegel, tot op de centimeter juist ligt, of alles tot op de centimeter
juist ingeplant is, of er nergens enige uitstulping in de bouw verschijnt die niet ver-
gund is enzovoort. Voor alle duidelijkheid: het as-buittattest is geen regularisatie.

Ik denk dat u ze de kost niet wilt geven, we kunnen nog heel lang fulmineren
over alle fouten uit het verleden, dat is niet de taak van het parlement, van ons
wordt verwacht dat we oplossingen aanreiken, maar er staan in Vlaanderen nog
gebouwen genoeg die hoofdzakelijk vergund zijn, maar die – ik zeg maar iets –
een halve meter verkeerd ingeplant zijn.

Binnen een BPA of RUP waar de afstand tot de perceelgrens zo is vastgelegd dat
daar niet van af te wijken valt, zal je maar het koppel zijn dat in volle vertrouwen de
woning koopt. Als je dan stedenbouwkundige inlichtingen gaat vragen bij de notaris,
zijn er geen inbreuken gekend. De dag dat het koppel naar het gemeentehuis stapt
met een nieuw inplantingsplan voor een bijkomende vergunning, voltrekt zich een
drama. Wij wensen niet tegen die mensen te zeggen dat er in het verleden fouten
gebeurd zijn en dat het in Nederland zus en zo gaat. Wij wensen die mensen te be-
schermen tegen die verkeerde aankoop. Dat zou ook uw bekommernis moeten zijn.

Ik neem akte van uw uitspraak: ‘in landschappelijk waardevol agrarisch gebied mag
niet worden gebouwd’. Dat hebt u hier letterlijk gezegd. Dat betekent eigenlijk dat u
tegen de landbouwers in een landschappelijk waardevol agrarisch gebied zegt: ‘Kijk,
jongen, op termijn is het hier voor u gedaan, want je kunt hier niks meer.’

Wij hebben daar een duidelijk kader voor uitgewerkt met de nodige afwegingen
om duidelijkheid te scheppen voor iedereen.

Pro forma, mijnheer Tobback, dat betekent dat iemand bezwaar indient om zijn
inspraakrecht te vrijwaren. Vanaf het moment dat iemand bezwaar indient met
die of die reden, dan is dat geen pro-formabezwaar meer. En zo gaan de meeste
lokale besturen daarmee om. Dus hou op met te zeggen dat men hier de burger
inspraak wil ontzeggen, integendeel, ik ben ervan overtuigd dat dit ervoor gaat

zorgen dat iedere burger kritischer naar een openbaar onderzoek gaat kijken. Misschien kunnen er zelfs meer bezwaren worden ingediend. Een bestuur dat lef heeft, niet een bestuur dat bang is, ontvangt dat met open armen, want dat kan alleen maar leiden tot een betere besluitvorming.

Bruno Tobback (sp.a): Collega's, ik wil de discussie niet nodeloos rekken, of de commissievergadering overdoen. Ik wil gerust, als u daarop staat, nog een aantal andere voorbeelden aanhalen waarbij men wanhopig probeert fouten uit het verleden recht te zetten, niet door inderdaad, zoals op sommige plaatsen zou moeten gebeuren, de fysieke situatie bij te sturen, maar door er dan maar de spons over te vegen.

Een ander voorbeeld, mijnheer Ceyssens, van op maat gemaakte amendementen is dat waarbij men zegt dat we rond een aantal historisch gegroeide tuincentra de zaken ook weer maar gaan laten passeren. Een aantal van die centra staan gewoon niet waar ze zouden moeten staan en zouden dus beter verdwijnen. Het feit dat men een bepaalde grond van bestemming laat veranderen, hoeft niet te betekenen dat men de eigenaar in de kou zet. Men kan eigendomsrechten garanderen, men kan oplossingen vinden. Maar in een aantal gevallen zouden we allemaal moeten weten – in welk soort gebied het ook moge wezen – dat er in Vlaanderen meer dan genoeg situaties bestaan waar de enige logische duurzame consequente oplossing het algemeen belang voor iedereen is. Dat men met compensatie voor de getroffen en de zaak gewoon fysiek rechtzet.

U doet dat niet. U rekt daarmee niet alleen de miserie van een eigenaar in een bepaalde situatie, maar tegelijk ook nog eens de hinder die daarmee wordt gecreëerd voor een hoop anderen die geen eigenaar zijn van het betrokken gebouw, centrum, activiteit of wat dan ook. Zij moeten er dan maar forever last van ondervinden, ook al hadden ze er oorspronkelijk nooit last van moeten ondervinden.

Eigenlijk hadden we van in het begin gezegd dat dit hier niet kon. We hebben als overheid ons werk niet gedaan en het toch laten gebeuren. In plaats van het dan recht te zetten, neen, zetten we het niet voor de gehinderden recht, maar wel voor degenen die eigenlijk al van onze laksheid hebben mogen profiteren. Jullie omwonenden, gebruikers van die weg, die constant met problemen worden geconfronteerd, het spijt ons zeer, maar die problemen zullen blijven bestaan, want wij hebben niet het lef om onze eigen fouten recht te zetten op een manier die u helpt. Het dient de belangen niet van al diegenen die eigenlijk niets hebben misdaan, geen enkele fout hebben gemaakt, er geen enkele verantwoordelijkheid aan hebben, de laatsten zijn die vertrouwd zijn met ons systeem van ruimtelijke ordening en hoe ermee om te gaan, omdat we niet het lef hebben om fouten die in het verleden zijn gemaakt – door wie ook, door welke partij ook –, op een serieuze manier recht te zetten. Dat is blijkbaar heel, heel erg moeilijk.

Collega Ronse, nogmaals, ik wil wel graag met u zeggen dat we het menen. Ik kan vanuit de oppositie zeggen dat we het natuurlijk menen, heel graag menen, maar u maakt dan decreten waarin er niet geweldig staat dat u het meent, en vandaag de dag zijn er nog altijd keer op keer voorbeelden – en ik ga niet in op de polemieken van de afgelopen dagen – waar men er een loopje mee neemt, en dan mag u nog zoveel zeggen dat u het meent. Mevrouw De Ridder, u moet niet kwaad worden, ik heb u zelfs niet aangekeken. Wie zegt dat het over u gaat? U moet dat niet altijd zo persoonlijk nemen. Maar goed, blijkbaar is het toch heel, heel erg moeilijk om daar iets aan te doen. In de afgelopen dagen heeft iemand gezegd dat er, wat ruimtelijke ordening betreft, blijkbaar wordt teruggaan naar de jaren 50 waarin je moest zorgen dat je met de juiste persoon op goede voet stond en dan kreeg je je vergunningen wel. Ik zie hier geen intentie om daar op een sluitende manier iets aan te doen, mijnheer Ronse, – en ik betwist uw engagement niet of dat u het niet goed meent –, maar met uw goede bedoelingen alleen zult u er niet komen. Ik zie hier geen fysieke uitwerking van al die goede bedoelingen.

Collega Ceyssens, ik ben niet de enige die rond de bezwaarplicht die u instelt, opmerkingen maakt. Nog eens, als de Raad van State zegt dat dit eigenlijk niet strookt met de wettelijke verplichtingen, dan is dat een probleem. U hebt er in de commissiebespreking nergens op geantwoord. Als de eigen strategische adviesraad zegt dat dit een probleem is, dan hebt u dat in de commissie nergens kunnen weerleggen. De opmerkingen over landschappelijk waardevol agrarisch gebied, over de tuincentra, komen ook uit de hele adviesprocedure. U hebt die op geen enkel moment kunnen weerleggen. Dus ja, we zullen in de praktijk wel kijken wat ervan komt en Hens zal het eerste voorbeeld zijn. Goed, laat ons nu maar echt duidelijk maken dat u op dit moment, en in ieder geval met de procedure waarop dit ontwerp van decreet tot stand is gekomen, niet echt veel aanleiding hebt gegeven om er volle vertrouwen in te hebben. Maar ik reken op u.

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Ik had gehoopt het debat niet op een laag niveau te moeten voeren, maar, collega Tobback, u dwingt er mij nu toch toe. Ik heb nog nooit dit argument gebruikt, maar wat hebben de vorige regeringen, op niveau van ruimtelijke ordening, waar ook u in zat – en ik weet dat u dit argument niet graag hoort – gedaan? Dit is een regering die komaf maakt met signaalgebieden. Dit is een regering die de basis ligt van een bouwshift.

Dit is ook een regering die komaf moet maken met alle rotzooi op het vlak van ruimtelijke ordening die er de laatste vijftig jaar in Vlaanderen is geweest. De hele ruimtelijke ordening hangt met spuug aan elkaar. Over de laatste vijftig jaar is er inderdaad heel weinig handhaving geweest waardoor bepaalde vormen van ondernemerschap, zoals de tuincentra, gedoogd zijn, ontstaan zijn, waar er veel werkgelegenheid is en waarover we ons als samenleving inderdaad de vraag moeten stellen wat we ermee gaan doen. Je kunt inderdaad simplistisch zeggen dat wij een regering en het parlement zijn die zeggen: 'Die gasten hebben jarenlang geprofiteerd van de overheid. We gaan dat regulariseren.' Zo simpel is de werkelijkheid niet, collega Tobback. Als je met een aantal van die spelers gaat spreken, dan zie je dat die werkelijkheid veel complexer is en dat er geen gom bestaat om dat geklooi uit het verleden zomaar uit te gommen.

Wij zijn een meerderheid – en ik ben blij dat ik daartoe behoor – die daar uiteindelijk komaf mee maakt. En in sommige gevallen is dat inderdaad een regularisatie. En je kunt je daar soms vragen bij stellen. Maar ik doe het liever op die manier dan in simplismen te vervallen en een intentieproces te maken zoals u nu eigenlijk maakt. (*Applaus bij de N-VA*)

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Voorzitter, collega's, ik heb goed geluisterd. Eigenlijk kan ik tot de conclusie komen dat iedereen het eens is over de principes. Iedereen is het ermee eens dat we de schaarse resterende open ruimte in Vlaanderen veiligstellen. Iedereen wil ook dat we de nieuwe woonvormen faciliteren en dat we daarvoor de juiste context schetsen. Ook wil iedereen meer rechtszekerheid – dat heb ik vandaag al een paar keer, van alle partijen, gehoord – en vindt iedereen dat vereenvoudiging belangrijk is. Dat is wat we doen. We doen het dan wellicht, mijnheer Tobback – om mij dan specifiek naar u te richten – op een andere manier dan u dat zou doen.

Ik herinner mij nog zeer goed de beelden van de bulldozers, mijnheer Tobback. Ik denk dat die beelden op het netvlies van heel wat Vlamingen gebrand staan. Het was de tijd van de bulldozers, waarbij alles wat in het verleden fout was gelopen, soms zonder dat mensen het beseften of wisten, werd platgelegd. Ik herinner me nog dat ministers Stevaert en Baldewijns met bulldozers hele huizen en gebouwen platlegden. Dat is niet wat wij willen doen. Maar ik heb het daarnet duidelijk in uw

pleidooi gehoord, mijnheer Tobback: 'Maak er komaf mee, maak het met de grond gelijk.' Wij kiezen daar niet voor. Wij doen dat op een andere, gedragen manier, waarbij we stap voor stap de resterende open ruimte verder willen beschermen.

Hoe zullen we dat doen? Ik zal een aantal concrete voorbeelden geven. Heel wat van de heel concrete zaken die in dit ontwerp van decreet staan, zijn hier al overlopen. Toch wil ik er een paar heel kort schetsen, want de tijd is natuurlijk schaars en het is al bijzonder laat. (*Opmerkingen*)

Eerst en vooral: wat zit er in dit ontwerp van decreet? In dit ontwerp zit heel expliciet de rechtsgrond om het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen en de strategische visie open ruimte te verankeren. Dat is een heel belangrijk punt voor de vereenvoudiging, maar ook voor het mogelijk maken van de nieuwe woonvormen. Wat zit er in het ontwerp? Oude verkavelingsvoorschriften die nu vaak belemmeren dat bijvoorbeeld een groot huis kan worden verbouwd tot twee of drie woningen, kunnen geen grond meer zijn om die nieuwe woonvormen te weigeren.

Wat doen we verder? Er komt een sterke vereenvoudiging voor de burger. Als je in een verkaveling woont en je wilt bijvoorbeeld je huis verbouwen, maar dat komt niet helemaal overheen met de verkaveling, dan moet je nu huis aan huis, aan al je burens in de verkaveling, met een handtekening toestemming vragen om dat te mogen doen. Wij maken daar komaf mee. We zeggen tegen die mensen: je moet niet meer om al die handtekeningen gaan schooiën. Je kunt er op een gemakkelijkere manier voor zorgen dat die nieuwe woonvormen ook in die oude verkavelingen mogelijk zijn.

We zorgen er ook voor dat mensen zorg kunnen dragen voor elkaar, in een zorgwoning. Soms willen oudere mensen die hulpbehoevend zijn bij hun kinderen gaan wonen. Wij zorgen ervoor dat meer mensen daarvoor in aanmerking komen, dat het op een gemakkelijke manier kan en dat je daarvoor geen vergunning nodig hebt. We zorgen ervoor dat het gemakkelijker is, dat het eenvoudiger en sneller kan. Meer mensen kunnen zo zorg dragen voor elkaar.

Een volgend punt zijn de overstromingsgebieden, gebieden waar er wateroverlast is. We hebben de moed om te zeggen: wel, daar mag niet meer worden gebouwd, we geven daar oplossingen. Dat zit in het ontwerp van decreet, om daarvoor de rechtsgrond te creëren.

Er is al heel wat gezegd over het waardevol landschappelijk agrarisch gebied, alsof er in het ontwerp van decreet staat dat nu plots alles kan worden volgebouwd. Dat staat er niet. Het moet grondig worden gemotiveerd. We bieden gewoon duidelijkheid op basis van een aantal procedures. Waar tegenstrijdige berichten zijn, zetten we nu de puntjes op de i, zeggen we heel duidelijk: dat of dat kan niet meer in waardevol landschappelijk agrarisch gebied.

Er wordt heel veel gezegd over de tuincentra. Waarover gaat het? We kennen allemaal een serre die niet meer dienstig is voor de activiteit waarvoor ze ooit werd gebouwd. En dan begint iemand bijvoorbeeld spontaan organisch met een tuincentrum. Maar eigenlijk mag dat planologisch niet. Wij zeggen niet dat alle tuincentra met één pennentrek kunnen worden opgelost. Maar wij voorzien hier in een planologisch attest. Dat is iets wat al bestaat voor bedrijven die zonevreemd zijn. Die situaties zijn gaandeweg gegroeid. Wij zorgen ervoor dat die mensen ook rechtszekerheid kunnen krijgen en eventueel ook een attest kunnen aanvragen, om nadien in orde te kunnen worden gesteld met de situatie die historisch zo is gegroeid.

Een laatste punt waarover ook heel veel onwaarheid wordt verteld, heeft betrekking op het feit dat men zijn bezwaar kenbaar moet maken in de procedure. Wie dat niet heeft gedaan, kan nadien niet naar de Raad van State gaan. Dat heeft niet als bedoeling mensen monddood te maken, integendeel. De bedoeling is juist om

aan het begin van de procedure bezwaren kenbaar te maken zodat de overheid die moet beslissen over de vergunning, kan zien waar het probleem zit en waar daarvoor een oplossing kan worden gezocht. Als iemand zijn bezwaren niet kenbaar maakt, dan kan de vergunningverlenende overheid er geen rekening mee houden. Dus, iemand maakt zijn bezwaar bekend, de overheid gaat daar al of niet op in en zoekt naar een oplossing. Als er niet op ingegaan wordt, dan kan die persoon naar de Raad van State stappen. Ik vind dat de doodnormaalste zaak. Wie de kans heeft, moet reeds in het openbaar onderzoek zijn of haar bezwaren kenbaar maken. Bij overmacht, als men ziek of op vakantie was, dan staat in het decreet ingeschreven dat men in dat geval wel nog naar de Raad van State kan gaan.

In het ontwerp van decreet staat ook dat als de vergunningverlenende overheid plotseling iets verandert bij de definitieve beslissing dat niet duidelijk was bij het openbaar onderzoek waardoor men geen bezwaar kon indienen, men dan ook nog zijn recht kan laten gelden. Ook dat is geregeld.

Het is heel belangrijk om snel rechtszekerheid te geven zowel aan de initiatiefnemer als aan wie zorgen of bezwaren heeft. Op die manier wordt veel sneller duidelijkheid en rechtszekerheid gegeven in de procedure. Het is niet het beknotten van de inspraak maar net inspraak aanmoedigen en ervoor zorgen dat er sneller een antwoord op kan worden gegeven.

Dit zijn maar een paar elementen die heel belangrijk zijn en die heel wat effecten zullen hebben op het terrein en waar iedereen mee aan de slag kan. Op die manier zorgen we ervoor dat we de open ruimte veiligstellen en dat we nieuwe woonvormen, dichter wonen, creatiever wonen mogelijk maken. Verder bieden we oplossingen voor zaken die historisch gegroeid zijn. Daar kan niemand zomaar schuldig voor worden bevonden. Heel veel zaken lopen al heel lang. Het is goed om ook daar die rechtszekerheid en duidelijkheid te geven.

Lokale besturen kunnen hiermee aan de slag en kunnen er op alle fronten voor zorgen dat de ruimte minder rommelig wordt. Nogmaals, we kiezen voor een weg die haalbaar, aanvaardbaar en betaalbaar is om tegen 2040 naar 0 hectare inname van open ruimte te gaan. We starten als dit in het Belgisch Staatsblad is verschenen. We zullen ook voortdoen. Er komen nog tal van werven aan, maar ik ben ervan overtuigd dat dit een heel belangrijke mijlpaal is. Ik hoop dat iedereen dit inziet en dat we de resultaten in de praktijk zo snel mogelijk zullen vaststellen. *(Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? *(Neen)*

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking van het ontwerp van decreet.

De door de commissie aangenomen tekst wordt als basis voor de bespreking genomen. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1149/9)

– *De artikelen 1 tot en met 132 worden zonder opmerkingen aangenomen.*

Er is een amendement op artikel 133. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1149/10)

De stemmingen over het amendement en over het artikel worden aangehouden.

– *De artikelen 134 tot en met 242 worden zonder opmerkingen aangenomen.*

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet houden.

ONTWERP VAN DECREET tot wijziging van diverse bepalingen van het Bodemdecreet van 27 oktober 2006 en artikel 38 van het decreet van 23 december 2011 betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen, en tot opheffing van diverse bepalingen van het VLAREBO-besluit van 14 december 2007
– 1266 (2016-2017) – Nrs. 1 en 2

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het ontwerp van decreet tot wijziging van diverse bepalingen van het Bodemdecreet van 27 oktober 2006 en artikel 38 van het decreet van 23 december 2011 betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen, en tot opheffing van diverse bepalingen van het VLAREBO-besluit van 14 december 2007.

De algemene bespreking is geopend.

De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): In dit ontwerp van decreet interesseert ons vooral dat de bodemdeskundigen extra verantwoordelijkheid krijgen. Tot nu toe was het zo dat als een erkend bodemdeskundige, een studiebureau erkend door de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM), een rapport maakte, dat rapport nog eens helemaal door de OVAM werd nagekeken. Nu geven we die bodemdeskundigen wat meer verantwoordelijkheid, en dat is een goede zaak.

Het is ook een goede zaak dat we nu toch echt wel afstevenen op een overzicht van hoe het zit met risicovolle terreinen. Eigenaars kunnen immers verplicht worden om een bodemonderzoek te doen, ten laatste tegen 2036 voor risicovolle terreinen. Zo zullen we eindelijk perfect weten welke moeten worden gesaneerd en welke niet.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? *(Nee)*

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking van het ontwerp van decreet. *(Zie Parl.St. VI.Parl. 2016-17, nr. 1266/1)*

– *De artikelen 1 tot en met 61 worden zonder opmerkingen aangenomen.*

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet houden.

ONTWERP VAN DECREET houdende wijziging van het decreet van 30 april 2009 betreffende het secundair na secundair onderwijs en het hoger beroepsonderwijs en de Codex Hoger Onderwijs van 11 oktober 2013, wat betreft het hoger onderwijs
– 1300 (2017-2018) – Nrs. 1 en 2

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het ontwerp van decreet houdende wijziging van het decreet van 30 april 2009 betreffende het secundair na secundair onderwijs en het hoger beroepsonderwijs en de Codex Hoger Onderwijs van 11 oktober 2013, wat betreft het hoger onderwijs.

De algemene bespreking is geopend.

Vraagt er iemand het woord? *(Neen)*

Minister, u die zo lang hebt gewacht alvorens uw ontwerp van decreet aan bod kwam, wenst u daar iets over te zeggen?

Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik dank iedereen voor de constructieve medewerking om niet tussenbeide te komen. *(Gelach. Applaus)*

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? *(Neen)*

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking van het ontwerp van decreet.

De door de commissie aangenomen tekst wordt als basis voor de bespreking genomen. *(Zie Parl.St. VI.Parl. 2017-18, nr. 1300/2)*

– *De artikelen 1 tot en met 38 worden zonder opmerkingen aangenomen.*

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet houden.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Rob Beenders, Tine Soens, Bart Van Malderen en Joris Vandenbroucke betreffende de garantie dat drinkwater een basisrecht is voor elke Vlaming – 1388 (2017-2018) – Nr. 1

Voorstel tot spoedbehandeling

De voorzitter: Dames en heren, vanmiddag heeft de heer Joris Vandenbroucke bij motie van orde een voorstel tot spoedbehandeling gedaan van het voorstel van resolutie van Rob Beenders, Tine Soens, Bart Van Malderen en Joris Vandenbroucke betreffende de garantie dat drinkwater een basisrecht is voor elke Vlaming.

De heer Beenders heeft het woord.

Rob Beenders (sp.a): Voorzitter, waarom vragen we de spoedbehandeling? Het is zo dat minister Schauvliege heeft aangekondigd in de commissie dat ze een versnelde evaluatie wil doen van de integrale waterfactuur, wat we alleen maar kunnen toejuichen. Opdat ze bij die evaluatie het voorstel van resolutie dat hier voorligt, zou kunnen meenemen, lijkt het me logisch dat we hier vandaag in het parlement de hoogdringendheid vragen. Dan kan ze op basis hiervan ervoor zorgen dat het voor elke Vlaming gegarandeerd is dat die een minimum aan drinkwater krijgt. Dan kan ze dat meenemen in haar evaluatieproces.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? *(Neen)*

Dan stemmen wij bij zitten en opstaan over het voorstel tot spoedbehandeling.

De volksvertegenwoordigers die het voorstel wensen aan te nemen, wordt verzocht op te staan.

De tegenproef.

Het voorstel tot spoedbehandeling is niet aangenomen. Derhalve blijft het voorstel van resolutie van Rob Beenders, Tine Soens, Bart Van Malderen en Joris Vandenbroucke betreffende de garantie dat drinkwater een basisrecht is voor elke Vlaming naar de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening, Energie en Dierenwelzijn verwezen.

Het incident is gesloten.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Steve Vandenberghe, Joris Vandenbroucke, Bruno Tobback, Bert Moyaers en Rob Beenders betreffende het invoeren van statiegeld op blikjes en petflessen – 1393 (2017-2018) – Nr. 1

Voorstel tot spoedbehandeling

De voorzitter: Dames en heren, vanmiddag heeft de heer Joris Vandenbroucke bij motie van orde een voorstel tot spoedbehandeling gedaan van het voorstel van resolutie van Steve Vandenberghe, Joris Vandenbroucke, Bruno Tobback, Bert Moyaers en Rob Beenders betreffende het invoeren van statiegeld op blikjes en petflessen.

De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (sp.a): Voorzitter, ik wil nog eens terugkomen op het argument dat de minister zelf ons gisteren heeft gegeven, namelijk dat uit onderzoek blijkt dat bijna 90 procent, 88 procent van de Vlamingen voorstander is van het invoeren van statiegeld op plastic flessen en blikjes.

We weten hoe groot het probleem van zwerfvuil is: er zijn de kosten voor de gemeenten, de kosten voor het milieu, de kosten voor de volksgezondheid potentieel zelfs, met de microplastics. In die optiek zou het dan eigenlijk bizar zijn om niet onmiddellijk over te gaan tot het invoeren van zo'n systeem als er zo'n breed draagvlak is, vooral omdat in afwachting de kosten daadwerkelijk blijven oplopen en de minister ook nog eens een soort alternatief onderzoek heeft gevraagd voor nieuwe middelen, nieuwe methoden, die nog eens geld dreigen te kosten. Dus ook daar loopt de factuur dubbel op, zowel maatschappelijk als voor het bedrijfsleven en voor de betrokkenen.

Met andere woorden, voor zo'n brede basis zou er toch ook in dit parlement een zeer brede basis moeten zijn, en zou het al te gek zijn mochten we tijd en middelen van de Vlaamse burger verliezen door nog langer te aarzelen, zelfs maar één seconde.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? *(Neen)*

Dan stemmen wij bij zitten en opstaan over het voorstel tot spoedbehandeling.

De volksvertegenwoordigers die het voorstel wensen aan te nemen, wordt verzocht op te staan.

De tegenproef.

Het voorstel tot spoedbehandeling is niet aangenomen. Derhalve blijft het voorstel van resolutie van Steve Vandenberghe, Joris Vandenbroucke, Bruno Tobback, Bert Moyaers en Rob Beenders betreffende het invoeren van statiegeld op blikjes en petflessen naar de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening, Energie en Dierenwelzijn verwezen.

Het incident is gesloten.

**ONTWERP VAN DECREET houdende wijziging van diverse bepalingen inzake ruimtelijke ordening, milieu en omgeving
– 1149 (2016-2017) – Nrs. 1 tot en met 9**

Aangehouden stemmingen

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde zijn de aangehouden stemmingen.

Aan de orde is de stemming over amendement nr. 98, van Ingrid Pira, op artikel 133.

Stemming nr. 1

Ziehier het resultaat:

87 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
18 leden hebben ja geantwoord;
63 leden hebben neen geantwoord;
6 leden hebben zich onthouden.

Het amendement is niet aangenomen.

Aan de orde is de stemming over artikel 133.

Stemming nr. 2

Ziehier het resultaat:

87 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
63 leden hebben ja geantwoord;
24 leden hebben neen geantwoord.

Artikel 133 is aangenomen.

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet.

Stemming nr. 3

Ziehier het resultaat:

87 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
63 leden hebben ja geantwoord;
18 leden hebben neen geantwoord;
6 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

ONTWERP VAN DECREET tot wijziging van diverse bepalingen van het Bodemdecreet van 27 oktober 2006 en artikel 38 van het decreet van 23 december 2011 betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen, en tot opheffing van diverse bepalingen van het VLAREBO-besluit van 14 december 2007

– 1266 (2016-2017) – Nrs. 1 en 2

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet.

Stemming nr. 4

Ziehier het resultaat:

87 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
69 leden hebben ja geantwoord;
18 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

ONTWERP VAN DECREET houdende wijziging van het decreet van 30 april 2009 betreffende het secundair na secundair onderwijs en het hoger beroepsonderwijs en de Codex Hoger Onderwijs van 11 oktober 2013, wat betreft het hoger onderwijs

– 1300 (2017-2018) – Nrs. 1 en 2

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet.

Stemming nr. 5

Ziehier het resultaat:

89 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
71 leden hebben ja geantwoord;
18 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

MOTIE van Ortwin Depoortere, Chris Janssens, Stefaan Sintobin, Tom Van Grieken en Anke Van dermeersch tot besluit van het op 29 november 2017 in plenaire vergadering gehouden actualiteitsdebat over meertaligheid op school

– 1394 (2017-2018) – Nr. 1

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over de motie.

Stemming nr. 6

Ziehier het resultaat:

- 89 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
- 6 leden hebben ja geantwoord;
- 83 leden hebben neen geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement de motie niet aan.

MOTIE van Caroline Gennez, Elisabeth Meuleman en Joris Vandenbroucke tot besluit van het op 29 november 2017 in plenaire vergadering gehouden actualiteitsdebat over meertaligheid op school – 1395 (2017-2018) – Nr. 1

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over de motie.

Stemming nr. 7

Ziehier het resultaat:

- 90 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
- 19 leden hebben ja geantwoord;
- 71 leden hebben neen geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement de motie niet aan.

MOTIE van Freya Van den Bossche, Elke Van den Brandt, Jan Bertels, Elisabeth Meuleman, Joris Vandenbroucke en Björn Rzoska tot besluit van het op 29 november 2017 in plenaire vergadering gehouden actualiteitsdebat over antidepressivagebruik bij kinderen en jongeren – 1396 (2017-2018) – Nr. 1

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over de motie.

Stemming nr. 8

Ziehier het resultaat:

- 90 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
- 19 leden hebben ja geantwoord;
- 65 leden hebben neen geantwoord;
- 6 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement de motie niet aan.

MEDEDELING VAN DE VOORZITTER

De voorzitter: Dames en heren, ik wil u het heuglijke nieuws meedelen dat mevrouw Freya Saeys vandaag opnieuw haar activiteiten is begonnen als volksvertegenwoordiger. (*Applaus*)

Zij is moeder geworden van Jack, die geboren is op 24 augustus 2017, en die een veel rustiger kind is dan het eerste kind – hebt u mij gezegd. We zijn blij dat u terug bent. (*Applaus*)

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De voorzitter: Dames en heren, hiermee zijn we aan het einde gekomen van onze werkzaamheden voor vandaag.

We komen opnieuw bijeen op woensdag 6 december 2017 om 14 uur.

De vergadering is gesloten.

Ik wens u een behouden thuiskomst.

– De vergadering wordt gesloten om 19.18 uur.

BIJLAGEN

Aanwezigheden**Aanwezig**

Imade Annouri, Björn Anseeuw, Lionel Bajart, Rob Beenders, Jan Bertels, Robrecht Bothuyne, Ann Brusseel, Vera Celis, Lode Ceyssens, An Christiaens, Sonja Claes, Griet Coppé, Paul Cordy, Guy D'haeseleer, Rik Daems, Johan Danen, Koen Daniëls, Sabine de Bethune, Piet De Bruyn, Herman De Croo, Jean-Jacques De Gucht, Dirk de Kort, Kurt De Loor, Ingeborg De Meulemeester, Marnic De Meulemeester, Jos De Meyer, Ortwin Depoortere, Jenne De Potter, Annick De Ridder, Jo De Ro, Gwenny De Vroe, Matthias Diependaele, Bart Dochy, Michel Doomst, Jan Durnez, Jelle Engelbosch, Martine Fournier, Cindy Franssen, Caroline Gennez, Danielle Godderis-T'Jonck, Andries Gryffroy, Kathleen Helsen, Marc Hendrickx, Michèle Hostekint, Vera Jans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Ward Kennes, Marino Keulen, Yasmine Kherbache, Kathleen Krekels, Jos Lantmeeters, Bert Maertens, Lieve Maes, Elisabeth Meuleman, Bert Moyaers, Katrien Partyka, Lorin Parys, Lydia Peeters, Peter Persyn, Jan Peumans, Ingrid Pira, Grete Remen, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Björn Rzoska, Freya Saeys, Hermes Sanctorum-Vandevoorde, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Willy Segers, Stefaan Sintobin, Elke Sleurs, Nadia Sminate, Ann Soete, Bart Somers, Valerie Taeldeman, Martine Taelman, Emmily Talpe, Bruno Tobback, Wouter Vanbesien, Ludo Van Campenhout, Wilfried Vandaele, Freya Van den Bossche, Elke Van den Brandt, Joris Vandenbroucke, Francesco Vanderjeugd, Anke Van dermeersch, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Jan Van Esbroeck, Christian Van Eyken, Tom Van Grieken, Bart Van Malderen, Karim Van Overmeire, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Daniëlle Vanwesenbeeck, Peter Wouters, Herman Wynants.

Afwezig met kennisgeving

Koen Van den Heuvel, Karl Vanlouwe: ambtsverplichtingen;

Karin Brouwers, Bart Caron, Cathy Coudyser, Marius Meremans, Bart Nevens, Katia Segers, Tine Soens, Orry Van de Wauwer, Miranda Van Eetvelde, Manuela Van Werde, Johan Verstreken: door het Vlaams Parlement toegestane zending;

Mathias De Clercq, Yamila Idrissi, Lies Jans, An Moerenhout, Joris Poschet, Güler Turan, Steve Vandenberghe, Paul Van Miert, Sabine Vermeulen: gezondheidsredenen.

Afwezig zonder kennisgeving

Renaat Landuyt

Individuele stemmingen Vlaamse Volksvertegenwoordigers**Stemming nr.1:****JA-stemmen:**

Imade Annouri, Rob Beenders, Jan Bertels, Johan Danen, Kurt De Loor, Caroline Gennez, Michèle Hostekint, Yasmine Kherbache, Bert Moyaers, Ingrid Pira, Els Robeyns, Björn Rzoska, Hermes Sanctorum-Vandevoorde, Bruno Tobback, Christian Van Eyken, Bart Van Malderen, Wouter Vanbesien, Joris Vandenbroucke

NEEN-stemmen:

Björn Anseeuw, Robrecht Bothuyne, Vera Celis, Lode Ceyssens, Griet Coppé, Paul Cordy, Rik Daems, Koen Daniëls, Sabine de Bethune, Piet De Bruyn, Herman De Croo, Jean-Jacques De Gucht, Dirk de Kort, Ingeborg De Meulemeester, Marnic

De Meulemeester, Jos De Meyer, Jenne De Potter, Annick De Ridder, Jo De Ro, Matthias Diependaele, Bart Dochy, Michel Doomst, Martine Fournier, Cindy Franssen, Danielle Godderis-T'Jonck, Kathleen Helsen, Vera Jans, Sofie Joosen, Ward Kennes, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Jos Lantmeeters, Bert Maertens, Lieve Maes, Katrien Partyka, Lorin Parys, Lydia Peeters, Peter Persyn, Jan Peumans, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Freya Saeys, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Willy Segers, Elke Sleurs, Nadia Sminate, Ann Soete, Valerie Taeldeman, Martine Taelman, Emmily Talpe, Ludo Van Campenhout, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Jan Van Esbroeck, Karim Van Overmeire, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Francesco Vanderjeugd, Daniëlle Vanwesenbeeck, Peter Wouters, Herman Wynants

ONTHOUDINGEN:

Guy D'haeseleer, Ortwin Depoortere, Chris Janssens, Stefaan Sintobin, Anke Van dermeersch, Tom Van Grieken

Stemming nr.2:

JA-stemmen:

Björn Anseeuw, Robrecht Bothuyne, Vera Celis, Lode Ceyssens, Griet Coppé, Paul Cordy, Rik Daems, Koen Daniëls, Sabine de Bethune, Piet De Bruyn, Herman De Croo, Jean-Jacques De Gucht, Dirk de Kort, Ingeborg De Meulemeester, Marnic De Meulemeester, Jos De Meyer, Jenne De Potter, Annick De Ridder, Jo De Ro, Matthias Diependaele, Bart Dochy, Michel Doomst, Martine Fournier, Cindy Franssen, Danielle Godderis-T'Jonck, Kathleen Helsen, Vera Jans, Sofie Joosen, Ward Kennes, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Jos Lantmeeters, Bert Maertens, Lieve Maes, Katrien Partyka, Lorin Parys, Lydia Peeters, Peter Persyn, Jan Peumans, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Freya Saeys, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Willy Segers, Elke Sleurs, Nadia Sminate, Ann Soete, Valerie Taeldeman, Martine Taelman, Emmily Talpe, Ludo Van Campenhout, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Jan Van Esbroeck, Karim Van Overmeire, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Francesco Vanderjeugd, Daniëlle Vanwesenbeeck, Peter Wouters, Herman Wynants

NEEN-stemmen:

Imade Annouri, Rob Beenders, Jan Bertels, Guy D'haeseleer, Johan Danen, Kurt De Loor, Ortwin Depoortere, Caroline Gennez, Michèle Hostekint, Chris Janssens, Yasmine Kherbache, Bert Moyaers, Ingrid Pira, Els Robeyns, Björn Rzoska, Hermes Sanctorum-Vandevoorde, Stefaan Sintobin, Bruno Tobback, Anke Van dermeersch, Christian Van Eyken, Tom Van Grieken, Bart Van Malderen, Wouter Vanbesien, Joris Vandenbroucke

Stemming nr.3:

JA-stemmen:

Björn Anseeuw, Robrecht Bothuyne, Vera Celis, Lode Ceyssens, Griet Coppé, Paul Cordy, Rik Daems, Koen Daniëls, Sabine de Bethune, Piet De Bruyn, Herman De Croo, Jean-Jacques De Gucht, Dirk de Kort, Ingeborg De Meulemeester, Marnic De Meulemeester, Jos De Meyer, Jenne De Potter, Annick De Ridder, Jo De Ro, Matthias Diependaele, Bart Dochy, Michel Doomst, Martine Fournier, Cindy Franssen, Danielle Godderis-T'Jonck, Kathleen Helsen, Vera Jans, Sofie Joosen, Ward Kennes, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Jos Lantmeeters, Bert Maertens, Lieve Maes, Katrien Partyka, Lorin Parys, Lydia Peeters, Peter Persyn, Jan Peumans, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Freya Saeys, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Willy Segers, Elke Sleurs, Nadia Sminate, Ann Soete, Valerie

Taldeman, Martine Taelman, Emmily Talpe, Ludo Van Campenhout, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Jan Van Esbroeck, Karim Van Overmeire, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Francesco Vanderjeugd, Daniëlle Vanwesenbeeck, Peter Wouters, Herman Wynants

NEEN-stemmen:

Imade Annouri, Rob Beenders, Jan Bertels, Johan Danen, Kurt De Loor, Caroline Gennez, Michèle Hostekint, Yasmine Kherbache, Bert Moyaers, Ingrid Pira, Els Robeyns, Björn Rzoska, Hermes Sanctorum-Vandevoorde, Bruno Tobback, Christian Van Eyken, Bart Van Malderen, Wouter Vanbesien, Joris Vandenbroucke

ONTHOUDINGEN:

Guy D'haeseleer, Ortwin Depoortere, Chris Janssens, Stefaan Sintobin, Anke Van dermeersch, Tom Van Grieken

Stemming nr.4:

JA-stemmen:

Björn Anseeuw, Robrecht Bothuyne, Vera Celis, Lode Ceyssens, Griet Coppé, Paul Cordy, Guy D'haeseleer, Rik Daems, Koen Daniëls, Sabine de Bethune, Piet De Bruyn, Herman De Croo, Jean-Jacques De Gucht, Dirk de Kort, Ingeborg De Meulemeester, Marnic De Meulemeester, Jos De Meyer, Jenne De Potter, Annick De Ridder, Jo De Ro, Ortwin Depoortere, Matthias Diependaele, Bart Dochy, Michel Doomst, Martine Fournier, Cindy Franssen, Danielle Godderis-T'Jonck, Kathleen Helsen, Vera Jans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Ward Kennes, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Jos Lantmeeters, Bert Maertens, Lieve Maes, Katrien Partyka, Lorin Parys, Lydia Peeters, Peter Persyn, Jan Peumans, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Freya Saeys, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Willy Segers, Stefaan Sintobin, Elke Sleurs, Nadia Sminate, Ann Soete, Valerie Taldeman, Martine Taelman, Emmily Talpe, Ludo Van Campenhout, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Jan Van Esbroeck, Tom Van Grieken, Karim Van Overmeire, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Francesco Vanderjeugd, Daniëlle Vanwesenbeeck, Peter Wouters, Herman Wynants

ONTHOUDINGEN:

Imade Annouri, Rob Beenders, Jan Bertels, Johan Danen, Kurt De Loor, Caroline Gennez, Michèle Hostekint, Yasmine Kherbache, Bert Moyaers, Ingrid Pira, Els Robeyns, Björn Rzoska, Hermes Sanctorum-Vandevoorde, Bruno Tobback, Christian Van Eyken, Bart Van Malderen, Wouter Vanbesien, Joris Vandenbroucke

Stemming nr.5:

JA-stemmen:

Björn Anseeuw, Lionel Bajart, Robrecht Bothuyne, Ann Brusseel, Vera Celis, Lode Ceyssens, Griet Coppé, Paul Cordy, Guy D'haeseleer, Rik Daems, Koen Daniëls, Sabine de Bethune, Piet De Bruyn, Herman De Croo, Jean-Jacques De Gucht, Dirk de Kort, Ingeborg De Meulemeester, Marnic De Meulemeester, Jos De Meyer, Jenne De Potter, Annick De Ridder, Jo De Ro, Ortwin Depoortere, Matthias Diependaele, Bart Dochy, Michel Doomst, Martine Fournier, Cindy Franssen, Danielle Godderis-T'Jonck, Kathleen Helsen, Vera Jans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Ward Kennes, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Jos Lantmeeters, Bert Maertens, Lieve Maes, Katrien Partyka, Lorin Parys, Lydia Peeters, Peter Persyn, Jan Peumans, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Freya Saeys, Willem-Frederik Schiltz,

Katrien Schryvers, Willy Segers, Stefaan Sintobin, Elke Sleurs, Nadia Sminate, Ann Soete, Valerie Taeldeman, Emmily Talpe, Ludo Van Campenhout, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Jan Van Esbroeck, Christian Van Eyken, Tom Van Grieken, Karim Van Overmeire, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Francesco Vanderjeugd, Daniëlle Vanwesenbeeck, Peter Wouters, Herman Wynants

ONTHOUDINGEN:

Imade Annouri, Rob Beenders, Jan Bertels, Johan Danen, Kurt De Loor, Caroline Gennez, Michèle Hostekint, Yasmine Kherbache, Bert Moyaers, Ingrid Pira, Els Robeyns, Björn Rzoska, Hermes Sanctorum-Vandevoorde, Bruno Tobback, Elke Van den Brandt, Bart Van Malderen, Wouter Vanbesien, Joris Vandenbroucke

Stemming nr.6:

JA-stemmen:

Guy D'haeseleer, Ortwin Depoortere, Chris Janssens, Stefaan Sintobin, Anke Van dermeersch, Tom Van Grieken

NEEN-stemmen:

Imade Annouri, Björn Anseeuw, Lionel Bajart, Rob Beenders, Jan Bertels, Robrecht Bothuyne, Ann Brusseel, Vera Celis, Lode Ceyssens, Griet Coppé, Paul Cordy, Rik Daems, Johan Danen, Koen Daniëls, Sabine de Bethune, Piet De Bruyn, Herman De Croo, Jean-Jacques De Gucht, Dirk de Kort, Kurt De Loor, Ingeborg De Meulemeester, Marnic De Meulemeester, Jos De Meyer, Jenne De Potter, Annick De Ridder, Jo De Ro, Matthias Diependaele, Bart Dochy, Michel Doomst, Martine Fournier, Cindy Franssen, Caroline Gennez, Danielle Godderis-T'Jonck, Kathleen Helsen, Michèle Hostekint, Vera Jans, Sofie Joosen, Ward Kennes, Marino Keulen, Yasmine Kherbache, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Lieve Maes, Bert Moyaers, Katrien Partyka, Lorin Parys, Lydia Peeters, Peter Persyn, Jan Peumans, Ingrid Pira, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Björn Rzoska, Freya Saeys, Hermes Sanctorum-Vandevoorde, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Willy Segers, Elke Sleurs, Nadia Sminate, Ann Soete, Valerie Taeldeman, Martine Taelman, Emmily Talpe, Bruno Tobback, Ludo Van Campenhout, Elke Van den Brandt, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Jan Van Esbroeck, Christian Van Eyken, Bart Van Malderen, Karim Van Overmeire, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Wouter Vanbesien, Wilfried Vandaele, Joris Vandenbroucke, Francesco Vanderjeugd, Daniëlle Vanwesenbeeck, Peter Wouters, Herman Wynants

Stemming nr.7:

JA-stemmen:

Imade Annouri, Rob Beenders, Jan Bertels, Johan Danen, Kurt De Loor, Caroline Gennez, Michèle Hostekint, Yasmine Kherbache, Bert Moyaers, Ingrid Pira, Els Robeyns, Björn Rzoska, Hermes Sanctorum-Vandevoorde, Bruno Tobback, Elke Van den Brandt, Christian Van Eyken, Bart Van Malderen, Wouter Vanbesien, Joris Vandenbroucke

NEEN-stemmen:

Björn Anseeuw, Lionel Bajart, Robrecht Bothuyne, Ann Brusseel, Vera Celis, Lode Ceyssens, Griet Coppé, Paul Cordy, Guy D'haeseleer, Rik Daems, Koen Daniëls, Sabine de Bethune, Piet De Bruyn, Herman De Croo, Jean-Jacques De Gucht, Dirk de Kort, Ingeborg De Meulemeester, Marnic De Meulemeester, Jos De

Meyer, Jenne De Potter, Annick De Ridder, Jo De Ro, Ortwin Depoortere, Matthias Diependaele, Bart Dochy, Michel Doomst, Martine Fournier, Cindy Franssen, Danielle Godderis-T'Jonck, Kathleen Helsen, Vera Jans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Ward Kennes, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Jos Lantmeeters, Bert Maertens, Lieve Maes, Katrien Partyka, Lorin Parys, Lydia Peeters, Peter Persyn, Jan Peumans, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Freya Saeys, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Willy Segers, Stefaan Sintobin, Elke Sleurs, Nadia Sminate, Ann Soete, Valerie Taeldeman, Martine Taelman, Emmily Talpe, Ludo Van Campenhout, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Jan Van Esbroeck, Tom Van Grieken, Karim Van Overmeire, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Francesco Vanderjeugd, Daniëlle Vanwesenbeeck, Peter Wouters, Herman Wynants

Stemming nr.8:

JA-stemmen:

Imade Annouri, Rob Beenders, Jan Bertels, Johan Danen, Kurt De Loor, Caroline Gennez, Michèle Hostekint, Yasmine Kherbache, Bert Moyaers, Ingrid Pira, Els Robeyns, Björn Rzoska, Hermes Sanctorum-Vandevoorde, Bruno Tobback, Elke Van den Brandt, Christian Van Eyken, Bart Van Malderen, Wouter Vanbesien, Joris Vandenbroucke

NEEN-stemmen:

Björn Anseeuw, Lionel Bajart, Robrecht Bothuyne, Ann Brusseel, Vera Celis, Lode Ceyssens, Griet Coppé, Paul Cordy, Rik Daems, Koen Daniëls, Sabine de Bethune, Piet De Bruyn, Herman De Croo, Jean-Jacques De Gucht, Dirk de Kort, Ingeborg De Meulemeester, Marnic De Meulemeester, Jos De Meyer, Jenne De Potter, Annick De Ridder, Jo De Ro, Matthias Diependaele, Bart Dochy, Michel Doomst, Martine Fournier, Cindy Franssen, Danielle Godderis-T'Jonck, Kathleen Helsen, Vera Jans, Sofie Joosen, Ward Kennes, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Jos Lantmeeters, Bert Maertens, Lieve Maes, Katrien Partyka, Lorin Parys, Lydia Peeters, Peter Persyn, Jan Peumans, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Freya Saeys, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Willy Segers, Elke Sleurs, Nadia Sminate, Ann Soete, Valerie Taeldeman, Martine Taelman, Emmily Talpe, Ludo Van Campenhout, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Jan Van Esbroeck, Karim Van Overmeire, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Francesco Vanderjeugd, Daniëlle Vanwesenbeeck, Peter Wouters, Herman Wynants

ONTHOUDINGEN:

Guy D'haeseleer, Ortwin Depoortere, Chris Janssens, Stefaan Sintobin, Anke Van dermeersch, Tom Van Grieken